
Περὶ Ἰσιδος καὶ Ὀσίριδος

Πλούταρχος

1778

IMPENSIS GOTTHELF THEOPHIL GEORGI

INTERNET ARCHIVE ONLINE EDITION

CC Αναφορά-Μη Εμπορική Χρήση 4.0

1. Πάντα μὲν, ὦ Κλέα,¹ δεῖ τάγαθὰ τοὺς νοῦν ἔχοντας αἰτεῖσθαι παρὰ τῶν θεῶν, μάλιστα δὲ τῆς περὶ αὐτῶν ἐπιστήμης, ὅσον ἐφικτόν ἐστιν ἀνθρώποις μετιόντες, εὐχόμεθα τυγχάνειν παρ' αὐτῶν ἐκείνων² · ὥς οὐθὲν ἀνθρώπῳ λαβεῖν μεῖζον, οὐ χαρίσασθαι θεῷ σεμνότερον³ ἀληθείας. τὰ ἄλλα μὲν γὰρ⁴ ἀνθρώποις ὁ θεὸς, ὧν δέονται, δίδωσιν, οἰκεῖα⁵ κεκτημένος ταῦτα καὶ χρώμενος.⁶ οὐ γὰρ ἀργύρῳ καὶ χρυσῷ μακάριον τὸ θεῖον, οὐδὲ βρονταῖς καὶ κεραυνοῖς ἰσχυρόν, ἀλλ' ἐπιστήμη καὶ φρονήσει, καὶ τοῦτο κάλλιστα πάντων Ὅμηρος, ὧν εἶρηκε,⁷ περὶ θεῶν ἀναφθεγζάμενος ·

Ἦ μὰν ἀμφοτέροισιν ὁμὸν γένος ἦδ' ἵνα πάτρη,
Ἄλλὰ Ζεὺς πρότερος γεγόνει, καὶ πλείονα ἦδει.

σεμνότεραν ἀπέφηνε τὴν τοῦ Διὸς ἡγεμονίαν ἐπιστήμης καὶ σοφίας,⁸ πρεσβυτέραν οὖσαν. οἶμαι δὲ καὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς, ἣν ὁ θεὸς εἴληχεν, εὐδαιμον εἶναι τὸ τῇ γνώσει μὴ προαπολιπεῖν τὰ γινόμενα⁹ · τοῦ δὲ γινώσκειν τὰ ὄντα, καὶ φρονεῖν ἀφαιρεθέντος, οὐ βίον, ἀλλὰ χρόνον εἶναι τὴν ἀθανασίαν.

2. διὸ θεϊότητος ὄρεξις ἐστὶν ἡ τῆς ἀληθείας, μάλιστα δὲ τῆς περὶ θεῶν ἔφεσις, ὥσπερ ἀνάληψιν ἱερῶν τὴν μάθησιν ἔχουσα καὶ τὴν ζήτησιν. ἀγνεῖας τε πάσης καὶ νεωκορίας ἔργον ὁσιώτερον, οὐχ ἥμισυ δὲ τῇ θεῷ ταύτῃ κεχαρισμένον, ἣν σὺ θεραπεύεις ἐξαιρέτως σοφὴν καὶ φιλόσοφον οὖσαν, ὥς τοῦνομά τε¹⁰ φράζειν ἔοικε παντὸς μᾶλλον αὐτῇ τὸ εἰδέναι καὶ τὴν ἐπιστήμην προσήκουσαν. Ἑλληνικὸν γὰρ ἡ Ἰσις ἐστὶ, καὶ ὁ Τυφὼν πολέμιος τῇ θεῷ,¹¹ καὶ δ' ἄγνοια καὶ ἀπάτην τετυφωμένος, καὶ διασπῶν καὶ ἀφανίζων τὸν ἱερὸν λόγον, ὃν ἡ θεὸς συνάγει καὶ συντίθησι, καὶ παραδίδωσι τοῖς τελουμένοις θειώσεως,¹² σώφρονι μὲν ἐνδελεχῶς διαίτῃ, καὶ βρωμάτων πολλῶν καὶ ἀφροδισίων ἀποχαῖς κωλυούσαις τὸ ἀκόλαστον καὶ φιλήδονον, ἀθρύπτους δὲ καὶ στερῶν ἐν ἱεροῖς λατρείας ἐπιζούσης ὑπομένειν, ὧν τέλος ἐστὶν ἡ τοῦ πρώτου καὶ κυρίου καὶ νοητοῦ γνῶσις,

¹ὦ Κλέα] Quamuis nomen apud Plutarchum T. 1. Opp. philos. p. 432. ed. H. Stephani etiam occurrat, ubi eidem foeminae libellum de mulierum virtutibus dedicat; videtur tamen cum analogia Graecorum nominum foemininorum haud congruere. Κλεῖς est nomen masculinum pro Κλέανδρος, unde vocat. Κλεῖ pro Κλέανδρε. Foemininum ergo nequit esse Κλέα, sed est Κλεαρέτη. quod haud scio an Plutarchus dederit. *Reiske.*

²ἐκείνης. reedit enim ad ἐπιστήμην. *Reiske.*

³σεμνότερον ὢν ἀληθείας. *Reiske.*

⁴τὰ μὲν γὰρ ἄλλα. *Reiske.*

⁵οἰκεῖα κεκτ.] Videtur sensum absurdum gignere, legi autem, δίδωσιν οὐκ οἰκεῖα κεκτημένος. *Xylander.*

⁶Salmasius κεκτημένοις et χρωμένοις emendavit. *Reiske.*

⁷Comma post εἶρηκε delend. *omnium, quae de diis dixit. Reiske.*

⁸Sic distingo et lego: ἡγεμονίαν, ὑπ' ἐπιστήμης καὶ, σοφίας πρεσβ. *Reiske.*

⁹τῶν γινόμενων. *Reiske.*

¹⁰f. ἥς τοῦνομά γε φράζειν. *Reiske.*

¹¹Distinguo et lego: Τυφὼν, πολέμιος τῇ θεῷ ὢν. significat Typhonis quoque nomen Graecae originis esse. *Reiske.*

¹²διὰ θειώσεως. *per sanctificationem. Reiske.*

ὄν ἢ θεὸς παρακαλεῖ ζητεῖν παρ' αὐτῇ καὶ μετ' αὐτῆς ὄντα καὶ συνόντα.¹³ τοῦ δ' ἱεροῦ τοῦνομα καὶ σαφῶς ἐπαγγέλλεται καὶ γινώσιν καὶ εἶδῃσιν τοῦ ὄντος. ὀνομάζεται γὰρ Ἰσειον ὡς εἰσόμενον¹⁴ τὸ ὄν, ἂν μετὰ λόγου καὶ ὁσίως εἰς τὰ ἱερὰ παρέλθωμεν τῆς θεοῦ.

3. ἔτι πολλοὶ μὲν Ἑρμοῦ, πολλοὶ δὲ Προμηθέως ἱστορήκασιν αὐτὴν θυγατέρα · ὦν¹⁵ τὸ μὲν ἕτερον, σοφίας καὶ προνοίας, Ἑρμῆν δὲ γραμματικῆς καὶ μουσικῆς εὐρετὴν νομίζοντες. Διὸ καὶ τῶν Ἑρμοῦ πόλει Μουσῶν τὴν προτέραν Ἰσιν ἅμα καὶ δικαιοσύνην καλοῦσι σοφίαν, ὥσπερ εἴρηται, καὶ δεικνύουσιν¹⁶ τὰ θεῖα τοῖς ἀληθῶς καὶ δικαίως ἱεραφόροις¹⁷ καὶ ἱεροστόλοις προσαγορευομένοις · οὗτοι δὲ εἰσὶν οἱ τὸν ἱερὸν λόγον περὶ θεῶν πάσης καθαρεύοντα δεισιδαιμονίας καὶ περιεργίας ἐν τῇ ψυχῇ φέροντες, ὥσπερ ἐν κίστῃ, καὶ περιστέλλοντες · τὰ μὲν, μέλανα¹⁸ καὶ σκιώδη, τὰ δὲ, φανερά καὶ λαμπρὰ τῆς περὶ θεῶν ὑποδηλοῦντα¹⁹ οἰήσεως, οἷα καὶ περὶ τὴν ἐσθῆτα τὴν ἱερὰν ἀποφαίνεται. διὸ καὶ τὸ κοσμεῖσθαι τούτοις τοὺς ἀποθανόντας Ἰσιακοὺς, σύμβολόν ἐστι τοῦ τε τὸν λόγον εἶναι μετ' αὐτῶν, καὶ τοῦτον ἔχοντας, ἄλλο δὲ μὴδὲν, ἐκεῖ βαδίζειν. οὔτε γὰρ φιλοσόφους παγωνοτροφίαι, ὧς Κλέα, καὶ τριβωνοφορίαι ποιοῦσιν οὗτ' Ἰσιακοὺς αἱ λινοστολῖαι καὶ ξύρησις²⁰ · ἀλλὰ Ἰσιακός ἐστιν ὡς ἀληθῶς ὁ τὰ δεικνύμενα καὶ δρώμενα περὶ τοὺς θεοὺς τούτους, ὅταν νόμῳ παραλάβῃ, λόγῳ ζητῶν, καὶ φιλοσοφῶν περὶ τῆς ἐν αὐτοῖς ἀληθείας.

4. ἐπεὶ τοὺς γε πολλοὺς καὶ τὸ κοινότατον τοῦτο καὶ σμικρότατον λέληθεν, ἐφ' ὅτῳ τὰς τρίχας οἱ ἱερεῖς ἀποτίθενται καὶ λινᾶς ἐσθῆτας φοροῦσιν, οἱ μὲν οὐδόλως²¹ φροντίζουσιν εἰδέναι περὶ τούτων · οἱ δὲ τῶν μὲν ἐρίων ὥσπερ τῶν κρεῶν, σεβομένους τὸ πρόβατον ἀπέχεσθαι λέγουσι, ξύρεσθαι δὲ τὰς κεφαλὰς διὰ τὸ πένθος, φορεῖν δὲ τὰ λινᾶ διὰ τὴν χροάν, ἣν τὸ λῖνον ἀνθοῦν ἀνίησι τῇ περιεχούσῃ τὸν κόσμον αἰθερίῳ χαροπότητι προσεοικυῖαν. ἢ δ' ἀληθῆς αἰτία μία πάντων ἐστὶ · καθαροῦ γὰρ (ἧ φησιν ὁ Πλάτων) οὐ θεμιτὸν ἅπτεσθαι μὴ καθαρῶ. περίσσωμα δὲ τροφῆς καὶ σκύβαλον οὐδὲν ἄγνόν, οὐδὲ καθαρὸν ἐστὶν · ἐκ δὲ περιττωμάτων ἔρια καὶ λάχναι, καὶ τρίχες καὶ ὄνυχες ἀναφύονται καὶ

¹³καὶ συνόντα *videri queat redundare. sed respicit ad uxoris cum marito consuetudinem coniugalem. Reiske.*

¹⁴ὡς εἰσόμενον] *legi εἰσόμενοι. Voce ens utendum fuit, nisi obscuritati debui caliginem addere. Xylander. εἰσομένων ipse quoque coniecera, antequam Bentleyum, Baxterum, Marklandum idem sensisse intelligerem. subauditur ἡμῶν. ac si cognituri essemus. Reiske.*

¹⁵Aut ὦν delendum, aut cum ὡς mutandum, aut deinceps legendum νομίζομεν. *Reiske.*

¹⁶f. εἴρηται, οὔσαν, καταδεικνύουσιν. *Reiske.*

¹⁷ἱεραφόροις *rectum est. nam in talibus a pari iure locoque est atque o, ut βιβλιαφόρος et βιβλιοφόρος. Reiske.*

¹⁸τὰ μὲν μέλανα.] *Deest aliquid. Post aliquot versus in τούτους ὅταν νόμῳ si deleatur ὅταν, sensus constabit. Xylander. περιστέλλοντες μὲν τὰ μέλανα. Reiske.*

¹⁹Nullus dubito, *rectum eos vidisse, qui ὑποδηλοῦντες, id est προδηλοῦντες, προφαίνοντες, emendarunt. ostendentes. Reiske.*

²⁰ξυρήσεις in plurali. *Reiske.*

²¹f. οἱ μὲν γὰρ οὐδ' ὅλως. *Reiske.*

βλαστώνουσι. γελοῖον οὖν ἦν, τὰς μὲν αὐτῶν τριχας ἐν ταῖς ἀγνείαις ἀποτίθεσθαι ξυρωμένους καὶ λειαινομένους πᾶν ὁμαλῶς τὸ σῶμα, τὰς δὲ τῶν θρεμμάτων ἀμπέχεσθαι καὶ φορεῖν. καὶ γὰρ τὸν Ἡσίοδον οἶεσθαι δεῖ, λέγοντα ·

Μηδ' ἀπὸ πεντόζοιο θεῶν ἐν δαιτὶ θαλείῃ
Αὔον ἀπὸ χλωροῦ τάμνειν αἴθωνι σιδήρῳ ·

διδάσκειν, ὅτι δεῖ καθαρὸς τῶν τοιούτων γενομένους ἐορτάζειν, οὐκ ἐν αὐταῖς ταῖς ἱερουργίαις χρῆσθαι καθάρσει καὶ ἀφαιρέσει τῶν περιττωμάτων. τὸ δὲ λίνον φύεται μὲν ἐξ ἀθανάτου τῆς γῆς, καὶ καρπὸν ἐδώδιμον ἀναδίδωσι, λιτὴν δὲ παρέχει καὶ καθαρὰν ἐσθῆτα, καὶ τῷ σκέποντι²² μὴ βαρύνουσιν, εὐάρμοστον δὲ πρὸς πᾶσαν ὥραν · ἥκιστα δὲ φθειροποιὸν, ὡς λέγουσι · περὶ ὧν ἕτερος λόγος.

5. οἱ δὲ ἱερεῖς οὕτω δυσχεραίνουσι τὴν τῶν περιττωμάτων φύσιν, ὥστε μὴ μόνον παραιτεῖσθαι τῶν ὀσπρίων τὰ πολλὰ, καὶ τῶν κρεῶν τὰ μήλεια καὶ ὕεια, πολλὴν ποιῶντα περίττωσιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλας τῶν σιτίων ἐν ταῖς ἀγνείαις ἀφαιρεῖν · ἄλλας τε πλείονας αἰτίας ἔχοντας, καὶ τὸ ποτικωτέρους καὶ βρωτικωτέρους ποιεῖν ἐπιθίγοντας τὴν ὀρεξιν. τὸ γὰρ (ὡς Ἀρισταγόρας ἔλεγε) διὰ τὸ πηγνυμένοις πολλὰ τῶν μικρῶν ζώων ἐναποθνήσκειν ἀλίσκόμενα μὴ καθαρὸς λογίζεσθαι τοὺς ἄλλας, εὐηθὲς ἐστὶ. λέγονται²³ δὲ καὶ τὸν Ἄπιν ἐκ φρέατος ἰδίου ποτίζειν, τοῦ δὲ Νεῖλου παντάπασι ἀπείργειν, οὐ μισρὸν ἡγουμένους²⁴ τὸ ὕδωρ διὰ τὸν χροκόδειλον, ὡς ἔνιοι νομίζουσιν · (οὐδὲν γὰρ οὕτω τιμῇ²⁵ Αἰγυπτίοις, ὡς ὁ Νεῖλος) ἀλλὰ παίνειν δοκεῖ καὶ μάλιστα πολυσαρχίαν ποιεῖν τὸ Νειλῶον ὕδωρ πινόμενον. οὐ βούλονται δὲ τὸν Ἄπιν οὕτως ἔχειν, οὐδὲ ἑαυτοὺς, ἀλλὰ εὐσταλῇ καὶ κοῦφα ταῖς ψυχαῖς περιχεῖσθαι τὰ σώματα, καὶ μὴ πιέζειν, μηδὲ καταθλίβειν ἰσχύοντι τῷ θνητῷ, καὶ βαρύνοντι τὸ θεῖον.

6. οἶνον δὲ οἱ μὲν ἐν Ἡλίου πόλει θεραπεύοντες τὸν θεὸν, οὐκ εἰσφέρουσι τοπαράπαν εἰς τὸ ἱερόν, ὡς οὐ προσῆκον ἡμέρας²⁶ πίνειν, τοῦ κυρίου καὶ βασιλέως ἐφορῶντος · οἱ δ' ἄλλοι χρῶνται μὲν, ὀλίγῳ δέ. πολλὰς δ' ἀοίνους ἀγνείας ἔχουσιν, ἐν αἷς φιλοσοφοῦντες καὶ μανθάνοντες καὶ διδάσκοντες τὰ θεῖα διατελοῦσιν. οἱ δὲ βασιλεῖς καὶ μετρητὸν ἔπινον ἐκ τῶν ἱερῶν γραμμάτων (ὡς Ἑκαταῖος ἰστόρηκεν) ἱερεῖς ὄντες · ἥρξαντο δὲ πίνειν ἀπὸ Ψαμμητίχου, πρότερον δ' οὐκ ἔπινον οἶνον, οὐδὲ ἔσπενδον, ὡς φίλιον θεοῖς, ἀλλ' ὡς αἷμα τῶν πολεμησάντων ποτὲ τοῖς θεοῖς, ἐξ ὧν οἶονται πεσόντων καὶ τῇ γῇ συμμιγέντων ἀμπέλους γενέσθαι. διὸ καὶ τὸ μεθεῖν ἔκφρονας ποιεῖ καὶ παραπλήγας, ἅτε

²²Humanum aliquid hic loci passus est Cl. Marklandus. τῷ σκέποντι idem est, atque ἐν (vel ἄμα) τῷ σκέποντι. *quamvis tegat hominem, non tamen ideo gravat. Reiske.*

²³f. εὐηθὲς ἐστὶ λέγειν. λέγονται. *Reiske.*

²⁴Facio cum Marklando ἡγούμενοι suadente. *Reiske.*

²⁵οὕτω τίμιον, aut οὕτως ἐν τιμῇ. *Reiske.*

²⁶Rectum esse ἡμέρας, et Squirrii coniectura nil opus esse sequentia euincunt, et de solis sacerdotibus sermonem hic esse monstrant praemissa; quapropter necesse non est sacerdotum nomen hic iterum inculcari. *Reiske.*

δὴ τῶν προγόνων τοῦ αἵματος ἐμπιπλαμένους. ταῦτα μὲν οὖν Εὐδοξος ἐν τῇ δευτέρᾳ τῆς περιόδου λέγεσθαι φησιν οὕτως ὑπὸ τῶν ἱερέων.

7. ἰχθύων δὲ θαλαττίων, πάντες μὲν οὐ πάντων, ἀλλ' ἐνίων ἀπέχονται. καθάπερ ὀξύρυγχῖται τῶν ἀπ' ἀγκίστρου. σεβόμενοι γὰρ τὸν ὀξύρυγχον ἰχθύν, δεδίασι, μὴ ποτε τὸ ἀγκίστρον οὐ καθαρὸν ἔστιν ὀξύρυγχου περιπεσόντος αὐτῷ. Συνηνίται δὲ φάγρου · δοκεῖ γὰρ ἐπιόντι τῷ Νεῖλῳ συνεπιφαίνεσθαι, καὶ τὴν αὔξησιν ἀσμένους φράζειν αὐτάγγελος ὁρώμενος. οἱ δ' ἱερεῖς ἀπέχονται πάντων · πρώτου δὲ μηνὸς ἐνάτη τῶν ἄλλων Αἰγυπτίων ἐκάστου πρὸ τῆς αὐλείου θύρας ὁπτὸν ἰχθύν κατεσθίοντος, οἱ ἱερεῖς οὐ γεύονται μὲν, κατακαίουσι δὲ πρὸ τῶν θυρῶν τοὺς ἰχθύς · δύο λόγους ἔχοντες, ὧν τὸν μὲν ἱερὸν καὶ περιττὸν αὔθις ἀναλήψομαι, συνάδοντα τοῖς περὶ Ὀσίριδος καὶ Τυφῶνος ὁσίως φιλοσοφούμενοις · ὁ δ' ἐμφανὴς καὶ πρόχειρος, οὐκ ἀναγκαῖον, οὐδὲ περίεργον²⁷ ὄψον ἀποφαίνειν τὸν ἰχθύν, Ὀμήρῳ μαρτυρεῖ, μήτε Φαίακας τοὺς ἄβροβίους, μήτε τοὺς Ἰθακησίους ἀνθρώπους νησιώτας, ἰχθύσι χρωμένους ποιοῦντι, μήτε τοὺς Ὀδυσσέως ἐταίρους ἐν πλῶ τοσοῦτω καὶ ἐν θαλάττῃ, πρὶν εἰς ἐσχάτην ἐλθεῖν ἀπορίαν. ὅλως δὲ καὶ τὴν θάλατταν ἔκ πυρὸς ἡγοῦνται καὶ²⁸ παρωρισμένην, οὐδὲ μέρος, οὐδὲ στοιχεῖον, ἀλλὰ ἁλλοῖον περίττωμα διεφθορὸς καὶ νοσῶδες.

8. οὐδὲν γὰρ ἄλογον, οὐδὲ μυθῶδες · οὐδὲ ὑπὸ δεισιδαιμονίας (ὥσπερ ἔνιοι νομίζουσιν) ἐγκατεστοιχειοῦτο ἱεουργίαις, ἀλλὰ τὰ μὲν, ἡθικὰς ἔχοντα καὶ χρειώδεις αἰτίας, τὰ δὲ οὐκ ἄμοιρα κομψότητος ἱστορικῆς ἢ φυσικῆς ἔστιν, οἷον τὸ περὶ χρομμύου. τὸ γὰρ ἐμπεσεῖν εἰς τὸν ποταμὸν, καὶ ἀπολέσθαι τὸν τῆς Ἰσίδος τρόφιμον Δίκτυν τῶν χρομμύων²⁹ ἐπιδρασσόμενον, ἐσχάτως ἀπίθανον · οἱ δὲ ἱερεῖς ἀφοσιοῦνται καὶ δυσχεραίνουσι καὶ τὸ χρόμμου παραφυλάττοντες, ὅτι τῆς σελήνης φθινούσης μόνον, εὐτροφεῖν τοῦτο καὶ τεθηλέναι πέφυκεν. ἔστι δὲ πρόσφορον οὔτε ἀγνεύουσιν, οὔτε ἐορτάζουσι, τοῖς μὲν, ὅτι διψῇ, τοῖς δὲ, ὅτι δακρύειν ποιεῖ τοὺς προσφερομένους. ὁμοίως δὲ καὶ τὴν ὕν ἀνίερων ζῶον ἡγοῦνται. ὥς μάλιστα γὰρ ὀχεύεσθαι δοκεῖ τῆς σελήνης φθινούσης · καὶ τῶν τὸ γάλα πινόντων ἐξανθεῖ τὰ σώματα λέπραν καὶ ψωρικὰς τραχύτητας. τὸν δὲ λόγον · ὃν θύοντες ἄπαξ ὕν ἐν πανσελήνῳ, κατεσθίοντες ἐπιλέγουσιν, ὥς ὁ Τυφὼν ὕν διώκων πρὸς τὴν πανσέληνον, εὔρε τὴν ξυλίνην σορὸν, ἐν ἣ τὸ σῶμα τοῦ Ὀσίριδος ἔκειτο, καὶ διέρριψεν, οὐ πάντες ἀποδέχονται παραχουσμάτων³⁰ ὥσπερ ἄλλα πολλὰ νομίζοντες · ἀλλὰ τρυφήν γε καὶ πολυτέλειαν καὶ ἡδυπάθειαν οὕτω προβάλλεσθαι τοὺς παλαιούς λέγουσιν, ὥστε καὶ στήλην ἔφασαν ἐν

²⁷ περίεργον] f. περισπούδαστον. Salmasius pro οὐδὲ emendat ἀλλὰ, quo admisso, poterit περίεργον stare. *Reiske*.

²⁸ Post καὶ videtur ὕδατος excidisse. ex igni et aqua coalitum. παρωρισμένον est eliminatum, παρὰ τοὺς ὅρους ἐκβεβλημένον, extra terminos eiectionem. *Reiske*.

²⁹ Δίκτυν, οὐ χρομμύων] Videtur omnino particula negans esse expungenda, ut reiiciat fabulam absurdam auctor, quae Dictyn cepe captantem in aquam incidisse perhiberet. *Xylander*.

³⁰ παραχουσμάτων si recte legitur, ἔλλειψις est particulae indefinitae. fortassis παραχουσμάτων. *Xylander*.

Θήβαις ἐν τῷ ἱερῷ κεῖσθαι κατάρας ἐγγεγραμμένας ἔχουσιν κατὰ Μείνιος τοῦ βασιλέως, ὃς πρῶτος Αἰγυπτίους τῆς ἀπλότητος καὶ ἀχρημάτου καὶ λιτῆς ἀπῆλλαξε διαίτης. λέγεται δὲ καὶ Τέχνατις, ὁ Βακχόρεως³¹ πατήρ, στρατεύων ἐπ' Ἀραβας, τῆς ἀποσκευῆς βραδυνοῦσης, ἥδεως τῷ προστυχόντι σιτίῳ χρησάμενος, εἴτα κοιμηθεὶς βαθὺν ὕπνον ἐπὶ στιβάδος, ἀσπάσασθαι τὴν εὐτέλειαν · ἐκ δὲ τούτου καταράσασθαι τῷ Μεινίῳ, καὶ τῶν ἱερέων ἐπαινεσάντων,³² στηλιτεῦσαι τὴν κατάραν.

9. οἱ δὲ βασιλεῖς ἀπεδείκνυντο μὲν ἐκ τῶν ἱερέων ἢ τῶν μαχίμων, τοῦ μὲν δι' ἀνδρίαν, τοῦ δὲ διὰ σοφίαν, γένους ἀξίωμα καὶ τιμὴν ἔχοντος. ὁ δὲ ἐκ μαχίμων ἀποδεδειγμένος, εὐθύς ἐγένετο τῶν ἱερέων, καὶ μετεῖχε τῆς φιλοσοφίας ἐπικεκρυμμένης τὰ πολλὰ μύθοις καὶ λόγοις ἀμυδράς ἐμφάσεις τῆς ἀληθείας καὶ διαφάσεις³³ ἔχουσιν, ὥσπερ ἀμέλει καὶ παραδηλοῦσιν αὐτοὶ, πρὸ τῶν ἱερῶν τὰς σφίγγας ἐπιεικῶς³⁴ ἰστάντες, ὡς αἰνιγματώδη σοφίαν τῆς θεολογίας αὐτῶν ἐχούσης. τὸ δ' ἐν Σάει τῆς Ἀθηνᾶς, (ἣν καὶ Ἰσιν νομίζουσιν) ἔδος ἐπιγραφὴν εἶχε τοιαύτην, Ἐγὼ εἰμι πᾶν τὸ γεγονὸς, καὶ ὄν, καὶ ἐσόμενον · καὶ τὸν ἐμὸν πέπλον οὐδεὶς πω θνητὸς ἀπεκάλυψεν. ἔτι δὲ τῶν πολλῶν νομιζόντων ἴδιον παρ' Αἰγυπτίοις ὄνομα τοῦ Διὸς εἶναι τὸν Ἀμοῦν, (ὃ παράγοντες ἡμεῖς Ἀμμωνα λέγομεν) Μανειθὼς μὲν ὁ Σεβεννίτης τὸ κεκρυμμένον οἶεται καὶ τὴν κρύψιν ὑπὸ ταύτης δηλοῦσθαι τῆς φωνῆς · Ἐκαταῖος δὲ ὁ Ἀβδηρίτης³⁵ φησὶ τούτῳ καὶ πρὸς ἀλλήλους τῷ ῥήματι χρῆσθαι τοὺς Αἰγυπτίους, ὅταν τινὰ προσκαλῶνται. προσκλητικὴν γὰρ εἶναι τὴν φωνήν. διὸ τὸν πρῶτον θεὸν τῷ παντὶ τὸν αὐτὸν νομίζουσιν, ὡς ἀφανῆ καὶ κεκρυμμένον ὄντα, προσκαλούμενοι καὶ παρακαλοῦντες ἐμφανῆ γενέσθαι καὶ δῆλον αὐτοῖς Ἀμοῦν λέγουσιν.

10. ἡ μὲν οὖν εὐλάβεια τῆς περὶ τὰ θεῖα σοφίας Αἰγυπτίων, τοσαύτη ἦν. μαρτυροῦσι δὲ³⁶ καὶ τῶν Ἑλλήνων οἱ σοφώτατοι, Σόλων, Θαλῆς, Πλάτων, Εὐδόξος, Πυθαγόρας (ὡς δ' ἐνίοι φασὶ, καὶ Λυκοῦργος) εἰς Αἴγυπτον ἀφικόμενοι, καὶ συγγενόμενοι τοῖς ἱερεῦσιν. Εὐδόξον μὲν οὖν Χονούφεως φησὶ³⁷ Μεμφίτου διακοῦσαι · Σόλωνα δὲ, Σόγχιτος Σαΐτου · Πυθαγόραν δὲ, Οἰνούφεως Ἡλιουπολίτου. μάλιστα δὲ οὗτος, ὡς ἔοικε, θαυμασθεὶς καὶ θαυμάσας τοὺς ἄνδρας, ἀπεμμήσατο τὸ συμβολικὸν αὐτῶν καὶ μυστηριῶδες, ἀναμίξας αἰνίγμασι

³¹Βακχόρεως.] aliis βόχχορις scribitur, et ipsi nostro Plutarcho in vita Demetrii. *Xylander.*

³²ἐπαινεσάντων si bene habet, idem significat, atque συναινεσάντων, *consentientibus.* mallet tamen aut hoc, aut ἐπινευσάντων. *Reiske.*

³³διαφάσεις idem est, atque διαφάσεις, *dimicationes*, velut lucis per spissas tenebras. *Reiske.*

³⁴ἐπιεικῶς] *plerumque.* *Reiske.*

³⁵Ἀβδηρίτης] *Abdera*, non *Audera*, Ἀβδηρα, non Αὔδηρα, scribendum constat. Antiqui autem literam β sic pingebant, ut literae u non esset absimilis, sicut etiam in pronuntiatione paulatim aberratum fuit. Sed haec alias. Fuisse Hecataeum Abderitam ex Strabone et aliis constat, sicque etiam ab Eusebio citatur lib. προπαρασχ. θ. et alibi. *Xylander.*

³⁶μαρτυροῦσι δ' αὐτῇ καὶ τῶν — *Reiske.*

³⁷χονούφεως φησὶ] *Lego φασι.* alias interciderit auctoris nomen. *Xylander.*

τὰ δόγματα · τῶν γὰρ καλουμένων γραμμάτων ἱερογλυφικῶν³⁸ οὐθὲν ἀπολείπει τὰ πολλὰ τῶν Πυθαγορικῶν παραγγελμάτων, οἷόν ἐστι τὸ Μὴ ἐσθίειν ἐπὶ δίφρου, μὴδ' ἐπὶ χοίνικος καθῆσθαι, μὴδὲ φοίνικα φυτεύειν, μὴδὲ πῦρ μαχαίρῃ σκαλεύειν ἐν οἰκίᾳ. δοκῶ δ' ἔγωγε καὶ τὸ τὴν μονάδα τοὺς ἄνδρας ὀνομάζειν Ἀπόλλωνα, καὶ δυάδα τὴν Ἄρτεμιν, Ἀθηνᾶν δὲ τὴν ἐβδομάδα, Ποσειδῶνα δὲ τὸν πρῶτον κύβον, εἰκέναι τοῖς ἐπὶ ἱερῶν ἰδρυμένοις, καὶ δρωμένοις νῆ Δία³⁹ καὶ γραφομένοις. τὸν γὰρ βασιλέα καὶ κύριον Ὅσιριν ὀφθαλμῷ καὶ σκῆπτρῳ γράφουσιν. ἔνιοι δὲ καὶ τοῦνομα διερμηνεύουσι πολυόφθαλμον, ὡς τὸ μὲν ος, τὸ πολὺ · τοῦ δὲ ἱρι τὸν ὀφθαλμὸν Αἰγυπτία γλώττῃ φράζοντες · τὸν δ' οὐρανὸν, ὡς ἀγῆρω διὰ αἰδιότητα καρδίᾳ θυμὸν ἐσχάρας⁴⁰ ὑποκειμένης. ἐν δὲ Θήβαις εἰκόνες ἦσαν ἀνακείμεναι δικαστῶν ἄχειρες · ἡ δὲ τοῦ ἀρχιδικαστοῦ, καταμύουσα τοῖς ὅμμασιν, ὡς ἄδωρον ἅμα τὴν δικαιοσύνην καὶ ἀνέντευκτον οὔσαν. τοῖς δὲ μαχίμοις κάνθαρος ἦν γλυφὴ σφαγίδος · οὐ γὰρ ἐστι κάνθαρος θῆλυς, ἀλλὰ πάντες ἄρσενες. τίκτουσι δὲ τὸν γόνον, ὡς σφαιροποιοῦσιν,⁴¹ οὐ τροφῆς μᾶλλον ὕλην, ἢ γενέσεως χώραν, παρασκευάζοντες.

11. ὅταν οὖν, ἃ μυθολογοῦσιν Αἰγύπτιοι περὶ τῶν θεῶν, ἀκούσης, πλάνας καὶ διαμελισμούς, καὶ πολλὰ τοιαῦτα μαθήματα,⁴² δεῖ τῶν προειρημένων μνημονεύειν, καὶ μὴδὲν οἶσθαι τούτων λέγεσθαι γεγονὸς οὕτω καὶ πεπραγμένον. οὐ γὰρ τὸν κύνα κυρίως Ἑρμῆν λέγουσιν, ἀλλὰ τοῦ ζώου τὸ φυλακτικὸν καὶ τὸ ἄγρυπνον, καὶ τὸ φιλόσοφον, γινώσκει καὶ ἀγνοίᾳ τὸ φίλον καὶ τὸ ἐχθρὸν ὀρίζοντος, ἧ φησιν ὁ Πλάτων, τῷ λογιωτάτῳ τῶν θεῶν κυνικυοῦσιν.⁴³ οὐδὲ τὸν ἥλιον ἐκ λωτοῦ νομίζουσι βρέφος ἀνίσχειν νεογιλὸν, ἀλλ' οὕτως ἀνατολὴν ἡλίου γρά-

³⁸καλουμένων ἱερογλυφικῶν γραμμάτων. *Reiske.*

³⁹f. ἐπὶ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἱερῶν ἰδρυμένοις νῆ Δία καὶ γραφομένοις. Nam illud καὶ δρωμένοις est indicatio prauae variae lectionis. *Reiske.*

⁴⁰καρδία θυμὸν ἐσχάρας] θυμὸν illud vitiosum est. Legendum existimo θυμιατηρίου. ac fieri potest, ut ἐσχάρας huius, aut hoc ἐσχάρας glossema sit, inque textum culpa librarii insertum. Orus Apollo, qui circumfertur, sic scribit: Αἰγυπτὸν γράφοντες, θυμιατήριον καίόμενον ζωγραφοῦσι, καὶ ἐπάνω καρδίαν. Atqui constat ex Hermetis Trismegisti Asclepio, quem Apuleius transtulit in Latinum sermonem, fol. Aldino 183. b. Aegyptum coeli fuisse imaginem, ut mirum minime sit corde in foco ardente posito utrumque fuisse repraesentatum. *Xylander.* f. καρδίᾳ ἐπὶ θυμῶν, ἐσχάρας ὑποκειμένης. *exprimunt imaginem coeli pingendo corde acervis lignorum superposito, in ara exstructis. Reiske.*

⁴¹τίκτουσι δὲ τὸν γόνον, ὡς σφαιροποιοῦσιν] Haec quoque verba sunt vitiata. Infra res utcunque melius explicatur. neque piget alia adscribere, quae sententiam saltem explanent. Sic ergo saltem explanent. Sic ergo Porphyrius περὶ τῆς τῶν ἐμψύχων ἀποχῆς apud Eusebium lib. 3. praeparat. Evangelicae: Κανθάρου δὲ ἀμαθῆς μὲν βδελυχθεῖν ἄν, ἀγνωμῶν ὑπάρχον τῶν θεῶν. Αἰγύπτιοι δὲ ἐσέφθησαν, ὡς εἰκόνα ἡλίου ἐμψυχον. Κάνθαρος γὰρ πᾶς ἄρῆρην, καὶ ἀφιεῖς τὸν θορόν ἐν τέλματι, καὶ ποιήσας σφαιροειδῆ, τοῖς ὀπισθίοις ἀνταναφέρει ποσίν, ὡς ἥλιος οὐρανὸν, καὶ περίοδον ἡμερῶν ἐκδέχεται σεληνιακήν. *Xylander.* Congruit cum coniecturis virorum doctorum nostra ad h. l. quae haec erat: τὸν γόνον εἰς κόπρον, ἣν σφαιροποιοῦσιν. *Reiske.*

⁴²Pro μαθήματα scribe παθήματα. nam hic quidem plenissime τὰ παθήματα γέγονε μαθήματα. *Xylander.* Salmasius quoque παθήματα correxerat. *Reiske.*

⁴³κυνικυοῦσιν] Monstrum hoc vocabuli vestigia tamen veri retinet, quod est haud dubie προσοικειοῦσιν. Locus Platonis est prope finem libri secundi de Republica. *Xylander.*

φουσι, τὴν ἐξ ὑγρῶν ἡλίου γινομένην ἀναψιν αἰνιττόμενοι. καὶ γὰρ τὸν ὠμότατον Περσῶν βασιλέα καὶ φοβερώτατον Ὀρχον⁴⁴ ἀποκτείναντα πολλοὺς, τέλος δὲ καὶ τὸν Ἄπιν ἀποσφάζαντα καὶ καταδειπνήσαντα μετὰ τῶν φίλων, ἐκάλεσαν μάχαιραν, καὶ καλοῦσι μέχρι νῦν οὕτως ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν βασιλέων, οὐ κυρίως δὴπου τὴν οὐσίαν αὐτοῦ σημαίνοντες, ἀλλὰ τοῦ τρόπου τὴν σκληρότητα καὶ κακίαν ὀργάνῳ φονικῷ παρεικάζοντες. οὕτω δὲ τὰ περὶ θεῶν ἀκούσασα καὶ δεχομένη παρὰ τῶν ἐξηγουμένων τὸν μῦθον ὁσίως καὶ φιλοσόφως, καὶ δρῶσα μὲν αἰεὶ καὶ διαφυλάττουσα τῶν ἱερῶν τὰ νενομισμένα, τοῦ δ' ἄληθι ὁδόν ἔχειν περὶ θεῶν, μηδὲν οἰομένη μᾶλλον μῆτε θύσειν, μῆτε ποιήσειν αὐτοῖς κεχαρισμένον, οὐδὲν ἔλαττον ἀποφεύξιο κακὸν ἀθεότητος δεισιδαιμονίαν.

12. λέγεται δὲ ὁ μῦθος οὗτος⁴⁵ ἐν βραχυτάτοις ὡς ἔνεστι⁴⁶ μάλιστα · τῶν ἀχρήστων σφόδρα καὶ περιττῶν ἀφαιρεθέντων τῆς Ῥέας φασὶ κρύφα τῷ Κρόνῳ συγγενομένης, αἰσθόμενον ἐπαράσασθαι τὸν ἥλιον αὐτῇ μῆτε μηνί, μῆτε ἐν-αὐτῷ⁴⁷ τεκεῖν · ἐρῶντα δὲ τὸν Ἑρμῆν τῆς θεοῦ συνελθεῖν, εἶτα παίζαντα πέττια πρὸς τὴν σελήνην, καὶ ἀφελόντα τῶν φώτων ἐκάστου τὸ ἐβδομηχοστόν, ἐκ πάντων ἡμέρας πέντε συνελθεῖν,⁴⁸ καὶ ταῖς ἐξήκοντα καὶ τριακοσίαις ἐπάγειν,⁴⁹ ἃς νῦν ἐπαγομένης Αἰγύπτιοι καλοῦσι, καὶ τῶν θεῶν γενεθλίους ἄγουσι⁵⁰ · τῇ μὲν πρώτῃ τὸν Ὀσίριν γενέσθαι, καὶ φωνὴν αὐτῷ ταχθέντι⁵¹ συνεκπεσεῖν, ὡς ἀπάντων⁵² κύριος εἰς φῶς πρόεισιν. ἔνιοι δὲ Παμύλην τινὰ λέγουσιν ἐν Θήβαις ὑδρευμένην ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Διὸς φωνὴν ἀκοῦσαι, διακελευομένην ἀνιπεῖν μετὰ βοῆς, ὅτι μέγας βασιλεὺς εὐεργέτης Ὀσίρις γέγονε · καὶ διὰ τοῦτο θρέψαι τὸν Ὀσίριν, ἐγχειρήσαντος⁵³ αὐτῷ⁵⁴ τοῦ Κρόνου, καὶ τὴν τῶν Παμυλίων ἐορ-

⁴⁴Herodotum si sequaris, dicendus erit Plutarchus memoria lapsus fuisse, ut Ochum pro Cambyse nominaret. sed alios auctores, et in his Dinonem, fuit secutus. *Reiske.*

⁴⁵οὕτως Baxteri mihi quoque in mentem venerat. *Reiske.*

⁴⁶ὡς ἔνεστι. *Reiske.*

⁴⁷μῆτε μηνί, μῆτε ἐν αὐτῷ] Locus hic corruptus est, quem ex coniectura puto restitui posse. ea quam sit erudita, iudicent alii, aut potius explodant eam, meliori emendatione ipsi de suo prolata. Sic ergo intelligo: Solem Rheae ex incesto cum Saturno concubitu gravidae imprecatum, ut neque in mense, neque in anno, id est (ut ipse putabat) nunquam pareret. Mercurium tamen astu usum, inter ludendum cum Luna vicisse certas dierum portiones, quibus a Luna persolutis, quinque dies confecerit, quos anno extra ordinem adderet, ita ut puerperium Rheae in eos dilatatum, neque in annum, qui erat 360. dierum, neque in menses, qui extra annum nullibi ulli erant, incideret: itaque execrationem solis eluserit. Haec si non pessime conieci, sic fuisse a Plutarcho scriptum credibile est: Μῆτε μηνί, μῆτε ἐν-αὐτῷ τεκεῖν. forte etiam ἐν inserto: μῆτε ἐν μηνί, μῆτε ἐν ἐν-αὐτῷ. *Xylander.*

⁴⁸ἡμέρας πέντε συνελθεῖν] Vellem συνελθεῖν, *concinnare, in summam contrahere. Xylander.* Squirii dubium Xylandrinae emendationi certissimae oppositum nullius ponderis est. nullus enim est auctor, in quo συνελθεῖν sensu *contrahendi* non occurrat. *Reiske.*

⁴⁹ἐπάγειν, in Aor. 2. *Reiske.*

⁵⁰Post ἄγουσι videtur λέγοντες excidisse. *Reiske.*

⁵¹Salmasius quoque τεχθέντι correxerat. *Reiske.*

⁵²ὡς ὁ πάντων. *Reiske.*

⁵³Salmasius quoque ἐγχειρίσαντος correxerat. *Reiske.*

⁵⁴ἐγχειρήσαντος αὐτῷ] Haec duo αὐτῷ puto in foemininum αὐτῇ mutanda, si quidem Pamyly mulier fuit ὑδρευομένη. *Xylander.*

τὴν αὐτῷ τελεῖσθαι, Φαλληφορίοις ἐοικυῖαν. τῇ δὲ δευτέρᾳ τὸν Ἀρούηριν, ὃν Ἀπόλλωνα, ὃν⁵⁵ καὶ πρεσβύτερον Ὠρον ἔνιοι καλοῦσι · τῇ τρίτῃ δὲ Τυφῶνα, μὴ καιρῷ, μηδὲ κατὰ χώραν, ἀλλ' ἀναρρήξαντα πληγῇ διὰ τῆς πλευρᾶς ἐξάλλεσθαι⁵⁶ · τετάρτῃ δὲ τὴν Ἰσιν ἐν πανύγροις γενέσθαι, τῇ δὲ πέμπτῃ Νέφθην, ἣν καὶ Τελευτήν καὶ Ἀφροδίτην, ἔνιοι δὲ καὶ Νίκην ὀνομάζουσιν. εἶναι δὲ τὸν μὲν Ὅσιριν ἐξ ἡλίου καὶ τὸν Ἀρούηριν, ἐκ δὲ Ἑρμοῦ τὴν Ἰσιν, ἐκ δὲ τοῦ Κρόνου τὸν Τυφῶνα καὶ τὴν Νέφθην. διὸ καὶ τὴν τρίτην⁵⁷ τῶν ἐπαγομένων, ἀποφράδα νομίζοντες οἱ βασιλεῖς, οὐκ ἐχρημάτιζον, οὐδ' ἐθεράπευον αὐτοὺς, μέχρι νυκτός. τιμᾶσθαι δὲ τῷ Τυφῶνι⁵⁸ τὴν Νέφθην. Ἰσιν δὲ καὶ Ὅσιριν ἐρῶντας ἀλλήλων, καὶ πρὶν γενέσθαι κατὰ γαστρός ὑπὸ σκότῳ συνεῖναι. ἔνιοι δὲ φασὶ καὶ τὸν Ἀρούηριν οὕτω γεγονέναι, καὶ καλεῖσθαι πρεσβύτερον Ὠρον ὑπ' Αἰγυπτίων, Ἀπόλλωνα δὲ ὑπὸ Ἑλλήνων.

13. βασιλεύοντα δ' Ὅσιριν Αἰγυπτίους μὲν εὐθύς ἀπόρου βίου⁵⁹ καὶ θηριώδους ἀπαλλάξαι, καρπούς τε δείζαντα, καὶ νόμους θέμενον αὐτοῖς, καὶ θεοὺς δείζαντα⁶⁰ τιμᾶν · ὕστερον δὲ γῆν πᾶσαν ἡμερούμενον ἐπελθεῖν, ἐλάχιστα μὲν ὄπλων δεηθέντα, πειθοῖ δὲ τοὺς πλείστους καὶ λόγῳ μετ' ᾧδῆς πάσης καὶ μουσικῆς⁶¹ θελγομένους προσαγόμενον. ὅθεν Ἑλλήσι δόξαι Διονύσῳ τὸν αὐτὸν εἶναι · Τυφῶνα δὲ, ἀπόντος μὲν οὐθὲν νεωτερίζειν, διὰ τὸ τὴν Ἰσιν εὖ μάλα φυλάττεσθαι καὶ προσέχειν ἐγκρατῶς ἔχουσαν, ἐπανελθόντι δὲ δόλον μηχανᾶσθαι, συνωμότας ἄνδρας ἐβδομήκοντα καὶ δύο πεποιημένον, καὶ συνεργὸν ἔχοντα βασίλισσαν ἐξ Αἰθιοπίας παροῦσαν, ἣν ὀνομάζουσιν Ἀσώ · τοῦ δὲ Ὀσίριδος ἐκμετρησάμενον λάθρα τὸ σῶμα, καὶ κατασκευάσαντα πρὸς τὸ μέγεθος λάρνακα καλὴν καὶ κεκοσμημένην περιττῶς, εἰσενεγκεῖν εἰς τὸ συμπόσιον. ἡσθέντων δὲ τῇ ὄψει καὶ θαυμασάντων, ὑποσχέσθαι τὸν Τυφῶνα μετὰ παιδιᾶς, ὃς ἂν ἐγκατακλεισθεὶς ἐξισωθεῖ διδόναι δῶρον αὐτῷ τὴν λάρνακα. πειρωμένων δὲ πάντων καθ' ἕκαστον, ὥς οὐδεὶς ἐνήρμοττεν, ἐμβάντα τὸν Ὅσιριν κατακλιθεῖναι. τοὺς δὲ συνόντας ἐπιδραμόντας ἐπιρρίψαι τὸ πῶμα, καὶ τὰ μὲν γόμοις καταλαβόντας⁶² ἔξωθεν, τῶν δὲ θερμοῦ μολίβδου⁶³ καταχεαμένων ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἐξενεγκεῖν, καὶ μεθεῖναι διὰ τοῦ Ταναΐτικοῦ στόματος εἰς τὴν θάλασσαν, ὃ διὰ τοῦτο μισηγτὸν ἐστὶ νῦν,⁶⁴ καὶ κατὰπτυστον ὀνομάζειν Αἰγυπτίους. ταῦτα δὲ πραχθῆναι

⁵⁵ ὃν secundum delend. v. p. 403. 9. *Reiske.*

⁵⁶ ἐξάλλεσθαι in Aor. 2. *exsiluisse. Reiske.*

⁵⁷ f. τὴν τρίτην καὶ τὴν πέμπτην τῶν ἐπαγ. deinde perinde erit, ἀποφράδα, an ἀποφράδας, legas. *Reiske.*

⁵⁸ τιμᾶσθαι δὲ τῷ Τυφῶνι] forte γήμασθαι, ut mox ostendam. ἐν πανύγροις ante, intellexi, *Panygra* loci esse nomen. Infra νέφθης per u constanter scribitur: itaque hic quoque sic scripsi. *Xylander.*

⁵⁹ βίου etiam *Salmasius* correxerat pro βίους, quod in *Stephanina* est. *Reiske.*

⁶⁰ θεοὺς καταδείζαντα. Verbum καταδεικνύνει proprium est de illis, qui primi usum alicuius rei et modum eius aut comparandae, aut perficiendae, humano generi monstrarunt, qui primi aliquid instituerunt. *Reiske.*

⁶¹ μετ' ᾧδῆς καὶ πάσης μουσικῆς. *Reiske.*

⁶² καὶ τῶν μὲν γόμοις καταλαβόντων. *Salmasius.*

⁶³ θερμοῦ μολίβδου tueor. *Reiske.*

⁶⁴ Αὐτ' ἔτι νῦν, aut ἔς τε νῦν. prius praefero. *Reiske.*

λέγουσιν ἐβδόμη ἐπὶ δέκα μηνὸς Ἀθὺρ, ἐν ᾧ τὸν σκορπίον ὁ ἥλιος διέξεισιν, ὀγδοὸν ἔτος καὶ εἰκοστὸν ἐκείνου βασιλεύοντος Ὀσίριδος. ἔνιοι δὲ βεβιωκέναι φασὶν αὐτόν, οὐ βεβασιευκέναι χρόνον τοσοῦτον.

14. πρώτων δὲ τῶν τὸν περὶ Χέννιν⁶⁵ οἰκούντων τόπον πανῶν καὶ σατύρων τὸ πάθος αἰσθημένων, καὶ λόγων⁶⁶ ἐμβαλόντων περὶ τοῦ γεγονότος, τὰς μὲν αἰφνιδίους τῶν ὄχλων ταραχὰς καὶ πτυήσεις ἔτι νῦν διὰ τοῦτο πανικὰς προσαγορεύσθαι · τὴν δ' Ἰσιν αἰσθημένην, κείρεσθαι μὲν ἐνταῦθα τῶν πλοκάμων ἕνα καὶ πένθιμον στολὴν ἀναλαβεῖν, ὅπου τῇ πόλει⁶⁷ μέχρι νῦν ὄνομα Κοπτῶ. ἕτεροι δὲ τοῦνομα σημαίνειν οἴονται στέρησιν · τὸ γὰρ ἀποστερεῖν, κόπτειν λέγουσι. πλανωμένην δὲ πάντη καὶ ἀποροῦσαν, οὐδένα προσελθεῖν ἀπροσαύδητον, ἀλλὰ καὶ παιδαρίοις συντυχοῦσαν, ἐρωτᾶν περὶ τῆς λάρνακος. τὰ δ' ἔτυχεν ἐωρακότα, καὶ φράσαι τὸ στόμα, δι' οὗ τὸ ἀγγεῖον οἱ φίλοι τοῦ Τυφῶνος εἰς τὴν θάλασσαν ἔωσαν, ἐκ τούτου τὰ παιδάρια μαντικὴν δύναμιν ἔχειν οἴεσθαι τοὺς Αἰγυπτίους, καὶ μάλιστα ταῖς τούτων ὀπτεύεσθαι⁶⁸ κληδόσι παιζόντων ἐν ἱεροῖς καὶ φθεγγομένων, ὅτι ἂν τύχῃσι. αἰσθημένην δὲ τῇ ἀδελφῇ ἐρῶντας⁶⁹ συγγεγονέναι δι' ἄγνοιαν, ὡς ἑαυτῇ τὸν Ὀσίριν, καὶ τεκμήριον ἰδοῦσα, τὸν μὲν λάτινον⁷⁰ στέφανον, ὃν ἐκεῖνος παρὰ τὴν νέφθην⁷¹ κατέλιπε, τὸ παιδίον ζητεῖν. ἐκεῖνον γὰρ εὐθὺς τεκοῦσαν⁷² διὰ φόβον τοῦ Τυφῶνος εὐρεθὲν δὲ χαλεπῶς καὶ μόγῃς κυνῶν ἐπαγόντων τὴν Ἰσιν, ἐκτραφῆναι⁷³ καὶ γενέσθαι φύλακα καὶ ὁπαδὸν αὐτῆς, Ἄνουβιν προσαγορευθέντα, καὶ λεγόμενον τοὺς θεοὺς φρουρεῖν, ὥσπερ οἱ κύνες τοὺς ἀνθρώπους.

15. ἐκ δὲ τούτου πυθέσθαι περὶ τῆς λάρνακος, ὡς πρὸς τὴν Βύβλον χώραν⁷⁴ ὑπὸ τῆς θαλάττης ἐκχυμανθεῖσαν αὐτὴν ἐρίκη τινὶ μαλθακῶς ὁ κλύδων προσέ-

⁶⁵ Χέννιν] Forte Χέμμιν, *Chemmin*, qui locus est Aegypti celebris. Versu 5. ἐκεῖνο pro ἐκεῖνου omnino legendum fuit. Κοπτῶ a Strabone et aliis Κοπτοὺς scribitur. Infra est ἐν Κοπτῷ. *Xylander*.

⁶⁶ λόγον etiam Salmasius correxerat. *Reiske*.

⁶⁷ f. ὅπου πόλις, ἢ μέχρι νῦν. *Reiske*.

⁶⁸ etiam Salmasius ὀπτεύεσθαι correxerat. *Reiske*. Vulgo ὀτεύεσθαι.

⁶⁹ f. τῇ ἀδελφῇ οὐκ ἐρῶντα — Basileensis recte habet ἐρῶντα. atque viri docti etiam iure merito probarunt. Squirius ἐρώση debuisset scribere, non ἐρούση. Post συγγεγονεναί perinde est, ἀλλὰ addas, an omittas. *Reiske*.

⁷⁰ Salmasius τὸν λῶτινον correxerat. *Reiske*.

⁷¹ παρὰ τῇ Νεφθῷ. *Reiske*.

⁷² ἐκθεῖναι restituo ex coniectura, cum invenerim θηεῖνον, [pro quo vocabulo quis dicat? cum neque θηεῖνον, neque ἐκθεῖναι in vulgatis reperiatur] parenthesi iis inclusis, quae par erat. Sensus enim est, Osiridem cum Nephtha, seu Nephthy, sorore, concubuisse, eamque infantem ex eo coitu conceptum statim a partu exposuisse, metu Typhonis. quem eius, ut Isidis Oridem, maritum fuisse, et coniecturam de τιμᾶσθαι, quod nihil sonat, eo loco in γήμασθαι convertendo nostram esse probam, ex hoc loco apparere potuit. *Xylander*.

⁷³ f. ζητεῖν. ἐκεῖνην γὰρ (de Nephthy loquitur) εὐθὺς τεκοῦσαν, διὰ φόβον τοῦ Τυφῶνος ἐκθεῖναι, ὃ εὐρεθὲν χαλεπῶς καὶ μόγῃς, κυνῶν ἐπαγόντων τὴν Ἰσιν, ἐκτραφῆναι — sic distinguendum et restituendum existimo hunc locum. *Reiske*.

⁷⁴ Βύβλον χώραν additum est, ne lector parum attentus de papyro cogitet. *ad Byblum urbem*. si quid mutandum, praeferrem Βυβλίῳν χώραν. *Reiske*.

μιζεν. ἡ δ' ἐρίκη⁷⁵ κάλλιστον ἔρνος ὀλίγῳ χρόνῳ καὶ μέγιστον ἀναδραμοῦσα περιέπτυξε καὶ περιέφυ καὶ ἀπέκρυψεν ἐντὸς ἑαυτῆς. θαυμάσας δὲ ὁ βασιλεὺς τοῦ φυτοῦ τὸ μέγεθος καὶ περιτεμῶν τὸν περιέχοντα τὴν σορὸν οὐχ ὀρωμένην κόλπον,⁷⁶ ἔρεισμα τῆς στέγης ὑπέστησε. ταῦτά τε πνεύματι φασὶ δαιμονίῳ φήμης πυθομένην τὴν Ἴσιν εἰς Βύβλον ἀφικέσθαι, καὶ καθίσασαν ἐπὶ κρήνης ταπεινὴν καὶ δεδακρυμένην, ἄλλῳ μὲν μηδενὶ προσδιαλέγεσθαι, τῆς δὲ βασιλίδος τὰς θεραπαινίδας ἀσπάζεσθαι καὶ φιλοφρονεῖσθαι, τὴν τε κόμην παραπλέκουσαν αὐτῶν, καὶ τῷ χρωτὶ θαυμαστὴν εὐωδίαν ἐπιπνέουσιν ἀφ' ἑαυτῆς. ἰδούσης δὲ τῆς βασιλίδος⁷⁷ τὰς θεραπαινίδας, ἡμερον ἐμπεσεῖν τῆς ξένης τῶν τε τριχῶν⁷⁸ τοῦ τε χρωτὸς ἀμβροσίαν πνέοντος · οὕτω δὲ μεταπεμφθεῖσαν καὶ γενομένην συνήθη, ποιήσασθαι τοῦ παιδίου τὴν τίτθην · ὄνομα δὲ τῷ μὲν βασιλεῖ Μάλκανδρον εἶναί φασιν · αὐτὴν⁷⁹ δὲ οἱ μὲν Ἀσπάρτην,⁸⁰ οἱ δὲ Σάωσιν, οἱ δὲ Νεμανοῦν⁸¹ (ὅπερ ἂν Ἕλληνες Ἀθηναΐδα) προσεπειν.

16. τρέφειν δὲ τὴν Ἴσιν, ἀντὶ μαστοῦ τὸν δάκτυλον εἰς τὸ στόμα τοῦ παιδίου διδοῦσαν,⁸² νύκτωρ δὲ περικαίειν τὰ θνητὰ τοῦ σώματος. αὐτὴν δὲ γενομένην χελιδόνα τῇ κίονι περιπέτεσθαι καὶ θρηνεῖν, ἄχρις οὗ τὴν βασιλίσσαν παραφυλάξασαν καὶ ἐγκραγοῦσαν ὡς εἶδε περικαιόμενον τὸ βρέφος, ἀφελέσθαι τὴν ἀθανασίαν αὐτοῦ. τὴν δὲ θεὰν φανεράν γενομένην αἰτήσασθαι τὴν κίονα τῆς στέγης · ὑφελούσαν δὲ ῥᾶστα περικόψαι τὴν ἐρίκην, εἴτα ταύτην μὲν ὀθόνην περικαλύψασαν, καὶ μύρον καταχεαμένην, ἐγχειρίσαι τοῖς βασιλεῦσι, καὶ νῦν ἔτι σέβεσθαι Βυβλίους τὸ ξύλον ἐν ἱερῷ κείμενον Ἰσιδος. τῇ δὲ σορῷ περιπεσεῖν, καὶ κωκυῖσαι τηλικούτον, ὥστε τῶν παίδων τοῦ βασιλέως τὸν νεώτερον ἐνθανεῖν,⁸³ τὸν δὲ πρεσβύτερον μεθ' ἑαυτῆς ἔχουσαν καὶ τὴν σορὸν εἰς πλοῖον ἐνθεμένην ἀναχθῆναι. τοῦ δὲ Φαίδρου ποταμοῦ πνεῦμα τραχύτερον ἐκτρέψαντος⁸⁴ ὑπὸ τὴν ἔω, θυμωθεῖσαν ἀναζηρᾶναι τὸ ρεῖθρον.

⁷⁵ἐρίκη εἰς κάλλιστον ἔρνος. et sic quoque Squirius. *Reiske.*

⁷⁶κόλπον suspectum. sententia κόρμον, aut κλάδον, aut λόχμην, aut κόμην, flagitat. forte dedit auctor τοὺς περιέχοντας τ. σ. οὐχ ὅρ. κλάδους. Salmasius quoque κόρμον correxerat. *Reiske.*

⁷⁷ἰδούσης τῆς βασιλίδος potest defendi, et magna copia similium locum afferri. quod si teneatur, debet deinceps αὐτῇ subaudiri. Mollius tamen flueret oratio, si aut ἰδούση δὲ τῇ βασιλίδι, et caetera, ut iacent, aut ἰδοῦσαν δὲ τὴν βασιλίδα τὰς θεραπαινίδας, εἰς ἡμερον ἐμπεσεῖν.] etiam Salmasius εἰς ἡμερον correxit. *Reiske.*

⁷⁸Post τριχῶν deest aliquid, e. c. εὖ διαχειμμένων, aut κεκοσμημένων, aut ἐντέχνως διαπεπλεγμένων, vel simile quid. *Reiske.*

⁷⁹αὐτῇ. *Reiske.*

⁸⁰Salmasius etiam Ἀσπάρτην correxit. *Reiske.*

⁸¹Post Νεμανοῦν punctum collocandum, et, deletis parentheos signis, leg. προσεποίεν. *Reiske.*

⁸²f. ἐνδιδούσαν. *Reiske.*

⁸³ἐνθανεῖν si bene habet, significat ἐν τῷ κωκυτῷ θανεῖν, *interea tum ea eiularet, exspirasse.* mallet tamen ἐκθανεῖν. id certe usitatum in ea re. *Reiske.*

⁸⁴ἐκτρέψαντος. ex Aldo. est enim rectius, quam ἐκτρέψαντος. Item pro Astarta habet Aspartam vitiose, quod ex Eusebio, Suida, et aliis, nostroque Cedreno liquet, ne quis vocem in libris Regum sacris depravatam putet. Est enim Astarta Venus. *Xylander.* Non placet

17. ὅπου δὲ πρῶτον ἐρημίας ἔτυχεν, αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν γενομένην, ἀνοίξει τὴν λάρνακα, καὶ τῷ προσώπῳ τὸ πρόσωπον ἐπιθεῖσαν, ἀσπάσασθαι καὶ δακρύειν. τοῦ δὲ παιδίου σιωπῇ προσελθόντος ἐκ τῶν ὀπισθεν καὶ καταμανθάνοντος, αἰσθημένην μεταστραφῆναι καὶ δεινὸν ὑπὸ ὀργῆς ἐμβλέψαι. τὸ δὲ παιδίον⁸⁵ οὐκ ἀνασχέσθαι τὸ τάρβος, ἀλλὰ ἀποθανεῖν. οἱ δὲ φασιν οὐχ οὕτως, ἀλλ' ὥς εἴρηται τρόπον⁸⁶ ἐκπεσεῖν εἰς τὴν θάλασσαν. ἔχει δὲ τιμὰς διὰ τὴν θεόν· ὃν γὰρ ᾄδουσιν Αἰγύπτιοι παρὰ τὰ συμπόσια Μανέρωτα, τοῦτον εἶναι. τινὲς δὲ τὸν μὲν παῖδα καλεῖσθαι Παλαιστινὸν, ἢ Πηλούσιον, καὶ τὴν πόλιν ἐπώνυμον ἀπ' αὐτοῦ γενέσθαι, κτισθεῖσαν ὑπὸ τῆς θεοῦ· τὸν δ' ἄδόμενον Μανέρωτα, πρῶτον εὐρεῖν μουσικὴν ἱστοροῦσιν. ἔνιοι δὲ φασιν, ὄνομα μὲν οὐδενὸς εἶναι, διάλεκτον⁸⁸ δὲ πίνουσιν ἀνθρώποις καὶ θαλειάζουσι πρέπουσαν, αἴσιμα⁸⁹ τὰ τοιαῦτα παρεῖη. τοῦτ' γὰρ τῷ Μανέρωτι φραζόμενον⁹⁰ ἀναφωνεῖν ἐκάστοτε τοὺς Αἰγυπτίους, ὥσπερ ἀμέλει καὶ τὸ δεικνύμενον αὐτοῖς εἶδωλον ἀνθρώπου τεθυνηκότος ἐν κιβωτίῳ περιφερόμενον, οὐκ ἔστιν ὑπόμνημα τοῦ περὶ Ὀσίριδος⁹¹ πάθους, ἢ τινες ὑπολαμβάνουσιν, ἀλλ' οἰόμενους⁹² παρακαλεῖν αὐτοὺς χρῆσθαι τοῖς παροῦσι καὶ ἀπολαύειν, ὥς πάντας αὐτίκα μάλα τοιούτους ἐσομένους, οὗ χάριν⁹³ ἐπὶ κῶμον ἐπεισάγουσι.

18. τῆς δὲ Ἰσιδος πρὸς τὸν υἱὸν Ὠρον ἐν Βούτῳ τρεφόμενον πορευθείσης, τὸ δ' ἄγγεῖον ἐκποδῶν ἀποθεμένης, Τυφῶνα κυνηγετοῦντα νύκτωρ πρὸς τὴν σελήνην ἐντυχεῖν αὐτῷ, καὶ τὸ σῶμα γνωρίσαντα διελεῖν εἰς τεσσαρεσκαίδεκα μέρη, καὶ διαρρίψαι· τὴν δ' Ἰσιν πυθομένην ἀναζητεῖν ἐν βάριδι παπυρίνῃ, τὰ δὲ ἔλη διεκπλέουσιν. ὅθεν οὐκ ἀδικεῖσθαι τοὺς ἐν παπυρίνοις σκάφεσι πλέοντας ὑπὸ τῶν κροκοδείλων, ἢ φοβουμένων, ἢ σεβομένων διὰ⁹⁴ τὴν θεόν. ἐκ τούτου δὲ καὶ πολλοὺς τάφους Ὀσίριδος ἐν Αἰγύπτῳ λέγεσθαι διὰ τὸ προστυγχάνουσιν ἐκάστῳ μέρει ταφὰς ποιεῖν. οἱ δὲ οὗ φασιν· ἀλλὰ εἶδωλα ποιουμένην διδόναι⁹⁵

vulgata, neque Stephanina. forte dedit auctor ἐκστρέψαντος, aut ἐκρίψαντος. prius si dedit, possit videri ad ventum ex imo fundo fluvii extus eversum, tanquam si pars vestis interior extra vertitur, respexisse. *Reiske.*

⁸⁵Posset παιδίον absque damno orationis abesse, et abesset cum elegantia. *Reiske.*

⁸⁶ὥς εἴρηται τρόπον] Aut ὃν pro ὡς, aut πρότερον pro τρόπον, legendum. Sed quod postea sequitur διάλεκτον, etc. παρεῖη, ac plura alia, vitio suo nostram coniecturam superant. *Xylander.* Ante, aut post εἴρηται videtur πρότερον, aut ἐν τοῖς ἄνω excidisse. *Reiske.*

⁸⁷ἀπὸ adesse, abesse pari iure potest. *Reiske.*

⁸⁸διάλεκτον] *formulam.* significatione rara, ideoque suspecta est ea lectio. sententia flagitat ὥδην. *Reiske.*

⁸⁹Non puto, ipsa illa verba formulam constituisse, sed ea Plutarchi esse, et legi oportere ὅπως αἴσιμα — Formula cantici ipsa videtur Μάνερος, Μάνερος fuisse, aut Μανέρωτι. *Reiske.*

⁹⁰f. τοῦτο γὰρ τὸ Μανέρωτι εὐφραινομένους ἀναφωνεῖν. Salmasius τοῦτο μὲν γὰρ τῷ M. correxit. *Reiske.*

⁹¹Non ausim περὶ Ὀσίριν urgere, quamvis ita sit usitatus. *Reiske.*

⁹²οἰόμενοι. *sed existimantes, se oportere adhortari convivias.* in παρακαλεῖν subauditur δεῖν. Nominativus ille οἰόμενοι cohaeret cum ἐπεισάγουσι v. 7. *Reiske.*

⁹³f. ἐσομένους, τοῦ ἰλαροῦ χάριν, *laetitiae gratia.* *Reiske.*

⁹⁴διὰ] f. δὴ, aut δῆθεν. *Reiske.*

⁹⁵Coniecera quoque διαδοῦναι, ut Marklandus. *Reiske.*

καθ' ἐκάστην πόλιν, ὡς τὸ σῶμα διδοῦσαν · ὅπως παρὰ πλείοσιν ἔχη τιμὰς · καὶ ὁ Τυφὼν ἐπικρατήσῃ, τοῦ Ὠρου τὸν ἀληθινὸν τάφον ζητῶν, πολλῶν λεγομένων καὶ δεικνυμένων ἀπαγορεύσῃ. μόνον δὲ τῶν μερῶν τοῦ Ὀσίριδος τὴν Ἴσιν οὐχ εὑρεῖν τὸ αἰδοῖον · εὐθύς γὰρ εἰς τὸν ποταμὸν ῥιφῆναι, καὶ γεύσασθαι τὸν τε λεπιδωτὸν αὐτοῦ καὶ τὸν φάγγρον καὶ τὸν ὀξύρυγχον, ὡς⁹⁶ οὗς μάλιστα τῶν ἰχθύων ἀφοσιοῦσθαι. τὴν δ' Ἴσιν ἀντ' ἐκείνου μίμημα ποιησαμένην καθιερωῶσαι τὸν φαλλόν, ᾧ καὶ νῦν ἐορτάζειν τοὺς Αἰγυπτίους.

19. ἔπειτα τῷ Ὠρῷ τὸν Ὀσίριν ἐξ ἄδου παραγενόμενον διαπομένειν⁹⁷ ἐπὶ τὴν μάχην καὶ ἀσχεῖν. εἴτα διερωτῆσαι, τί κάλλιστον ἡγήται. τοῦ δὲ φήσαντος τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ τιμωρεῖν κακῶς παθοῦσιν, δεύτερον ἐρέσθαι, τί χρησιμώτερον οἶεται ζῶον εἰς μάχην ἐξιοῦσι. τοῦ δ' Ὠρου ἵππον εἰπόντος, ἐπιθαυμάσαι καὶ διαπορῆσαι, πῶς οὐ λέοντα μᾶλλον, ἀλλ' ἵππον. εἰπεῖν οὖν τὸν Ὠρον, ὡς λέων μὲν ὠφέλιμον ἐπιδεομένῳ βοηθείας, ἵππος δὲ φεύγοντα διασπάσαι καὶ καταναλῶσαι τὸν πολέμιον.⁹⁸ ἀκούσαντα οὖν ἡσθῆναι τὸν Ὀσίριν, ὡς ἱκανῶς παρασκευασαμένου τοῦ Ὠρου. λέγεται δὲ, ὅτι πολλῶν μετατιθεμένων αἰεὶ πρὸς τὸν Ὠρον, καὶ ἡ παλλακὴ τοῦ Τυφῶνος ἀφίκετο Θούρης. ὄφεις δὲ τις ἐπιδιώκων αὐτὴν ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Ὠρον κατεκόπη, καὶ νῦν διὰ τοῦτο σχοινίον τι προσβαλόντες εἰς μέσον κατακόπτουσι. τὴν μὲν οὖν μάχην ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας γενέσθαι καὶ κρατῆσαι τὸν Ὠρον, τὸν Τυφῶνα δὲ τὴν Ἴσιν δεδεμένον παραλαβοῦσαν, οὐκ ἀνελεῖν, ἀλλὰ καὶ λῦσαι καὶ μεθεῖναι · τὸν δὲ Ὠρον οὐ μετρίως ἐνεγκεῖν, ἀλλ' ἐπιβαλόντα τῇ μητρὶ τὰς χεῖρας ἀποσπάσαι τῆς κεφαλῆς τὸ βασίλειον⁹⁹ · Ἑρμῆν δὲ περιθεῖναι βούκρανον αὐτῇ κράνος. τοῦ δὲ Τυφῶνος δίκην τῷ Ὠρῷ νοθείας λαχόντος, βοηθήσαντος δὲ¹⁰⁰ τοῦ Ἑρμοῦ, καὶ¹⁰¹ τὸν Ὠρον ὑπὸ τῶν θεῶν γνήσιον κριθῆναι, τὸν δὲ Τυφῶνα δυσὶν ἄλλαις μάχαις καταπολεμωθῆναι. τὴν δ' Ἴσιν μετὰ τὴν τελευτὴν ἐξ Ὀσιριδος¹⁰² συγγενομένου, τεκεῖν ἡλιτόμνηνον καὶ ἀσθενῆ τοῖς κάτωθεν γυίοις τὸν Ἀρποκράτην.¹⁰³

⁹⁶Si ὡς prorsus perire nolis, possis legere οὗς ὡς μάλιστα — illud ὡς ibi idem est, atque ὅτι, et Latinorum *quam. quam maxime*. sed ἀφοσιοῦνται necesse est. Salmasius ὡς οἱ μάλιστα correxit. *Reiske*.

⁹⁷διάρρωννύειν correxit Salmasius. *Reiske*.

⁹⁸f. βοηθείας, διασπάσαι καὶ καταναλῶσαι τὸν πόλεμον, ἵππος δὲ φεύγοντα καταλαβεῖν. ἀκούσαντα οὖν — *Reiske*.

⁹⁹βασίλειον] *coronam*. v. du Cange Glossar. Gr. v. βασίλειον et Lat. v. *Regnum*, et Wesseling ad Diodor. Sic. T. 1. p. 57, 31. Horapollo 1, 2. παντὶ θηλυκῷ ζῴδι οἱ Αἰγύπτιοι γῦπα ὥσπερ βασίλειον ἐπιτιθέασιν. *omni figurae foeminae vulturem Aegyptii velut coronam in caput imponunt*. quem locum non recte interpp. ceperunt. *Reiske*.

¹⁰⁰δὲ delend. *Reiske*.

¹⁰¹καὶ pariter. *Reiske*.

¹⁰²Ἴσιν ἐξ Ὀσίριδος μετὰ τὴν τελευτὴν συγγενομένου. *Reiske*.

¹⁰³Ἀρποκράτην] Scribendum esse Harpocratem adspirate, constat plurimorum scriptorum testimoniis, quae cum in commentario Giraldiano de diis gentium accuratissimo iuxta atque utilissimo congesta sint: et absque eo sint, res ipsa hoc commonstrare videatur, infraque recte sit scriptum: hoc tamen obiter annotandum duxi, sicut haec vox perperam leni initio, ita ἡλιτόμνηνον et iam in Aldino aspero male scriptum esse. Giraldus Helitomenum quendam, Harpocratis fratrem, commentus est errore (quod non exprobandi, sed me

20. ταῦτα σχεδόν ἐστὶ τοῦ μύθου τὰ κεφάλαια, τῶν δυσφημοτάτων ἐξαιρεθέντων · οἷόν ἐστι τὸ περὶ τὸν Ὀρου¹⁰⁴ διαμελισμὸν καὶ τὸν Ἰσιδος ἀποκεφαλισμὸν. ὅτι μὲν οὖν εἰ ταῦτα περὶ τῆς μακαρίας καὶ ἀφθάρτου φύσεως, καθ' ἣν μάλιστα νοεῖται τὸ θεῖον, ὡς ἀληθῶςπραχθέντα καὶ συμπεσόντα δοξάζουσι καὶ λέγουσιν, ἀποπτύσαι δεῖ καὶ καθήρασθαι τὸ¹⁰⁵ στόμα κατ' Αἰσχύλον, οὐδὲν δεῖ λέγειν πρὸς σε. καὶ γὰρ αὐτῇ¹⁰⁶ δυσκολαίνει τοῖς οὕτω παρανόμοις καὶ βαρβάρους δόξας περὶ θεῶν ἔχουσιν · ὅτι δ' οὐκ ἔοικε ταῦτα κομιδῇ μυθεύμασιν ἀραιοῖς καὶ διακένους πλάσμασιν, οἷα ποιηταὶ καὶ λογογράφοι, καθάπερ οἱ ἀράχ- ναι, γεννῶντες ἀφ' ἑαυτῶν ἀπάρχας ἀνυποθέτους ὑφαίνουσι καὶ ἀποτείνουσιν, ἀλλ' ἔχειν τινὰς ἀπορίας¹⁰⁷ καὶ παθῶν διηγήσεις αὐτῇ.¹⁰⁸ καὶ καθάπερ οἱ μαθηματικοὶ τὴν ἴριν ἔμφασιν εἶναι τοῦ ἡλίου λέγουσι ποικιλλομένην τῇ πρὸς τὸ νέφος ἀναχωρήσει¹⁰⁹ τῆς ὀψεως, οὕτως ὁ μῦθος ἐνταῦθα λόγου τινὸς ἔμφασίς ἐστὶν ἀνακλῶντος ἐπ' ἄλλα τὴν διάνοιαν, ὡς ὑποδηλοῦσιν αἱ τε θυσίαι τὸ πένθι- μόν ἔχουσαι καὶ σκυθρωπὸν ἐμφαινόμενον, αἱ τε τῶν ναῶν διαθέσεις, πῇ μὲν ἀνεμμένων εἰς πτερὰ καὶ δρόμους ὑπαυθίρους καὶ καθαρούς, πῇ δὲ κρυπτὰ καὶ σκότια κατὰ γῆς ἐχόντων στολιστήρια Θηβαίοις ἐοικότα¹¹⁰ καὶ σηκοῖς · οὐχ ἥκιστα δὲ ἡ τῶν Ὀσιρείων¹¹¹ δόξα, πολλαχοῦ¹¹² κεῖσθαι λεγομένου τοῦ σώμα- τος. Ἀβυδὸν ἴσως, ἥ¹¹³ Μέμφιν, ὀνομάζεσθαι πολίχνην λέγουσιν, ὡς μόνην τὸ ἀληθινὸν ἔχουσαν, ἐν τε Ἀβύδῳ τοὺς εὐδαίμονας τῶν Αἰγυπτίων καὶ δυνατοὺς

longe inferiorem excusandi, ubi talia admisi, gratia relatum intelligi volo) in tantum virum, quem cadere posse nunquam, nisi exemplo doctus, crederem. Politianus epigramma Lucilii in malum mendicum, ubi Amphicrates pro Harpocrate legitur, et exstat etiamnum vox prava, li. 2. ἀνθολογ. recte hinc emendavit, quod ab eo non expressum, fideliter annotavit Brodaeus: idem Politianus ἡλιτόμηνον apposite vertit, *praematurum partu natum*. Miscel. 83. Nos quoque pueri istorum omnium nescii, tamen haud inepte eam vocem in Thryphiodoro nostro convertimus. 544. Nec dum perfectam prolem: ἔτυμον secuti, quod apud Eustat. multo post tempore offendimus in Iliad. τ. Est enim ἡλιτόμηνος, ὅστις ἦλτε, id est, ἀπέτυχε καὶ ἤμαρτε τῶν συνήθων τοῦ τοκετοῦ ἐννέα μηνῶν. Sed haec in re plana abunde. Sequitur post haec verba hyperbaton mirificum, et quod distinguere, ita ut fieret perspicuum, diffidebam posse. *Xylander*.

¹⁰⁴ Ὀρου] imo vero Ὀσίριδος. *Reiske*.

¹⁰⁵ τὸ delend. *Reiske*.

¹⁰⁶ Nescio, quid sibi voluerit Squirius cum sua scriptione αὐτῇ, et cum notula sua: *Olim αὐτῇ male exstabat*. imo vero id rectum erat et servari debebat. *Reiske*.

¹⁰⁷ f. τινὰς ἱστορίας. *Reiske*.

¹⁰⁸ f. αὐτῇ οἶσθα. *Reiske*.

¹⁰⁹ f. ἀνακλάσει. *Reiske*.

¹¹⁰ Θηβαίοις ἐοικότα] Θηβαίοις non puto esse integrum. στολιστήρια quidem *cellulas* accipio, aut *sacella*, imagunculis aliisue id genus rebus consecratis in operto abstrudendis facta. forte θήκαι scriptum ab auctore, aut θηλάκοις, aut θησαυροῖς, quales erant apud Delphos. *Xylander*. στολιστήρια sunt cellae in penetralibus, ubi sacerdotes se lavabant et vestes mutabant, it. numina sua ἐστόλιζον, vestiebant. Pro Θηβαίοις lego ἐφηβείοις. erant autem ἐφηβεῖα loca, ubi puberes ungebantur in palaestris et vestes ponebant. quare omnibus illuc aditus non patebat. Salmasius Θήβαις correxit. *Reiske*.

¹¹¹ Ὀσιρεῖα sunt templa et monumenta, seu tumuli Osiridis. neque in eo vocab. vitium haeret. *Reiske*.

¹¹² δόξα. πολλαχοῦ γὰρ κεῖσθαι. *Reiske*.

¹¹³ Ἀβυδὸν ὅμως καὶ M. sed Memphim πολίχνην appellari, haud aequo animo fero. Mallem quoque ἴσχυσεν pro λέγουσιν. *Reiske*.

μόλιστα θάπτεσθαι φιλοτιμουμένους¹¹⁴ ὁμοτάφους εἶναι τοῦ σώματος Ὀσίριδος. ἐν δὲ Μέμφει τρέφεσθαι τὸν Ἄπιν, εἰδωλὸν ὄντα τῆς ἐκείνου ψυχῆς, ὅπου καὶ τὸ σῶμα κεῖσθαι. καὶ τὴν μὲν πόλιν οἱ μὲν Ὅρμον ἀγαθῶν ἐρμηνεύουσιν, οἱ δ'¹¹⁵ ὡς τάφον Ὀσίριδος. τὴν δὲ πρὸς πύλαις Νισιτιάνην¹¹⁶ ἄλλως μὲν ἄβατον ἄπασι καὶ ἀπροσπέλαστον εἶναι, καὶ μὴδ' ὄρνιθας ἐπ' αὐτὴν καρτερεῖν,¹¹⁷ μὴδὲ ἰχθυὺς προσπελάζειν, ἐνὶ δὲ καιρῷ τοὺς ἱερεῖς διαβαίνοντας ἐναγίζειν καὶ καταστέφειν τὸ σῆμα μηθίδης φυτῷ περισκιάζομενον, ὑπεραίροντι πάσης ἐλαίας μέγεθος.

21. Εὐδοξος δὲ, πολλῶν τάφων ἐν Αἰγύπτῳ λεγομένων, ἐν Βουσίριδι τὸ σῶμα κεῖσθαι. καὶ γὰρ πατρίδα ταύτην γεγονέναι τοῦ Ὀσίριδος. οὐκέτι μέντοι λόγου δεῖσθαι τὴν Ταφόσιριν · αὐτὸ γὰρ φράζειν τοῦνομα ταφὴν Ὀσίριδος. αἰνῶν δὲ τομὴν ξύλου καὶ σχίσιν λίνου, καὶ χοὰς χεομένας, διὰ τὸ πολλὰ τῶν μυστικῶν ἀναμείχθαι τούτοις. οὐ μόνον δὲ τούτων οἱ ἱερεῖς λέγουσιν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων θεῶν, ὅσοι μὴ ἀγέννητοι, μὴδ' ἄφθαρτοι, τὰ μὲν σώματα παρ' αὐτοῖς κεῖσθαι καμόντα καὶ θεραπεύεσθαι, τὰς δὲ ψυχὰς ἐν οὐρανῷ λάμπειν ἄστρα, καὶ καλεῖσθαι κύνα μὲν τὴν Ἰσιδος ὑφ' Ἑλλήνων, ὑπ' Αἰγυπτίων δὲ Σῶθιν, Ὠρίωνα δὲ τὸν Ὠρον, τὴν δὲ Τυφῶνος, ἄρκτον. εἰς δὲ τὰς γραφάς¹¹⁸ τῶν τιμωμένων ζώων, τοὺς μὲν ἄλλους συντεταγμένα τελεῖν, μόνους δὲ μὴ διδόναι τοὺς Θηβαῖδα κατοικοῦντας, ὡς θνητὸν θεὸν οὐδένα νομίζοντας, ἀλλὰ ὃν καλοῦσιν αὐτοὶ κνηφαγένητον ὄντα¹¹⁹ καὶ ἀθάνατον.

22. πολλῶν δὲ τοιούτων λεγομένων καὶ δεικνυμένων, οἱ μὲν οἰόμενοι βασιλέων ταῦτα καὶ τυράννων δι' ἄρετὴν ὑπερφέρουσιν ἢ δύναιμι, ἀξίωμα τῇ δόξῃ¹²⁰ θεότητος ἐπιγραφαμένων, εἴτα χρησαμένων τύχαις¹²¹ ἔργα καὶ πάθη δεινὰ καὶ μεγάλα διαμνημονεύεσθαι, ῥάστη μὲν ἀποδράσει τοῦ λόγου χρώνται, καὶ τὸ δύσφημον οὐ φαύλως ἀπὸ τῶν θεῶν ἐπ' ἀνθρώπους μεταφέρουσι, καὶ ταύτας¹²² ἔχουσιν ἀπὸ τῶν ἱστορουμένων βοηθείας. ἱστοροῦσι γὰρ Αἰγύπτιοι τὸν μὲν Ἑρμῆν τῷ σώματι γενέσθαι γαλιάγκωνα,¹²³ τὸν δὲ Τυφῶνα τῇ χροᾷ

¹¹⁴Salmasius φιλοτιμούμενος correxit. *Reiske*.

¹¹⁵Post οἱ δὲ deest aliquid. *Reiske*.

¹¹⁶τὴν δὲ πρὸς πύλαις νησίδα, τὴν] Corrector ita, cum in Aldino sit, τ. δ. π. νισιτιάνην. nescio, an nimis audacter. Certe τὴν illud hac ratione abundaverit. Sed et quid plantae sit μηθίδη, non facile credo invenias. *Xylander*.

¹¹⁷ἐπ' αὐτὴν καταίρειν. de v. καταίρειν, *descendere, appellere*, v. Hemsterhus. ad Lucian. T. 1. p. 83. *Reiske*.

¹¹⁸γραφάς] mallet ταφάς. quod confirmatur ab iis, quae v. 6. leguntur. Et sic quoque coniecerat Salmasius. *Reiske*.

¹¹⁹Κνήφ ἀγέννητον ὄντα legendum est, cum confuse legatur κνηφαγέννητον. Κνήφ vocatum fuisse ab Aegyptiis Deum, quem opificem putarent, exstat locus citatus ex Plutarcho (nisi fallor) apud Eusebium προπαρ. lib. γ. fol. 69. Ante pro γραφάς legi τροφάς. *Xylander*.

¹²⁰f. δύναιμι, ἢ ἀξίωμα, δόξαν θεότητος. *Reiske*.

¹²¹τύχαις] Hic de sola adversa fortuna debet intelligi et sensu malo accipi. *Reiske*.

¹²²f. καὶ πρὸς ταῦτα ἔχουσιν. *Reiske*.

¹²³γαλιάγκωνα] Apud Eusebium haec verba perstringentem est γαλκάγκωνα. Apud Galeum etiam, qui in Hippocratis glossematis vocem hanc reponit, legitur, ut nos habemus, quanquam παρὰ τὴν γαλῆν deducat. Eadem scriptura est in Hesychii lexico, et Varini.

πυρρόν, λευκόν δὲ τὸν Ὠρον,¹²⁴ καὶ μελάγχρουν τὸν Ὀσιριν, ὡς τῇ φύσει γεγονότας ἀνθρώπους. ἔτι δὲ καὶ στρατηγὸν ὀνομάζουσιν Ὀσιριν, καὶ κυβερνήτην Κάνωβον, οὗ φασιν ἐπώνυμον γεγονέναι τὸν ἀστέρα · καὶ τὸ πλοῖον, ὃ καλοῦσιν Ἑλληνες Ἀργῶ, τῆς Ὀσίριδος νεὼς εἰδῶλον ἐπὶ τιμῇ κατηστερισμένον, οὐ μακρὰν φέρεσθαι τοῦ Ὠρίωνος καὶ τοῦ Κυνός, ὣν τὸ μὲν Ὠρου, τὸ δὲ¹²⁵ Ἰσιδος ἱερὸν, Αἰγύπτιοι νομίζουσιν.

23. ὁκνῶ δὲ, μὴ τοῦτο ἢ τὰ ἀκίνητα κινεῖν, καὶ πολεμεῖν ἐν¹²⁶ τῷ πολλῷ χρόνῳ, κατὰ Σιμωνίδην, μόνον, πολλοῖς δ' ἀνθρώπων ἔθνεσιν καὶ γένεσιν κατόχοις ὑπὸ τῆς πρὸς τοὺς θεοὺς τούτους ὁσιότητος οὐδὲν ἀπολιπόντας, ἐξ οὐρανοῦ μεταφέρειν ἐπὶ γῆν ὀνόματα τηλικαῦτα, καὶ τιμὴν καὶ πίστιν ὀλίγου δεῖν ἅπασιν ἐκ πρώτης γενέσεως ἐνδεδυκυῖαν ἐξιστάναι καὶ ἀναλύειν, μεγάλας μὲν τῷ ἀθέῳ λεῶ κλισιάδας ἀνοίγοντας καὶ ἐξανθρωπίζοντι τὰ θεῖα, λαμπραν δὲ τοῖς Εὐημέρου τοῦ Μεσσηνίου φενακισμοῖς παρῥησίαν διδόντας, ὃς αὐτὸς ἀντίγραφα συνθεῖς ἀπίστου καὶ ἀνυπάρκτου μυθολογίας, πᾶσαν ἀθεότητα κατασκεδάννυσι τῆς οἰκουμένης, τοὺς νομιζομένους θεοὺς πάντας ὁμαλῶς διαγράφων,¹²⁷ εἰς ὄνομα στρατηγῶν καὶ ναυάρχων καὶ βασιλέων, ὡς δὴ πάλαι γεγονότων. ἐν δὲ Πάγχοντι γράμμασι χρυσοῖς ἀναγεγραμμένοις,¹²⁸ εἷς οὔτε βάρβαρος οὐδεὶς, οὔτε Ἑλληνας,

Cogitavi aliquando, βαλιάγκωνα scribendum esse, ut sit *varieg to*, seu *versicolore cubito insignis*: sic enim epitheta omnia haec consimilia videbantur fore. et cum Pythagoras atque Homerus femore, hic piloso, ille aureo, Pelops humero eburno esset notus, videbatur id quoque non absurdum. Sed Lexicis inspectis, acquievi: somnio duntaxat meo indicato. In libello de curiositate γαλααγκῶν legitur. *Xylander*.

¹²⁴ Ὠρον] In loco Eusebii in not. ad h. l. exhibitio pro Ἀρην leg. est Ἀπιν. *Reiske*.

¹²⁵ τὸν μὲν et τὸν δὲ. *Reiske*.

¹²⁶ Ex ἐν officio μὲν. quo admissio, μόνον erit delend. si οὐ μόνον [quod aliae editt. exhibent] teneas, in sequentibus impedita erit oratio. Salmasius tamen etiam οὐ restituerat. *Reiske*.

¹²⁷ Nihil reperio, quare διαγράφων damnari debeat. *Reiske*.

¹²⁸ Legitur Πάγχοντι et ἀναγεγραμμένοις, et τριφύλλους. emendo Παγχαία, ἀναγεγραμμένων, Παγχαίων, τριφυλίων. mea emendatio, siquidem nulla vocabula detrita sunt, est legitima. Apud Euseb. προπαρασχ. εὐαγγ. lib. 2. citatur locus e sexto bibliothecae Diodori, qui eam optime confirmet, pag. 38. Idem Diod. lib. 5. qui est de insulis, Panchaeam et Triphylia Iovis fanum copiose describit. Apud Strabonem libro 7. cum Riphais montibus et aliis fabulosis locis mentio fit etiam Παγχαίας γῆς (mendose legitur Παγχίαν.) cuius apud Euemerum fiat mentio. Huius Euemeris (si Euhemeris mavis, non repugno) non profani modo scriptores, ut Tullius prope finem Primi de natura Deorum, Macrobius et alii meminerunt, sed et sacri: August. ad Maximum epistola 44. et de civitate Dei lib. 6. cap. 7. Lactantius libro 1. cap. 11. *Antiquus* (inquit) *auctor Euhemerus, qui fuit ex civitate Messana, res gestas Iovis et caeterorum, historiamque contexuit ex titulis et inscriptionibus sacris, quae in antiquissimis templis habebantur, maximeque Iovis Triphylia, etc.* Idem copiosius apud Euseb. Diodorus, qui eum Cassandri regis familiarem perhibet, itidem ut Lactantius post eum Messanae natum. Meminit et Strabo lib. 1. ac 7. Euemeris Messenii, ut nugacis scriptoris. Clemens Alexandrinus προτρεπτικῶς Euemerum, hunc, ut puto, inter ἀθέους numerans, Agrigentinum facit, noster de placitis Philosophorum l. 7. Tegeatam. et θείου ἀναγραφῇ apud Athenaeum lib. 14. citatur Euhemeris Coi. quod obiter duxi annotandum. Paulo post cum ἐξαρεθέντες aperto mendo legeretur, ἐξαρθέντες non dubitavi legere. *Xylander*. ἀναγεγραμμένων leg. esse, videram ipse quoque, et ante meque Squiriumque Salmasius et Wesseling ad Diodor. Sicul. T. 1. p. 364. ubi locum hunc emendatius exhibuit

ἀλλὰ μόνος Εὐήμερος, ὥς ἔοικε, πλεύσας εἰς τοὺς μηδαμόθι γῆς γεγονότας, μηδὲ ὄντας Παγχώους καὶ Τριφύλλους, ἐντετυχήκει.¹²⁹

24. καίτοι μεγάλοι μὲν ὑμνοῦνται πράξεις ἐν Ἀσσυρίοις, Σεμιράμιος · μεγάλοι δὲ αἱ Σεσώστριος ἐν Αἰγύπτῳ · Φρύγες δὲ μέχρι νῦν τὰ λαμπρὰ καὶ θαυμαστὰ τῶν ἔργων, Μανικὰ καλοῦσι, διὰ τὸ Μάνιν¹³⁰ τινὰ τῶν πάλαι βασιλέων ἀγαθὸν ἄνδρα καὶ δυνατὸν γενέσθαι παρ' αὐτοῖς, ὃν ἔνιοι Μάσδην καλοῦσι. Κῦρος δὲ Πέρσας, Μακεδόνας δὲ Ἀλέξανδρος, ὀλίγου δεῖν ἐπὶ πέρας τῆς γῆς κρατοῦντας προήγαγον, ἀλλὰ ὄνομα καὶ μνήμην βασιλέων ἀγαθῶν ἔχουσιν. εἰ δέ τινες ἐξαιρεθέντες ὑπὸ μεγαλαυχίας, ὥς φησιν ὁ Πλάτων, ἅμα νεότητι καὶ ἀγνίᾳ φλεγόμενοι τὴν ψυχὴν μεθ' ὕβρεως ἐδέξαντο θεῶν ἐπωνυμίας, καὶ ναῶν ἰδρύσεις, βραχὺν ἤνθησεν ἡ δόξα χρόνον, εἴτα κενότητα καὶ ἀλαζονείαν μετὰ ἀσεβείας καὶ παρανομίας προσόφλοντες, Ὠκύμοροι καπνοῖο δίκην ἀρθέντες ἀπέπταν. καὶ νῦν, ὥσπερ ἀγῶγμοι δραπέται, τῶν ἱερῶν καὶ τῶν βωμῶν ἀποσπασθέντες οὐδὲν ἄλλ' ἢ τὰ μνήματα καὶ τοὺς τάφους ἔχουσιν. ὅθεν Ἀντίγονος ὁ γέρων,¹³¹ Ἑρμοδότου τινὸς ἐν ποιήμασιν αὐτὸν ἡλίου παῖδα καὶ θεὸν ἀναγορεύοντος · Οὐ τοιαῦτά μοι (εἶπεν) ὁ λασσανοφόρος σύνοιδεν. εὖ δὲ καὶ Λύσιππος ὁ πλάστης Ἀπελλῆν ἐμέμφατο τὸν ζωγράφον, ὅτι τὴν Ἀλεξάνδρου γράφων εἰκόνα, κεραυνὸν ἐνεχείρισεν · αὐτὸς δὲ λόγχην, ἣς τὴν δόξαν οὐδὲ εἷς ἀφαιρήσεται χρόνος, ἀληθινὴν καὶ ἰδίαν οὔσαν.

25. βέλτιον οὖν¹³² οἱ τὰ περὶ τὸν Τυφῶνα καὶ Ὅσιριν καὶ Ἰσιν ἱστορούμενα, μήτε θεῶν παθήματα, μήτ' ἀνθρώπων, ἀλλὰ δαιμόνων μεγάλων εἶναι νομίζοντες, ὥς καὶ Πλάτων καὶ Πυθαγόρας καὶ Ξενοκροΐτης καὶ Χρύσιππος, ἐπόμενοι τοὺς πάλαι θεολόγους, ἐρῶμενεστέρους μὲν ἀνθρώπων γεγονέναι λέγουσι, καὶ πολλῇ τῇ δυνάμει τὴν φύσιν ὑπερφέροντας ἡμῶν, τὸ δὲ θεῖον οὐκ ἀμιγές, οὐδ' ἄκρατον ἔχοντας, ἀλλὰ καὶ ψυχῆς φύσει καὶ σώματος αἰσθήσει ἐνσυνειληγὸς, ἡδονὴν δεχομένην¹³³ καὶ πόνον καὶ ὅσα ταύταις ἐγγενόμενα ταῖς μεταβολαῖς πάθη, τοὺς μὲν μᾶλλον, τοὺς δὲ ἥττον ἐπιταράττει. γίνονται γὰρ ὥς ἐν ἀνθρώποις, καὶ δαίμοσιν, ἀρετῆς διαφοραὶ καὶ κακίας. τὰ γὰρ Γιγαντικὰ καὶ Τιτανικὰ παρ' Ἑλλήσιν ἀδόκενα, καὶ Κρόνου τινὸς ἄθεσμοι πράξεις, καὶ Πύθωνος ἀντιτάξεις πρὸς Ἀπόλλωνα, φυγαί¹³⁴ τε Διονύσου καὶ Πλάναι Δῆμητρος, οὐδὲν

et exposuit. Salmasius tamen praeter ἀναγεγραμμένων etiam ἀναγεγραμμένου coniecerat. Pro Πάγχοντι f. leg. Ταγχοῦντι. Wesseling Παγχαία suadet. *Reiske*.

¹²⁹ ἐντετύχηκε. *Reiske*.

¹³⁰ Salmasius Μάνιν correxit. *Reiske*.

¹³¹ ὁ γέρων] Antigonus primus, Demetrii Poliorcetae pater. *Reiske*.

¹³² βέλτιον οὖν] Citat haec Eusebius lib. προπαρασχ. quinto, fol. 3. ex eo paucula quaedam corrigi possunt. ἐν ante συνειληγὸς non habet. Pro Κρόνου τινὸς Eusebius πολλάι τινες. τινες probō: Κρόνου retineo. Pro φθόγγοι est ibi φυγαί, idque praefero. *Xylander*.

¹³³ E veteri lectione δεχομένην effici debuerat δεχομένη, idque ad αἰσθήσει referri. consentit Salmasius. *Reiske*.

¹³⁴ φυγαί] Olim erat φθόγγοι, unde φόνοι, caedes, efficiebam. *Reiske*.

ἀπολείπουσι τῶν Ὀσριακῶν καὶ Τυφωνικῶν, ἄλλων τε ὧν πᾶσιν¹³⁵ ἔξεστιν ἀνέδην μυθολογουμένων ἀκούειν · ὅσα τε μυστικοῖς ἱεροῖς περικαλυπτόμενα καὶ τελεταῖς, ἄρρητα διασώζεται καὶ ἀθέατα πρὸς τοὺς πολλοὺς,¹³⁶ ὅμοιον ἔχει λόγον.

26. ἀκούομεν δὲ καὶ Ὀμήρου, τοὺς μὲν ἀγαθοὺς διαφόρως θεοειδέας ἐκάστοτε,¹³⁷ καὶ ἀντιθέους, καὶ θεῶν ἅπο μῆδε' ἔχοντας · τῷ δ' ἀπὸ τῶν δαιμόνων προσήματι χρωμένου κοινῶς ἐπὶ τε χρηστῶν καὶ φαύλων ·

Δαιμόνιε σχεδὸν ἐλθέ · τίη δειδίσσεαι οὕτως
Ἄργείους; ... καὶ πάλιν ·
Ἄλλ' ὅτε δὴ τὸ τέταρτον ἐπέσσυτο δαίμονι ἴσος. καὶ ·
Δαιμονίη. τί νύ σε Πρίαμος Πριάμοιό τε παῖδες,
Τόσσα κακὰ ῥέζουσιν, ὅτ' ἀσπερχὲς μενεαίνεις
Ἰλίου ἐξαλαπάξαι εὐκτίμενον πτολίεθρον;

ὡς τῶν δαιμόνων μικτὴν καὶ ἀνώμαλον φύσιν ἐχόντων καὶ προαίρεσιν. ὅθεν ὁ μὲν Πλάτων Ὀλυμπίοις θεοῖς τὰ δεξιὰ καὶ περιτὰ, τὰ δ' ἀντίφωνα τούτων δαίμοσιν ἀποδίδωσιν. ὁ δὲ Ξενοκράτης καὶ τῶν ἡμερῶν τὰς ἀποφράδας, καὶ τῶν ἑορτῶν ὅσαι πληγὰς τινας, ἢ κοπετοὺς, ἢ νηστείας, ἢ δυσφημίας, ἢ αἰσχρολογίαν ἔχουσιν, οὐτε θεῶν τιμαῖς, οὐτε δαιμόνων οἶεται προσήκειν χρηστῶν, ἀλλὰ εἶναι φύσεις ἐν τῷ περιέχοντι μεγάλας μὲν καὶ ἰσχυράς, δυστρόπους δὲ καὶ σκυθρωπάς, αἱ χαίρουσι τοῖς τοιούτοις, καὶ τυγχάνουσαι πρὸς οὐθὲν ἄλλο χεῖρον τρέπονται. τοὺς δὲ χρηστοὺς πάλιν καὶ ἀγαθοὺς ὃ τε Ἡσίοδος ἀγνοὺς δαίμονας καὶ φύλακας ἀνθρώπων προσαγορεύει πλουτοδότας, καὶ τοῦτο γέρας βασιλῆϊον ἔχοντας, ὃ τε Πλάτων ἐρμηνευτικὸν τὸ τοιοῦτον ὀνομάζει γένος καὶ διακονικόν, ἐν μέσῳ θεῶν καὶ ἀνθρώπων, εὐχὰς μὲν ἐκεῖ καὶ δεήσεις ἀνθρώπων ἀναπέμποντας, ἐκεῖθεν δὲ μαντεῖα δεῦρο καὶ δόσεις ἀγαθῶν φέροντας. Ἐμπεδοκλῆς δὲ καὶ δίκας φησὶ διδόναι τοὺς δαίμονας, ὧν ἐξαμάρτωσι καὶ πλημμελήσωσιν ·

Αἰθήριον μὲν¹³⁸ γὰρ σφε μένος πόντον δὲ διώκει,

Πόντος δ' ἐς χθονὸς οὐδας ἀπέπτυσσε, γαῖα δ' ἐσαῦθις
Ἥελίου ἀκάμαντος, ὁ δ' αἰθέρος ἔμβαλε δίναις ·
Ἄλλος δ' ἐξ ἄλλου δέχεται, στυγέουσι δὲ πάντες ·

¹³⁵ ὧν πᾶσιν] ὧν παρὰ πᾶσιν ἀναίδην. malo tamen ἀνέδην, *licenter, abunde*. Eustathius in Iliad. β. 34. a verbo ἀνίημι, cum alia, tum hoc adverbium deducit, et interpretatur ἀνέτως καὶ ἐλευθέρως. non autem libertati, aut etiam licentiae, statim necesse est adesse impudentiam. *Xylander*.

¹³⁶ ἀθέατα πρὸς τοὺς πολλοὺς] τοὺς θεοὺς Euseb. quam lectionem si sequamur, ante πρὸς est comma ponendum. *Xylander*.

¹³⁷ Post ἐκάστοτε videtur καλοῦντος deesse. *Reiske*.

¹³⁸ Αἰθήριον μὲν] Ex Eusebio, ubi integri sunt, restitues hos Empedoclis versus, quos leges etiam in libello nostri de vitando aere alieno. ibi et τούτων δὴ est, pro τούτων δὲ, quod nos habebamus. *Xylander*.

ἄχρις οὗ κολασθέντες οὕτω καὶ καθαρθέντες, αὐθις τὴν κατὰ φύσιν χώραν καὶ τάξιν ἀπολάβωσι.

27. τούτων δὲ καὶ τῶν τοιούτων ἀδελφὰ λέγεσθαί φασι περὶ Τυφῶνος, ὡς δεινὰ μὲν ὑπὸ φθόνου καὶ δυσμενείας εἰργάσατο · καὶ πάντα πράγματα ταράξας, ἐνέπλησε κακῶν γῆν ὁμοῦ τε¹³⁹ πᾶσαν καὶ θάλασσαν, εἴτα δίκην ἔδωκεν. ἡ δὲ τιμωρὸς Ὀσίριδος ἀδελφὴ καὶ γυνὴ τὴν Τυφῶνος σβέσασα καὶ καταπαύσασα μανίαν καὶ λύσσαν, οὐ περιεῖδε τοὺς ἄθλους καὶ τοὺς ἀγῶνας, οὓς ἀνέτλη, καὶ πλάνας αὐτῆς. καὶ πολλὰ μὲν ἔργα σοφίας, πολλὰ δ' ἀνδρίας ἀμνηστίαν ὑπολαβοῦσα καὶ σιωπὴν,¹⁴⁰ ἀλλὰ ταῖς ἀγιωτάταις ἀναμίξασα τελεταῖς, εἰκόνας καὶ ὑπονοίας καὶ μίμημα τῶν τότε παθημάτων, εὐσεβείας ὁμοῦ δίδαγμα καὶ παραμύθιον ἀνδράσι καὶ γυναιξίν ὑπὸ συμφορῶν ἔχομένοις ὁμοίως¹⁴¹ καθωσίωσεν. αὕτῃ δὲ καὶ Ὀσιρις ἐκ δαιμόνων ἀγαθῶν δι' ἀρετῆς¹⁴² εἰς θεοὺς μεταβαλόντες, ὡς ὕστερον Ἡρακλῆς καὶ Διόνυσος, ἅμα καὶ θεῶν καὶ δαιμόνων οὐκ ἀπὸ τρόπου μεμιγμένους τιμὰς ἔχουσι, πανταχοῦ μὲν,¹⁴³ ἐν δὲ τούτοις ὑπὲρ γῆν¹⁴⁴ καὶ ὑπὸ γῆν δυνάμενοι μέγιστον. οὐ γὰρ ἄλλον εἶναι Σάραπιν, ἢ τὸν Πλούτωνά φασι, καὶ Ἰσιν τὴν¹⁴⁵ Περσέφασσαν, ὡς Ἀρχέμαχος εἴρηκεν ὁ Εὐβοεὺς, καὶ ὁ Ποντικὸς Ἡράκλειτος τὸ χρηστήριον ἐν Κανώβῳ Πλούτωνος ἡγούμενος εἶναι.

28. Πτολεμαῖος δὲ ὁ σωτὴρ ἀνείλε τὸν ἐν Σινώπῃ τοῦ Πλούτωνος κολοσσόν, οὐκ ἐπιστάμενος, οὐδὲ ἐωρακῶς πρότερον, οἷος τὴν μορφήν,¹⁴⁶ κελεύοντα κομίσαι¹⁴⁷ τὴν ταχίστην αὐτὸν εἰς Ἀλεξάνδρειαν. ἀγνοοῦντι δ' αὐτῷ καὶ ἀποροῦντι, ποῦ καθίδρυται, καὶ διηγούμενῳ τοῖς φίλοις τὴν ὄψιν, εὐρέθη πολυπλάνης ἄνθρωπος, ὄνομα Σωσίβιος,¹⁴⁸ ἐν Σινώπῃ φάμενος ἐωρακέναι τοιοῦτον κολοσσόν, οἷον ὁ βασιλεὺς ἰδεῖν ἔδοξεν. ἔπεμψεν οὖν Σωτέλη καὶ Διόνυσον, οἱ χρόνῳ πολλῷ καὶ μόλις, οὐκ ἄνευ μέντοι θείας προνοίας, ἤγαγον ἐκκλέψαν-

¹³⁹ τε] l. τι. *Reiske*.

¹⁴⁰ σιωπὴν ὑπολαβοῦσα] Locus mancus. *Xylander*. ἀνδρίας, οὐκ ἀμνηστία ὑποβαλοῦσα καὶ σιωπῇ. *Reiske*.

¹⁴¹ ὁμοίως. *Salmasius*.

¹⁴² δι' ἀρετὴν est usitatus. *Reiske*.

¹⁴³ μὲν delend. *Reiske*.

¹⁴⁴ ἐν δὲ τοῖς ὑπὲρ γῆν lego, non τούτοις. Sed ὑπὲρ γῆν καὶ videtur abundare. Pro Heracleto Pontico, vide, ne Heraclides sit legendus. *Xylander*. Ratiocinatur auctor sic: Osiridi divini honores contigerunt super terra et infra eam. Nam Serapis idem est, atque Pluto, deus inferorum. quod demonstrat usque ad p. 429. 5. Atqui Osiris et Serapis idem est v. p. 429. 6. *Reiske*.

¹⁴⁵ Ἰσιν, ἢ τὴν Περσ. *Reiske*.

¹⁴⁶ τὴν μορφήν ἦν. *Reiske*.

¹⁴⁷ κελεύοντα κομίσαι] Hic haud dubie deest integer versus, quo indicabatur, Soterem per quietem imaginatum fuisse Colossum, et admonitum, ut eum Alexandriam transferret, cum quidem ipse ante colossum talem nullibi vidisset. *Xylander*.

¹⁴⁸ Aut hic pro *Sosibio* nomen *Sotelis* reponendum, aut deinceps vs. 5. pro *Sotele Sosibius*. *Reiske*.

τες. ἐπεὶ δὲ κομισθεὶς ὦφθη,¹⁴⁹ συμβαλόντες οἱ περὶ Τιμόθεον¹⁵⁰ τὸν ἐξηγητὴν καὶ Μανένθωνα τὸν Σεβεννίτην Πλούτωνος ὃν ἀγαλμα, τῷ Κερβέρῳ τεκμαιρόμενοι καὶ τῷ δράκοντι, πείθουσι τὸν Πτολεμαῖον, ὡς ἐτέρου θεῶν οὐδενός, ἀλλὰ Σαράπιδός ἐστιν. οὐ γὰρ ἐκεῖθεν οὗτος¹⁵¹ ὀνομαζόμενος ἦκεν, ἀλλ' εἰς Ἀλεξάνδρειαν κομισθεὶς τὸ παρ' Αἰγυπτίοις ὄνομα τοῦ Πλούτωνος ἐκτῆσατο τὸν Σάραπιν. καὶ μέντοι¹⁵² Ἡρακλείτου τοῦ φυσικοῦ λέγοντος Ἄδης καὶ Διόνυσος οὗτος, ὅτε οὖν¹⁵³ μαίνονται καὶ ληραίνουσιν, εἰς ταύτην ὑπάγουσι τὴν δόξαν. οἱ γὰρ ἀξιοῦντες ἄδην λέγεσθαι τὸ σῶμα τῆς ψυχῆς, οἷον παραφρονούσης καὶ μεθυούσης ἐν αὐτῷ, γλίσχρως ἀλληγοροῦσι. βέλτιον δὲ τὸν Ὅσιριν εἰς ταυτὸ συνάγειν τῷ Διονύσῳ, τῷ τ' Ὅσιριδι τὸν Σάραπιν, ὅτε τὴν φύσιν μετέβαλε, ταύτης τυχόντα¹⁵⁴ τῆς προσηγορίας. διὸ πᾶσι κοινὸς ὁ Σάραπιδος ἐστίν, ὡς δὲ τὸν Ὅσιριν οἱ τῶν ἱερῶν μεταλαβόντες ἴσασιν.

29. οὐ γὰρ ἄξιον προσέχειν τοῖς Φρυγίοις γράμμασιν, ἐν οἷς λέγεται χαροπῶς,¹⁵⁵ τοὺς μὲν τοῦ Ἡρακλέους γενέσθαι θυγάτηρ, Ἰσαιοῦ δὲ τοῦ Ἡρακλέους ὁ Τυφών. οὐδὲ Φυλάρχου μὴ καταφρονεῖν, γράφοντος, ὅτι πρῶτος εἰς Αἴγυπτον ἐξ Ἰνδῶν Διόνυσος ἤγαγε δύο βοῦς, ὧν ἦν τῷ μὲν Ἄπις ὄνομα, τῷ δ' Ὅσιρις. Σάραπιδος δ' ὄνομα τοῦ τὸ πᾶν κοσμοῦντός ἐστι, παρὰ τὸ σαίρειν, ὃ καλλύνειν τινὲς καὶ κοσμεῖν λέγουσιν. ἄτοπα γὰρ ταῦτα τοῦ Φυλάρχου, πολλῶ δ' ἄτοπώτερα τῶν λεγόντων, οὐκ εἶναι θεὸν τὸν Σάραπιν, ἀλλὰ τὴν Ἄπιδος σορὸν οὕτως ὀνομάζεσθαι, καὶ χαλκᾶς τινὰς ἐν Μέμφει πύλας λήθης καὶ κωκυτοῦ προσαγορευομένας, ὅταν θάπτωσι τὸν Ἄπιν ἀνοίγεσθαι, βαρὺ καὶ σκληρὸν ψοφούσας. διὸ παντὸς ἡχοῦντος ἡμᾶς χαλκώματος ἐπιλαμβάνεσθαι,¹⁵⁶ μετριώτερον¹⁵⁷ δὲ παρὰ τὸ σεύεσθαι καὶ τὸ σοῦσθαι τὴν τοῦ παντὸς ἅμα κίνησιν αἰρεῖσθαι φάσκοντες. οἱ δὲ πλεῖστοι τῶν ἱερέων εἰς τὸ αὐτὸ φασὶ τὸν Ὅσιριν συμπεπλέχθαι καὶ τὸν Ἄπιν, ἐξηγούμενοι καὶ διδάσκοντες ἡμᾶς, ὡς εὐμορφον

¹⁴⁹ ὦφθη etiam Salmasius restituit. *Reiske*. In vulgatis est ὦφθη.

¹⁵⁰ Hic est ille Timotheus, de quo Tacitus Hist. 4, 83. *Timotheum Atheniensem e genere Eumolpidarum, quem ut antistitem ceremoniarum Eleusi exciverant*. *Reiske*.

¹⁵¹ οὕτως ipse quoque nondum usus editione Squirii correxeram, et ante me Salmasius. *Reiske*.

¹⁵² καὶ μέντοι Ἡρακλ] Videtur locus mutilus. Sunt et alia manca. Phylarchum pro Philarcho scribo, ex Suida, de quo etiam alibi, etc. *Xylander*.

¹⁵³ f. καὶ μέντοι οἱ περὶ Ἡρακλείτου τὸν φυσικὸν λέγοντες, Ἄδης καὶ Διόνυσος ὁ αὐτός, ὅτε οὐ μαίνονται — rexit autem μαίνονται et ληραίνουσι ad τοὺς περὶ Ἡρακλείτου, non ad *Haden et Dionysum*. *Reiske*.

¹⁵⁴ Non video, quid vitii fuerit in vulgari lectione τυχόντα, quapropter damnari debuerit. rexit enim ad Ὅσιριν vs. 5. *Reiske*.

¹⁵⁵ Praeter Marklandum et Squirium pro Charaponis nomine Sarapin supposuit Semlerus, huius libelli Plutarchi germanicus interpres. unde locum hunc sic constituendum existimo: λέγεται Σάραπιδος μὲν τῆς τοῦ Ἡρακλέους γενέσθαι θυγατρὸς Ἰσαίης, Αἰακοῦ δὲ, τοῦ Ἡρακλέους, ὁ Τυφών. *Reiske*.

¹⁵⁶ Haec quid sint, nescio, ideoque et hic et alibi asterisco adiecto testatum feci, me mihi non satis facere. Fortassis ἐπιλαμβάνεσθαι legendum, quasi dicat, aetis strepitu oblivionem eorum, quae animus nostrum moestitia afficerent, conciliari. Post μετριώτερον δὲ, οἱ inservi, quod collatio diversarum sententiarum requirit. *Xylander*.

¹⁵⁷ μετριώτερα. scil. λέγουσιν. *Reiske*.

εἰκόνα χρη νομίζειν τῆς Ὀσίριδος ψυχῆς τὸν Ἄπιν. ἐγὼ δὲ, εἰ μὲν Αἰγύπτιον ἔστι τοῦνομα τοῦ Σαράπιδος, εὐφροσύνην αὐτὸ δηλοῦν οἶμαι καὶ χαρμοσύνην, τεκμαιρόμενος, ὅτι τὴν ἑορτὴν Αἰγύπτιοι τὰ χαρμόσυνα σαίρει καλοῦσιν. καὶ γὰρ Πλάτων τὸν ἄδην, ὡς αἰδοῦς¹⁵⁸ υἱὸν τοῖς παρ' αὐτοῦ¹⁵⁹ γενομένοις καὶ προσηγῇ θεὸν ὠνομάσθαι φησὶ, καὶ παρ' Αἰγυπτίοις ἄλλα τε πολλὰ τῶν ὀνομάτων λόγοι¹⁶⁰ εἰσὶ, καὶ τὸν ὑποχθόνιον τόπον, εἰς ὃν οἴονται τὰς ψυχὰς ἀπέρχεσθαι μετὰ τὴν τελευτὴν, Ἀμένθην καλοῦσι, σημαίνοντος τοῦ ὀνόματος τὸν λαμβάνοντα καὶ διδόντα. εἰ δὲ καὶ τοῦτο τῶν ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἀπελθόντων πάλαι καὶ μετακομισθέντων ὀνομάτων ἓν ἔστιν, ὕστερον ἐπισκεψώμεθα · νῦν δὲ τὰ λοιπὰ τῆς ἐν χερσὶ δόξης προσδιέλθωμεν.

30. ὁ μὲν γὰρ Ὅσιρις καὶ ἡ Ἴσις ἐκ δαιμόνων ἀγαθῶν εἰς θεοὺς μετέλλαξαν, τὴν δὲ τοῦ Τυφῶνος ἡμαυρωμένην καὶ συντετριμμένην δύναμιν, ἔτι δὲ καὶ ψυχorrαγοῦσαν καὶ σφραδάζουσιν, ἔστιν αἷς παρηγοροῦσι θυσίαις καὶ πρᾶνουσιν. ἔστι δ' ὅτε πάλιν ἐκταπεινοῦσι καὶ καθυβρίζουσιν ἐν τισιν ἑορταῖς, τῶν μὲν ἀνθρώπων τοὺς πυρρόους καὶ¹⁶¹ προπηλακίζοντες, ὄνον δὲ καὶ κατακρημνίζοντες, ὡς Κοπτῖται, διὰ τὸ πυρρὸν γεγονέναι τὸν Τυφῶνα καὶ ὀνώδη τὴν χροάν. Βουσιρεῖται δὲ καὶ Λυκοπολίται σάλπιγγιν οὐ χρωῶνται τοπαράπαν, ὡς ὄνω φθειγγομέναις ἐμφορές. καὶ ὅλως τὸν ὄνον οὐ καθαρόν, ἀλλὰ δαιμονικόν, ἡγοῦνται ζῶον εἶναι, διὰ τὴν πρὸς ἐκείνον ὁμοιότητα, καὶ πόπανα ποιοῦντες ἐν θυσίαις, τοῦ τε Παυνὶ καὶ τοῦ Φαωφὶ μηνὸς ἐπιπλάττουσι παράσημον ὄνον δεδεμένον. ἐν δὲ τῇ τοῦ ἡλίου θυσίᾳ τοῖς ἐσομένοις¹⁶² τὸν θεὸν παρεγγυῶσι μὴ φορεῖν ἐπὶ τῷ σώματι χρυσία, μηδ' ὄνω τροφὴν διδόναι. φαίνονται δὲ καὶ οἱ Πυθαγορικοὶ τὸν Τυφῶνα δαιμονικὴν ἡγούμενοι δύναμιν. λέγουσι γὰρ ἐν ἀρτίῳ μέτρῳ ἕκτω καὶ πεντηκοστῷ γεγονέναι Τυφῶνα. καὶ πάλιν τὴν¹⁶³ μὲν τοῦ τριγώνου, Ἄδου καὶ Διονύσου καὶ Ἄρεος εἶναι · τὴν δὲ τοῦ τετραγώνου, Ῥέας, καὶ Ἀφροδίτης καὶ Δήμητρος καὶ Ἑστίας καὶ Ἥρας · τὴν δὲ τοῦ δωδεκαγώνου, Διός · τὴν δὲ ὀκτωκαιπεντηκονταγώνου,¹⁶⁴ Τυφῶνος, ὡς Εὐδοξος ἰστόρηκεν.

¹⁵⁸ Recte habet αἰδοῦς. Plato Ἄδην dictum voluit, quasi αἰδίδην, a *verecundia*, quasi verecundaretur et parceret illis, qui ad se venissent. frigida quidem etymologia et futilis, digna tamen auctoris ingenio, cuius, plura talia commenta prostant. et quamvis fortassis in eius editis ea non legatur, potest tamen in perditis olim exstitisse et lecta Plutarcho fuisse. *Reiske*.

¹⁵⁹ αὐτῷ] mallet αὐτὸν. *Reiske*.

¹⁶⁰ f. ἄλλα τε πολλὰ τῶν κάτω ὀνοματὰ εἰσι. *Reiske*.

¹⁶¹ τοὺς πυρρόους, καὶ προπηλακίζοντες.] Aut abundat (quod puto) καὶ, aut aliquid excidit. *Xylander*. καὶ delendum. *Reiske*.

¹⁶² τοῖς ἐσομένοις τὸν θεὸν] Locus vitiat. ego, pro ἐσομένοις si σεβομένοις legatur, et pro μὴ δεομένῳ substituitur μηδὲ ὄνω, optime habiturum puto. Haec quidem coniectura mihi admodum probabilis videtur, et proxime omnino abest a vulgari lectione. *Xylander*.

¹⁶³ τῇ] subaudi δύναμιν. *Reiske*.

¹⁶⁴ τὴν δὲ ὀκτωκαιπεντηκονταγώνου omnino legendum est, non ὀκτωκαιπεντ. Nam 56. numerus paulo ante etiam suit assignatus Typhoni. Ac 59. quidem ex iis numeris non est, quos Pythagorici tractent, quippe duplicatione primi numeri 29. procreatus, ideoque pariter impar, et nulli aptus figurae. At 56. duplus est trigoni 28. qui est numerus perfectus. pronicus est (ut vocabulo scientiae utar) 56. et quidem ex 7. et 8. procreatus numeris longe

31. αἰγύπτιοι δὲ πυρρόχροον γεγονέναι τὸν Τυφῶνα νομίζοντες, καὶ τῶν βοῶν τοὺς πυρρόρους καθιερεύουσιν, οὕτως ἀκριβῆ ποιούμενοι τὴν παρατήρησιν, ὥστε καὶ μίαν ἔχη τρίχα μέλαιναν ἢ λευκὴν, ἄθυτον ἡγεῖσθαι. θύσιμον γὰρ οὐ φίλον εἶναι θεοῖς, ἀλλὰ τοῦναντίον, ὅσα ψυχὰς ἀνοσίων ἀνθρώπων καὶ ἀδίκων εἰς ἕτερα μεταμορφουμένων σώματα συνείληφε. διὸ τῇ μὲν κεφαλῇ τοῦ ἱερείου κατασάμενοι καὶ ἀποκόψαντες, εἰς τὸν ποταμὸν ἐρρίπτουν πάλοι, νῦν δὲ τοῖς ξένοις ἀποδίδονται. τὸν δὲ μέλλοντα θύεσθαι βοῦν οἱ σφραγισταὶ λεγόμενοι τῶν ἱερέων κατεσημαίνοντο, τῆς σφραγίδος (ὡς ἱστορεῖ Κάστωρ¹⁶⁵) γλυφὴν μὲν ἐχούσης ἀνθρώπον εἰς γόνυ κατεικτότα ταῖς χερσὶν ὀπίσω ἐπηγμέναις, ἔχοντα κατὰ τῆς σφαγῆς ξίφος ἐγκείμενον, ἀπολαύειν τε καὶ τὸν ὄνον ὥσπερ εἴρηται τῆς ὁμοιότητος, διὰ τὴν ἀμαθίαν καὶ τὴν ὕβριν οὐχ ἥττον ἢ διὰ τὴν χρόαν οἶονται. διὸ καὶ τῶν Περσικῶν βασιλέων ἐχθραίνοντες μάλιστα τὸν Ὡχον ὡς ἐναγῆ καὶ μιαρὸν, ὄνον ἐπωνόμασαν. καὶ κείνος εἰπὼν, ὁ μέντοι ὄνος οὗτος ὑμῶν κατευωχῆσεται τὸν βοῦν, ἔθυσσε τὸν Ἄπιν, ὡς Δείνων¹⁶⁶ ἱστόρηκεν. οἱ δὲ λέγοντες, ἐκ τῆς μάχης ἐπὶ ὄνου τῷ Τυφῶνι τὴν φυγὴν ἐπτὰ ἡμέρας γενέσθαι, καὶ σωθέντα γεννῆσαι παῖδας, Ἰεροσόλυμον καὶ Ἰουδαῖον, αὐτόθεν εἰςὶ κατάδηλοι τὰ Ἰουδαϊκὰ παρέλκοντες εἰς τὸν μῦθον.

32. ταῦτα μὲν οὖν τοιαύτας ὑπονοίας δίδωσιν · ἀπ' ἄλλης δ' ἀρχῆς τῶν φιλοσοφώτερόν τι λέγειν δοκούντων¹⁶⁷ τοὺς ἀπλουστάτους σχεψόμεθα πρῶτον. οὗτοι δὲ εἰσὶν οἱ λέγοντες, ὥσπερ Ἕλληνες Κρόνον ἀλληγοροῦσι τὸν χρόνον, Ἦραν δὲ, τὸν ἀέρα, γένεσιν δὲ Ἡφαίστου, τὴν εἰς πῦρ ἀέρος μεταβολὴν · οὕτω παρ' Αἰγυπτίοις Νεῖλον εἶναι τὸν Ὅσιριν, Ἰσιδι συνόντα τῇ γῇ · Τυφῶνα δὲ τὴν θάλασσαν, εἰς ἣν ὁ Νεῖλος ἐμπίπτων ἀφανίζεται καὶ διασπᾶται. πλὴν ὅσον ἡ γῆ μέρος ἀναλαμβάνουσα καὶ δεχομένη, γίνεται γόνιμος ὑπ' αὐτοῦ. καὶ θρηγὸς ἐστὶν ἱερὸς ἐπὶ τοῦ Κρόνου¹⁶⁸ γενόμενος, θρηγεῖ¹⁶⁹ δὲ τὸν ἐν τοῖς ἀριστεροῖς γενόμενον μέρεσιν, ἐν δὲ τοῖς δεξιῶς φθειρόμενον. Αἰγύπτιοι γὰρ οἶονται τὰ μὲν ἐῶα, τοῦ κόσμου πρόσωπον εἶναι, τὰ δὲ πρὸς βορρᾶν δεξιὰ, τὰ δὲ πρὸς νότον ἀριστερά · φερόμενος οὖν ἐκ τῶν νοτίων ὁ Νεῖλος, ἐν δὲ τοῖς βορείοις ὑπὸ τῆς θαλάσσης καταναλισκόμενος, εἰκότως λέγεται τὴν μὲν γένεσιν ἐν τοῖς ἀριστεροῖς ἔχειν, τὴν δὲ φθορὰν ἐν τοῖς δεξιῶς. διὸ τὴν τε θάλασσαν οἱ ἱερεῖς ἀφοσιοῦνται, καὶ τὸν ἄλλα, Τυφῶνος ἀφρόν καλοῦσι · καὶ τῶν ἀπαγορευομένων

mysticissimis. Itaque nihil hic dubii relinquitur. *Xylander.* τὴν δὲ τοῦ ἐκκαπ. *Reiske.*

¹⁶⁵Est Castor Rhodius, vulgo Chronographus olim dictus. v. Ions. de Scr. Hist. philos. 2, 15. *Reiske.*

¹⁶⁶Δείνων] De Dinone historiaque eius Persica v. Menage ad Laërt. 1, 8. et Harduin. ad Plin. in auctorum indice. *Reiske.*

¹⁶⁷δυναμένων] Apud Eusebium haec lib. tertio προπαρασχ. εὐαγγ. adducentem, δοκούντων multo rectius legitur. *Xylander.* δοκούντων ex Eusebio Squirius restituit pro vetusto δυναμένων, unde olim efficiebam οἰομένων. *Reiske.*

¹⁶⁸θρηγὸς ἐπὶ Κρόνου non intelligo quid sit. Paulo infra ἀπαγορευομένων ἔν ἐστιν lego, non ἔνεστιν. *Xylander.* f. ἐπὶ τοῦ Νεῖλου διασπώμενον ὑπὸ τοῦ Κρόνου. v. p. 436. 11. *Reiske.*

¹⁶⁹θρηνοῦσι δὲ. ut autem Squirius γεννόμενον reponeret pro γενόμενον, valde necesse non erat. *Reiske.*

ἐνεστὶν αὐτοῖς ἐπὶ τραπέζης ἄλλα μὴ προστίθεσθαι.¹⁷⁰ καὶ κυβερνήτας οὐ προσαγορεύουσιν, ὅτι χρῶνται θαλάττῃ, καὶ τὸν βίον ἀπὸ τῆς θαλάττης ἔχουσιν. οὐχ ἥμισυ δὲ καὶ τὸν ἰχθὺν ἀπὸ ταύτης προβάλλονται τῆς αἰτίας, καὶ τὸ μισεῖν ἰχθυὶ γράφουσιν. ἐν Σαῖ γοῦν ἐν τῷ προπύλῳ¹⁷¹ τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἀθηνᾶς ἦν γεγλυμμένον βρέφος, γέρων, καὶ μετὰ τοῦτο ἰέραξ, ἐφεξῆς δ' ἰχθύς, ἐπὶ πᾶσι δὲ ἵππος ποτάμιος. ἐδήλου δὲ συμβολικῶς, ὡς γινόμενοι καὶ ἀπογινόμενοι, διογέρων.¹⁷² ἰέρακι δὲ τὸν θεὸν φράζουσιν, ἰχθυὶ δὲ μῖσος, ὥσπερ εἴρηται, διὰ τὴν θάλατταν · ἵπποποταμίῳ δ' ἀναΐδειαν. λέγεται γὰρ ἀποκτείνας τὸν πατέρα, τῇ μητρὶ βία μίγνυσθαι. δόξει δὲ καὶ τὸ ὑπὸ τῶν Πυθαγορικῶν λεγόμενον, ὡς ἡ θάλαττα, Κρόνου δάκρυόν ἐστιν, αἰνίττεσθαι τὸ μὴ καθαρὸν, μηδὲ σύμφυλον αὐτῆς. ταῦτα μὲν οὖν ἔξωθεν εἰρήσθω κοινῇ¹⁷³ ἔχοντα τὴν ἱστορίαν.

33. οἱ δὲ σοφώτεροι τῶν ἱερέων, οὐ μόνον τὸν Νεῖλον Ὅσιριν καλοῦσιν, οὐδὲ Τυφῶνα τὴν θάλασσαν, ἀλλὰ Ὅσιριν μὲν ἀπλῶς ἄπασαν τὴν ὑγροποιὸν ἀρχὴν καὶ δύναμιν, αἰτίαν γενέσεως καὶ σπέρματος οὐσίαν νομίζοντες. Τυφῶνα δὲ πᾶν τὸ αὐχμηρὸν καὶ πυρῶδες καὶ ξηραντικὸν ὅλως καὶ πολέμιον τῇ ὑγρότητι. διὸ καὶ πυρρόχρων γεγονέναι τῷ σώματι καὶ πάρωχρον νομίζοντες, οὐ πάνυ προθυμῶς ἐντυγχάνουσιν, οὐδὲ ἡδέως ὁμιλοῦσι τοῖς τοιοῦτοις τὴν ὄψιν ἀνθρώποις. τὸν δὲ Ὅσιριν αὖ πάλιν μελᾶγχρουν γεγονέναι μυθολογοῦσιν, ὅτι πᾶν ὕδωρ καὶ γῆν καὶ ἱμάτια καὶ νέφη μελαίνει μινύμενον, καὶ τῶν νέων ὑγρότης ἐνοῦσα παρέχει τὰς τρίχας μελαίνας. ἡ δὲ πολίωσις οἶον ὠχρίαισι ὑπὸ ξηρότητος ἐπιγίνεται τοῖς παρακαμάζουσι. καὶ τὸ μὲν ἔαρ, θαλερὸν καὶ γόνιμον καὶ προσηγές · τὸ δὲ φθινόπωρον, ὑγρότης ἐνδεία, καὶ φυτοῖς πολέμιον καὶ ζώοις νοσῶδες. ὁ δὲ ἐν Ἡλιοπόλει τρεφόμενος βοῦς, ὃν μνύειν καλοῦσιν, (Ὅσίριδος δὲ ἱερὸν, ἔνιοι δὲ καὶ τοῦ Ἄπιος πατέρα νομίζουσι) μέλας ἐστὶ καὶ δευτέρας ἔχει τιμὰς μετὰ τὸν Ἄπιν. ἔτι τὴν Αἴγυπτον ἐν τοῖς μάλιστα μελάγγειον οὔσαν, ὥσπερ τὸ μέλαν τοῦ ὀφθαλμοῦ, χημία καλοῦσι · καὶ καρδίᾳ παρεικάζουσι. θερμὴ γάρ ἐστι καὶ ὑγρὰ καὶ τοῖς νοτίοις μέρεσι τῆς οἰκουμένης, ὥσπερ ἡ καρδίᾳ τοῖς εὐωνύμοις τοῦ ἀνθρώπου, μάλιστα ἐγκέκλεισται καὶ προσκεχώρηκεν.

34. ἥλιον δὲ καὶ σελήνην οὐχ ἄρμασιν, ἀλλὰ πλείοις ὀχήμασι χρωμένους περιπλεῖν¹⁷⁴ αἰεὶ, αἰνιττόμενοι τὴν ἅψ' ὑγροῦ τροφὴν αὐτῶν καὶ γένεσιν. οἶονται δὲ καὶ Ὅμηρον, ὥσπερ Θαλῆν μαθόντα παρ' Αἰγυπτίων, ὕδωρ ἀρχὴν ἀπάντων καὶ γένεσιν τίθεσθαι. τὸν γὰρ Ὠκεανὸν Ὅσιριν εἶναι, τὴν δὲ Τηθύον Ἴσιν, ὡς

¹⁷⁰προτίθεσθαι. *Reiske*.

¹⁷¹προπύλῳ] *Nolim πρόπυλον damnare. nam δίπυλον, ἐξάπυλον etc. dicuntur. mallem tamen προπυλαίῳ, ut usitatius. Reiske.*

¹⁷²Ad eundem paene modum, quo Squirius h. l. integravit, ante eius animadversiones a me visas conieceram, scil. in hunc modum: ὁ θεὸς μισεῖ τὴν ἀναΐδειαν. δηλοῖ γὰρ βρέφος τὴν γένεσιν, τὸν δὲ θάνατον γέρων. aut ὁ γὰρ ἄνθρωπος γεννᾶται βρέφος, τελευτᾷ δὲ γέρων. *Reiske.*

¹⁷³κοινῇ] *vulgarem, plebeiam considerationem. Reiske.*

¹⁷⁴*Salmasius περιπλεῖν correxit. deinde aut delend. αἰεὶ, ut natum e proxime sequentibus, qut mutandum cum λέγουσιν. Reiske.*

τιθηνομένην πάντα καὶ συνεκτρέφουσιν. καὶ γὰρ Ἕλληνες τὴν τοῦ σπέρματος πρόθεσιν, ἀπουσίαν¹⁷⁵ καλοῦσι, καὶ συνουσίαν τὴν μίξιν, καὶ τὸν υἱὸν ἀπὸ τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ ὕσαι. καὶ τὸν Διόνυσον ὕην, ὡς κύριον τῆς ὑγρᾶς φύσεως, οὐχ ἕτερον ὄντα τοῦ Ὀσίριδος. καὶ γὰρ τὸν Ὅσιριν Ἑλλάνικος Ὑσιριν ἔθηκεν,¹⁷⁶ ἀκηχοέναι ὑπὸ τῶν ἱερέων λεγόμενον. οὕτω γὰρ ὀνομάζων διατελεῖ τὸν θεὸν, εἰκότως ἀπὸ τῆς φύσεως καὶ τῆς εὐρέσεως.¹⁷⁷

35. ὅτι μὲν οὖν ὁ αὐτός ἐστι Διονύσω, τίνα μᾶλλον, ἢ σε, γινώσκειν, ὧ Κλέα, δὴ προσήκόν ἐστιν, ἀρχικλαμένουσαν¹⁷⁸ ἐν Δελφοῖς τῶν θυιάδων, τοῖς δὲ Ὀσιριακοῖς καθωσιωμένην ἱεροῖς ἀπὸ πατρὸς καὶ μητρός · εἰ δὲ τῶν ἄλλων¹⁷⁹ ἔνεκα δεῖ μαρτύρια παραθέσθαι, τὰ μὲν ἀπόρρητα κατὰ χώραν ἐῶμεν, ἃ δ' ἐμφανῶς δρῶσι θάπτοντες τὸν Ἄπιν οἱ ἱερεῖς, ὅταν παρακομίζωσιν ἐπὶ σχεδίας τὸ σῶμα, βαρχείας οὐδὲν ἀποδεῖ. καὶ γὰρ νεβρίδας περικαθάπτονται, καὶ θύρσους φοροῦσι, καὶ βοαῖς χρῶνται καὶ κινήσειν, ὥσπερ οἱ κάτοχοι τοῖς περὶ τὸν Διόνυσον ὀργιασμοῖς. διὸ καὶ ταυρόμορφον Διόνυσον¹⁸⁰ ποιῶσιν ἀγάλματα πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων · αἱ δ' Ἠλείων γυναῖκες καὶ παρακαλοῦσιν εὐχόμεναι, ποδὶ βοεῖω¹⁸¹ τὸν θεὸν ἐλθεῖν πρὸς αὐτάς. Ἀργείοις δὲ βουγενῆς Διόνυσος ἐπίκλην ἐστίν · ἀνακαλοῦνται δ' αὐτὸν ὑπὸ σαλπίγγων ἐξ ὕδατος, ἐμβάλλοντες εἰς τὴν ἄβυσσον ἄρνα τῷ πυλαόχῳ.¹⁸² τὰς δὲ σάλπιγγας ἐν θύρσοις ἀποκρύπτουσιν, ὡς Σωκράτης¹⁸³ ἐν τοῖς περὶ ὁσίων εἴρηκεν. ὁμολογεῖ δὲ καὶ τὰ τιτανικά, καὶ νῦν τελεῖα τοῖς λεγομένοις Ὀσίριδος διασπασμοῖς, καὶ ταῖς ἀναβιώσεσι καὶ παλιγγενεσίαις · ὁμοίως δὲ καὶ τὰ περὶ τὰς ταφάς. Αἰγύπτιοι τε γὰρ Ὀσίριδος πολλαχοῦ θήκας, ὥσπερ εἴρηται, δεικνύουσι, καὶ Δελφοὶ τὰ τοῦ Διονύσου λείψανα παρ' αὐτοῖς παρὰ τὸ χρηστήριον ἀποκεῖσθαι νομίζουσι · καὶ θύουσιν οἱ ὅσοι θυσίαν ἀπόρρητον ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἀπόλλωνος, ὅταν αἱ θυιάδες ἐγείρωσι τὸν λικνίτην. ὅτι δ' οὐ μόνον τοῦ οἴνου Διόνυσον, ἀλλὰ καὶ πάσης ὑγρᾶς φύσεως Ἕλληνες ἡγοῦνται κύριον καὶ ἀρχηγόν, ἀρκεῖ Πίνδαρος μάρτυς εἶναι, λέγων · Δένδρον δὲ

¹⁷⁵ ἀπουσίαν] quasi alienationem ab essentia sua, secretionem. qui tamen seminis eiectionem ἀπουσίαν appellaverit, neminem novi, neque puto, quemquam fuisse, qui id secerit, sed esse videtur etymologicum aliquod Plutarchi commentum. Salmasius quoque πρόεσιν restituerat. *Reiske.*

¹⁷⁶ ἔθηκεν] l. ἔοικεν. EOIKEN et EΘIKEN, vel EΘHKEN, facile inter se permutantur. *Reiske.*

¹⁷⁷ f. ἀπὸ τῆς ὕσεως [vel δεύσεως, *humectatione*] καὶ τῆς ὑγρεύσεως. Etiam Salmasius ὕσεως correxerat. *Reiske.*

¹⁷⁸ Monstrosam vocem eodem prorsus modo, atque Squirius, emendaveram, ἀρχηγὸν μὲν οὖσαν, antequam eius operam oculis usurparem. Salmasius ἀρχιέρειαν μὲν οὖσαν correxit. *Reiske.*

¹⁷⁹ ἢ δὲ τῶν ἄλλων legebatur, nos εἰ pro ἡ reponendum affirmamus. *Xylander.*

¹⁸⁰ ταυρόμορφον Διόνυσον] ταυρομόρφου Διονύσου legendum, aut (quod minus probo) ἀγαλματοποιοὶ. *Xylander.* Ut Marklandus, locum hunc emendaveram, et Salmasius pariter. *Reiske.*

¹⁸¹ De bubulo pede vide auctoris nostri quaestionum Graecarum problema 36. De Hosiis ibidem 9. et in Pindarico νόμον suspectum est. *Xylander.*

¹⁸² Pylaochus est Neptunus, qui Pylas Isthmi Corinthiaci tenet. *Reiske.*

¹⁸³ Socrates Argiurus est, quem passim citat Pindari Scholiastes. *Reiske.*

νόμον¹⁸⁴ Διόνυσος πολυγαθῆς αὐξάνοι, ἀγνὸν φέγγος ὀπώρας. διὸ καὶ τοῖς τὸν Ὅσιριν σεβομένοις ἀπαγορεύεται δένδρον ἡμερον ἀπολλύναι, καὶ πηγὴν ὕδατος ἐμφράττειν.

36. οὐ μόνον δὲ τὸν Νεῖλον, ἀλλὰ πᾶν ὑγρὸν ἀπλῶς Ὀσίριδος ἀπορροήν καλοῦσι · καὶ τῶν ἱερῶν αἰεὶ προπομπεύει τὸ ὕδρεϊον ἐπὶ τιμῇ τοῦ θεοῦ. καὶ θρίῳ βασιλέα καὶ τὸ νότιον κλίμα τοῦ κόσμου γράφουσι, καὶ μεθερμηνεύεται τὸ θρίον ποτισμὸς καὶ κίνησις¹⁸⁵ πάντων, καὶ δοκεῖ γεννητικῶς μορίῳ τὴν φύσιν εἰοικέναι. τὴν δὲ τῶν παμυλίων ἐορτὴν ἄγοντες, (ὥσπερ εἴρηται) φαλλικὴν οὔσαν, ἄγαλμα προτίθενται καὶ περιφέρουσιν, οὗ τὸ αἰδοῖον τριπλάσιόν ἐστιν. ἀρχὴ γὰρ ὁ θεός, ἀρχὴ δὲ πᾶσα τῷ γονίμῳ πολλαπλασιάζει τὸ ἐξ αὐτῆς. τὸ δὲ πολλάκις εἰώθαμεν καὶ τρεῖς λέγειν, ὡς τὸ τρισμάχαρες, καὶ Δεσμοὶ μὲν τρεῖς τόσσοι ἀπείρονες. εἰ μὴ νῆ Δία κυρίως ἐμφαίνεται τὸ τριπλάσιον ὑπὸ τῶν παλαιῶν. ἡ γὰρ ὑγρὰ φύσις, ἀρχὴ καὶ γένεσις οὔσα πάντων ἐξ ἀρχῆς, τὰ πρῶτα τρία σώματα, γῆν, ἀέρα, καὶ πῦρ ἐποίησε. καὶ γὰρ ὁ προστιθέμενος τῷ μύθῳ λόγος, ὡς τοῦ Ὀσίριδος ὁ Τυφὼν τὸ αἰδοῖον ἔρριψεν εἰς τὸν ποταμόν, ἡ δ' Ἰσις οὐχ εὗρεν, ἀλλ' ἐμφορὴς ἄγαλμα θεμένη καὶ κατασκευάσασα, τιμᾶν καὶ φαλληγορεῖν ἔταξεν, ἐνταῦθα δὲ παραχωρεῖ,¹⁸⁶ διδάσκων, ὅτι τὸ γόνιμον καὶ τὸ σπερματικὸν τοῦ θεοῦ πρῶτον¹⁸⁷ ἔσχεν ὕλην τὴν ὑγρότητα, καὶ δι' ὑγρότητος ἐνεκράθη τοῖς πεφυκόσι μετέχειν γενέσεως. ἄλλος δὲ λόγος ἐστὶν Αἰγυπτίων, ὡς Ἄποπις ἡλίου ὦν ἀδελφὸς ἐπολέμει τῷ Διῖ, τὸν δ' Ὅσιριν ὁ Ζεὺς συμμαχήσαντα καὶ συγκαταστρεψάμενον αὐτῷ τὸν πολέμιον, παῖδα θέμενος, Διόνυσον προσηγόρευσεν. καὶ τούτου δὲ τοῦ λόγου τὸ μυθώδες ἐστὶν ἀποδείξαι τῆς παρὰ φύσιν¹⁸⁸ ἀληθείας ἀπτόμενον. Δία μὲν γὰρ Αἰγύπτιοι τὸ πνεῦμα καλοῦσιν, ὃ πολέμιον τὸ αὐχμηρὸν καὶ πυρῶδες · τοῦτο δ' ἥλιος μὲν οὐκ ἔστι, πρὸς δὲ ἥλιον ἔχει τινὰ συγγένειαν. ἡ δὲ ὑγρότης σβεννύουσα τὴν ὑπερβολὴν τῆς ξηρότητος, αὖξει καὶ ῥώννυσι τὰς ἀναθυμιάσεις. ὑφ' ὧν τὸ πνεῦμα τρέφεται καὶ τέθηλεν ·

37. ἔτι τε τὸν κιττὸν, ὃν¹⁸⁹ Ἕλληνες τε καθιεροῦσι τῷ Διονύσῳ, καὶ παρ' Αἰγυπτίοις λέγεται χενόσιρις ὀνομάζεσθαι, σημαίνοντος τοῦ ὀνόματος (ὥς φασι) φυτὸν Ὀσίριδος. Ἀρίστων¹⁹⁰ τοίνυν ὁ γεγραφὼς Ἀθηναίων ἀποικίαν¹⁹¹ ἐπι-

¹⁸⁴ νόμον] f. γόμον. *proventum, quo gravidæ et plenæ sunt arbores. Reiske.*

¹⁸⁵ ποτισμὸς καὶ κίνησις] Legendum κύσις, ut sequentia verba innuunt. *Xylander. Conieceram olim νοτισμὸς καὶ γέννησις. Reiske.*

¹⁸⁶ Αὐτ' ἐνταῦθα προχωρεῖ, αὐτ' ἐνθάδε προχωρεῖ, *huc pertinet, illuc procedit, ut doceat. Reiske.*

¹⁸⁷ πρῶτην. *Reiske.*

¹⁸⁸ τῆς παρὰ φύσιν.] *Lego περὶ, aut κατὰ. Xylander.*

¹⁸⁹ ὃν delend. *Reiske.*

¹⁹⁰ Ἀρίστων] *Dubium non est, quin totum id, quod ex epistola Alexarchi Aristo retulit, interciderit. Xylander. Aristo Chius significatur, qui χτίσεις scripsit, hoc est historias conditarum urbium et deductarum coloniarum. De quo v. Ions. 1, 12. et Fabric. in Catalogo Stoicorum B. Gr. T. 2. p. 390. Reiske.*

¹⁹¹ ἀποικίας. ita correxeram ante inspectas Marklandi et Squirii notas. *Reiske.*

στολή τινι Ἀλεξάρχου περιπέσειε νήϊδος. ἱστορεῖται δὲ καὶ¹⁹² Ἰσιδος υἱὸς ὦν ὁ Διόνυσος ὑπὸ Αἰγυπτίων, οὐκ Ὅσιρις, ἀλλὰ Ἀρσαφής, ἐν τῷ ἄλφα γράμματι¹⁹³ λέγεσθαι, δηλοῦντος τὸ ἀνδρεῖον τοῦ ὀνόματος. ἐμφαίνει δὲ τοῦτο καὶ ὁ Ἑρμαῖος,¹⁹⁴ ἐν τῇ πρώτῃ περὶ τῶν Αἰγυπτίων. ὁμβριμον γάρ φησι μεθερμηνευόμενον εἶναι τὸν Ὅσιριν. ἐὼ δὲ Μνάσαν¹⁹⁵ τῷ Ἐπάφῳ προστιθέντα τὸν Διόνυσον καὶ τὸν Ὅσιριν, καὶ τὸν Σάραπιν · ἐὼ καὶ Ἀντικλείδην, λέγοντα τὴν Ἰσιν Προμηθέως οὔσαν θυγατέρα, Διονύσῳ συνοικεῖν. αἱ γὰρ εἰρημέναι περὶ τὰς ἐορτὰς καὶ τὰς θυσίας οἰκειότητες ἐναργεστέραν τῶν μαρτύρων τὴν πίστιν ἔχουσι, τῶν τε ἄστρον τὸν σείριον, Ἰσιδος νομίζουσιν, ὑδραγωγὸν ὄντα. καὶ τὸν λέοντα τιμῶσι, καὶ χάσμασι λεοντείσι τὰ τῶν ἱερῶν θυρώματα κοσμοῦσιν, ὅτι πλημμυρεῖ Νεῖλος Ἡελίου ταπρῶτα συνερχομένοιο λέοντι.

38. ὥς δὲ Νεῖλον Ὅσιριδος ἀπορρόη, οὕτως Ἰσιδος σῶμα γῆν ἔχουσι καὶ νομίζουσιν, οὐ πᾶσαν, ἀλλ' ἥς ὁ Νεῖλος ἐπιβαίνει σπερμαίνων καὶ μιγνύμενος. ἐκ δὲ τῆς συνουσίας ταύτης γεννῶσι τὸν Ὄρον. ἔστι δὲ Ὄρος ἡ πάντα σώζουσα καὶ τρέφουσα τοῦ περιέχοντος ὥρα, καὶ κρᾶσις ἀέρος. ὃν ἐν τοῖς ἔλεσι τοῖς περὶ Βοῦτον ὑπὸ Λητοῦς τραφῆναι λέγουσιν. ἡ γὰρ ὑδατώδης καὶ διάβροχος γῆ μάλιστα τὰς σβεννουσὰς καὶ χαλῶσας τὴν ξηρότητα καὶ τὸν αὐχμὸν ἀναθυμιάσεις τιθηνεῖται. Νέφθυν δὲ καλοῦσι τῆς γῆς τὰ ἔσχατα καὶ παρόρια καὶ ψαύοντα τῆς θαλάττης. διὸ καὶ τελευταίην ἐπονομάζουσι τὴν Νέφθυν. καὶ Τυφῶνι δὲ συνοικεῖν λέγουσιν. ὅταν δὲ ὑπερβαλὼν καὶ πλεονάσας ὁ Νεῖλος, ἐπέκεινα πλησιάσῃ τοῖς ἔσχατεύουσι, τοῦτο μῖζιν Ὅσιριδος πρὸς Νέφθυν καλοῦσιν, ὑπὸ τῶν ἀναβλαστανόντων φυτῶν ἐλεγχομένην. ὦν καὶ τὸ μελίλωτόν ἐστιν, οὗ φησὶ μῦθος ἀπορρύνετος, καὶ¹⁹⁶ ἀπολειφθέντος αἴσθησιν γενέσθαι Τυφῶνι τῆς περὶ τὸν γάμον ἀδικίας. ὅθεν ἡ μὲν Ἰσις ἔτεκε γνησίως τὸν Ὄρον, ἡ δὲ Νέφθυς, σκότιον τὸν Ἄνουβιν. ἐν μέντοι ταῖς διαδοχαῖς τῶν βασιλέων ἀναγράφουσι τὴν Νέφθυν Τυφῶνι γημαμένην, πρώτην γενέσθαι στεῖραν. εἰ δὲ τοῦτο μὴ περὶ γυναικὸς, ἀλλὰ περὶ τῆς θεοῦ λέγουσιν, αἰνίττονται τὸ παντελὲς τῆς γῆς ἄγονον καὶ ἄκαρπον ὑπὸ στερρότητος.

39. ἡ δὲ Τυφῶνος ἐπιβουλὴ καὶ τυραννὶς, αὐχμοῦ δύναμις ἦν ἐπικρατήσαντος, καὶ διαφορήσαντος τὴν τε γεννῶσαν ὑγρότητα τὸν Νεῖλον καὶ αὔξουσιν. ἡ δὲ

¹⁹²f. περιέπεσεν, ἐν ᾗ Διὸς ἱστορεῖται καὶ Ἰσιδος — *Reiske*.

¹⁹³Verba ἐν τῷ Ἄλφῳ γράμματι delenda sunt. *Reiske*.

¹⁹⁴L. Ἑρμέας. videtur Hermeas Hermopolitanus significari, cuius *Patria*, hoc est descriptionem urbis patriae, aut etiam Aegypti, et alia quaedam memorat Photius cod. 279. *Reiske*.

¹⁹⁵ἐὼ δὲ Μνάσαν] Legi Μνασέαν. quod scriptoris nomen est apud Athenaeum, Suidam, et alibi. Sequentibus paginis valde multa sunt suspecta. sed quid faceres? In mea versione liquet, quid sim suspicatus. *Xylander*. Μνασέαν etiam *Salmasius* correxerat. Videtur *Mnaseas* Patarensis significari, qui *Periplum* et *Europaea* scripsit, et a *Columella Graecae gentis non obscurus scriptor* appellatur. v. *Harduin*. in auctorum *Plinii* indice. De *Anticlide* v. *ibid.* et *Fabric. B. Gr. T. 2. p. 209. Reiske*.

¹⁹⁶καὶ delend. nam ἀπορρύνετος pertinet ad Nilum, ἀπολειφθέντος ad coronam melilotinam. ex eo, quod, postquam defluisset Nilus, melilotina corona fuisset derelicta. *Reiske*.

συνεργῶς αὐτοῦ βασιλὶς Αἰθιοπῶν αἰνίττεται πνοὰς νοτίους ἐξ Αἰθιοπίας · ὅταν γὰρ αὗται τῶν ἐτησίων ἐπικρατήσωσι τὰ νέφη πρὸς τὴν Αἰθιοπίαν ἐλαυνόντων, καὶ κωλύσωσι τοὺς τὸν Νεῖλον αὔξοντας ὄμβρους καταβράγῃναι, κατέχων ὁ Τυφὼν ἐπιφλέγει, καὶ τότε κρατήσας παντάπασιν τὸν Νεῖλον εἰς ἐναντίον ὑπὸ ἀσθενείας συσταλέντα καὶ ῥυέντα, κοῖλον καὶ ταπεινὸν ἐξέωσεν εἰς τὴν θάλασσαν. ἡ γὰρ λεγομένη κάθειρξις εἰς τὴν σορὸν Ὀσίριδος, οὐδὲν ἔοικεν ἀλλ' ἡ κρύψιν ὕδατος καὶ ἀφανισμόν αἰνίττεσθαι. διὸ μὴν ὁ Ἄθῦρ ἀφανισθῆναι τὸν Ὀσίριν λέγουσιν, ὅτε τῶν ἐτησίων ἀπολειπόντων παντάπασιν ὁ μὲν Νεῖλος ὑπονοστεῖ, γυμνοῦται δὲ ἡ χώρα · μηκυνομένης δὲ τῆς νυκτὸς, αὔξεται τὸ σκότος · ἡ δὲ τοῦ φωτὸς μαραινέται καὶ κρατεῖται δύναμις, οἱ¹⁹⁷ ἱερεῖς ἄλλα τε δρῶσι σκυθρωπὰ, καὶ βοῦν διάχρυσον ἱματίῳ μέλανι βυσσίνῳ περιβάλλοντες,¹⁹⁸ ἐπὶ πένθει τῆς θεοῦ δεικνύουσι. βοῦν γὰρ Ὀσίριδος εἰκόνα καὶ γῆν νομίζουσιν ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας ἀπὸ τῆς ἐβδόμης ἐπὶ δέκα ἐξῆς. καὶ γὰρ τὰ πενθούμενα τέσσαρα πρῶτον μὲν ὁ Νεῖλος ἀπολείπων καὶ ὑπονοστών, δεύτερον δὲ, τὰ βόρεια πνεύματα κατασβεννύμενα κομιδῇ τῶν νοτίων ἐπικρατούντων, τρίτον δὲ τὸ τὴν ἡμέραν ἐλάττωνα γίνεσθαι τῆς νυκτὸς, ἐπὶ πᾶσιν ἢ τῆς γῆς ἀπογύμνωσις ἅμα τῇ τῶν φυτῶν φιλότῃ τηλικαῦτα φυλλορρόσούντων, τῇ δ' ἐννάτῃ ἐπὶ δέκα νυκτὸς, ἐπὶ θάλασσαν κάτεισι.¹⁹⁹ καὶ τὴν ἱερὰν κίστην οἱ στολισταὶ καὶ οἱ ἱερεῖς ἐκφέρουσι χρυσοῦν ἐντὸς ἔχουσιν κιβώτιον, εἰς δὲ ποτίμου λαβόντες ὕδατος ἐγγέουσι, καὶ γίνεται κραυγὴ τῶν παρόντων, ὡς εὐρημένου τοῦ Ὀσίριδος. εἴτα τὴν κάρπιμον φυρῶσι τῷ ὕδατι, καὶ συμμίζαντες ἀρώματα καὶ θυμιάματα τῶν πολυτελεῶν, ἀναπλάττουσι μνηοειδὲς ἀγαλμάτιον · καὶ τοῦτο στολίζουσι καὶ κοσμοῦσιν, ἐμφαίνοντες, ὅτι γῆς οὐσίαν καὶ ὕδατος τοὺς θεοὺς τούτους νομίζουσι.

40. τῆς δ' Ἰσιδος πάλιν ἀναλαμβάνουσας τὸν Ὀσίριν, καὶ αὐξανούσης τὸν Ὠρον, ἀναθυμιάσει καὶ ὁμίχλαις καὶ νέφεσι ῥωννύμενον, ἐκρατήθη μὲν, οὐκ ἀνῆρέθη δὲ ὁ Τυφὼν. οὐ γὰρ εἶασεν ἡ κυρία τῆς γῆς θεὸς ἀναιρεθῆναι παντάπασιν τὴν ἀντικειμένην τῇ ὑγρότητι φύσιν, ἀλλ' ἐχάλασε καὶ ἀνῆκε, βουλομένη διαμένειν τὴν κρίσιν. οὐ γὰρ ἦν κόσμον εἶναι τέλειον, ἐκλείποντος καὶ ἀφανισθέντος τοῦ πυρώδους. εἰ δὲ ταῦτα μὴ λέγεται παρ' αὐτοῖς,²⁰⁰ εἰκότως οὐδὲν ἐκείνων ἂν τις ἀπορρίψειε τὸν λόγον, ὡς Τυφὼν μὲν ἐκράτει πάλαι τῆς Ὀσίριδος μοίρας · θάλασσα γὰρ ἦν ἡ Αἴγυπτος. διὸ πολλὰ μὲν ἐν τοῖς μετάλλοις καὶ τοῖς ὄρεσιν εὐρίσκεται μέχρι νῦν κογχύλια ἔχειν²⁰¹ · πᾶσαι δὲ πηγαὶ καὶ φρέατα πάντα, πολλῶν ὑπαρχόντων, ἄλμυρον ὕδωρ καὶ πικρὸν ἔχουσιν, ὡς ἂν ὑπόλειμμα τῆς πάλαι θαλάσσης ἔωλον ἐνταυθοῖ συνερῥυηκός. ὁ δὲ Ὠρος χρόνῳ τοῦ Τυφῶνος ἐπεκράτησε. τουτέστιν, εὐκαιρίας ὁμβρίων²⁰² γενομένης, ὁ Νεῖλος ἐξέωσας τὴν θάλασσαν, ἀνέφηνε τὸ πεδῖον καὶ ἀνεπλήρωσε ταῖς προσχώσεσιν. ὁ δὲ μαρτυροῦσαν ἔχει τὴν αἴσθησιν · ὁρῶμεν γὰρ ἔτι νῦν ἐπιφέροντι τῷ ποταμῷ

¹⁹⁷δύναμις, εἰς δὲ οἱ ἱερεῖς. *Reiske.*

¹⁹⁸περιβαλόντες. *Reiske.*

¹⁹⁹κατιᾶσι, *descendunt*, sacerdotes scil. *Reiske.*

²⁰⁰f. εἰ δὲ ταῦτα μὴ ἀπεικότως λέγεται παρ' αὐτῶν. *Reiske.*

²⁰¹Aut delend. ἔχειν, aut leg. ἐκεῖ cum Marklando, aut ἐκεῖν eodem sensu. *Reiske.*

²⁰²ὁμβρων. *Reiske.*

νέαν ἰλὺν καὶ προσαγαγόντι τὴν γῆν,²⁰³ κατὰ μικρὸν ὑποχωροῦν ὀπίσω τὸ πέλαγος, καὶ τὴν θάλασσαν, ὕψος τῶν ἐν βάθει λαμβανόντων διὰ τὰς προσχώσεις, ἀπορρέουσιν. τὴν δὲ Φάρον, ἣν Ὅμηρος ᾄδει δρόμον ἡμέρας ἀπέχουσιν, Αἰγύπτου νῦν μέρος οὖσαν αὐτῆς, οὐκ αὐτὴν ἀναδραμοῦσαν, οὐδὲ προσαναβᾶσαν, ἀλλὰ τῆς μεταξὺ θαλάττης ἀναπλάττοντι τῷ ποταμῷ καὶ τρέφοντι τὴν ἥπειρον ἀνασταλείσης. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὅμοια τοῖς ὑπὸ τῶν Στωϊκῶν θεολογουμένοις ἐστί. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι τὸ μὲν γόνιμον πνεῦμα καὶ τρόφιμον, Διόνυσον εἶναι λέγουσι· τὸ πληκτικὸν δὲ καὶ διαιρετικόν, Ἡρακλέα· τὸ δὲ δεκτικόν,²⁰⁴ Ἄμμωνα· Δῆμητραν δὲ καὶ Κόρην, τὸ διὰ τῆς γῆς καὶ τῶν καρπῶν διῆχον· Ποσειδῶνα δὲ, τὸ διὰ τῆς θαλάττης.

41. οἱ δὲ τοῖσδε τοῖς φυσικοῖς καὶ τῶν ἀπ' ἀστρολογίας μαθηματικῶν ἔνια μιγνύντες, Τυφῶνα μὲν οἶοντα τὸν ἥλιακὸν κόσμον, Ὅσιριν δὲ τὸν σελήνιακὸν λέγεσθαι. τὴν μὲν γὰρ σελήνην γόνιμον τὸ φῶς καὶ ὑγροποιὸν ἔχουσιν, εὐμενῇ καὶ γοναῖς ζώων²⁰⁵ καὶ φυτῶν εἶναι βλαστήσει· τὸν δὲ ἥλιον ἀκράτῳ πυρὶ κεκληρωκότα θάλλειν τε καὶ καταυαίνειν τὰ φυόμενα καὶ τεθηλότα, καὶ τὸ πολὺ μέρος τῆς γῆς παντάπασιν ὑπὸ φλογμοῦ ποιεῖν ἀοίκητον, καὶ κατακρατεῖν πολλαχοῦ καὶ τῆς σελήνης. διὸ τὸν Τυφῶνα Σῆθ²⁰⁶ αἰεὶ Αἰγύπτιοι καλοῦσιν, ὅπερ ἐστὶ καταδυναστεῦον, ἢ καταβαζόμενον. καὶ τῷ μὲν ἡλίῳ τὸν Ἡρακλέα μυθολογοῦσιν ἐνιδρυμένον συμπεριπολεῖν, τῇ δὲ σελήνῃ τὸν Ἑρμῆν. λόγου γὰρ ἔργοις ἔοικε καὶ παρὰ²⁰⁷ σοφίας τὰ τῆς σελήνης, τὰ δ' ἐν ἡλίου πληγαῖς ὑπὸ βίας καὶ ῥώμης περαιομένης. οἱ δὲ Στωϊκοὶ τὸν μὲν ἥλιον ἐκ θαλάττης ἀνάπτεσθαι, καὶ τρέφεσθαι φασί, τῇ δὲ σελήνῃ τὰ κρηναῖα καὶ λιμναῖα νάματα γλυκεῖαν ἀναπέμπειν καὶ μαλακὴν ἀναθυμίασιν, ἐβδόμη ἐπὶ δέκα²⁰⁸ τὴν Ὀσίριδος γενέσθαι τελευτὴν Αἰγύπτιοι μυθολογοῦσιν, ἐν ᾗ μάλιστα γίνεται πληρουμένη κατάδηλος ἡ πανσέληνος.

42. διὸ καὶ τὴν ἡμέραν ταύτην ἀντίφραξιν οἱ Πυθαγόρειοι καλοῦσι, καὶ ὅλως τὸν ἀριθμὸν τοῦτον ἀφοσιοῦνται. τοῦ γὰρ ἑξακαίδεκα τετραγώνου, καὶ τοῦ ὀκτωκαίδεκα ἑτερομήχους, οἷς μόνοις ἀριθμῶν ἐπιπέδων συμβέβηκε τὰς περιμέτρους ἴσας ἔχειν²⁰⁹ τοῖς περιεχομένοις ὑπ' αὐτῶν χωρίοις, μέσος ὁ τῶν ἑπτακαίδεκα παρεμπίπτων, ἀντιφράττει καὶ διαζεύγνυσιν ἀπ' ἀλλήλων, καὶ διαιρεῖ τὸν ἐπὶ γ-

²⁰³Tricatur in re perspicua et proba sollicitat Squirius. προσαγαγόντι τὴν γῆν idem est, atque πρόσω ἀγαγόντι, *ulterius producenti terram. Reiske.*

²⁰⁴δεκτικὸν suspectum. *Reiske.*

²⁰⁵καὶ ζώων γοναῖς. *Reiske.*

²⁰⁶Σῆθ alius. An Σάθι, de quo alibi. *Salmasius.*

²⁰⁷Aut delend. παρὰ, aut πέρα leg. *est plus, quam sapientia*, aut περισσῆς σοφίας. *Reiske.*

²⁰⁸Post δέκα videtur τοῦ Ἄθου deesse. *Reiske.*

²⁰⁹Summa enim laterum quadrati, cuius area est 16. sunt quatuor. Et summa laterum parallelogrammi rectanguli (de his enim sermo est, ubi nihil adiiicitur) longi 6. lati 13. puncta, est 3. 6. 3. 6. hoc est, 18. tanta etiam area. At summa laterum, cuius area 49. (verbi gratia) est quater septem, seu 28. et summa laterum parallelogrammi, cuius area 15. est 3. 5. 3. 5. id est, 16. Quod in rudiorum gratiam obiter annotare libuit. *Xylander.*

δοον λόγον²¹⁰ εἰς ἄνισα διαστήματα τεμνόμενος. ἐτῶν δ' ἄριθμόν οἱ μὲν βιώσαι τὸν Ὅσιριν, οἱ δὲ βασιλεῦσαι λέγουσιν ὀκτῶ καὶ εἴκοσιν. τοσαῦτα γὰρ ἐστὶ φῶτα τῆς σελήνης, καὶ τοσαύταις ἡμέραις τὸν αὐτῆς κύκλον ἐξελίσσει. τὸ δὲ ζύλον ἐν ταῖς λεγομέναις Ὀσίριδος ταφαῖς τέμνοντες, κατασκευάζουσι λάρνακα μηνοειδῆ, διὰ τὸ τὴν σελήνην, ὅταν τῷ ἡλίῳ πλησιάζῃ, μονοειδῆ γινομένην ἀποκρύπτεσθαι. τὸν δ' εἰς δεκατέσσαρα μέρη τοῦ Ὀσίριδος διασπασμὸν αἰνίττονται πρὸς τὰς ἡμέρας, ἐν αἷς φθίνει μετὰ πανσέληνον ἄχρι νουμηνίας τὸ ἄστρον. ἡμέραν δὲ, ἐν ᾗ φαίνεται πρῶτον ἐκφυγοῦσα τὰς αὐγὰς καὶ παρελθούσα τὸν ἥλιον, ἀτελὲς ἀγαθὸν προσαγορεύουσιν. ὁ γὰρ Ὅσιρις ἀγαθοποιὸς, καὶ τοῦνομα πολλὰ φράζει· οὐχ ἥκιστα δὲ κράτος ἐνεργοῦν καὶ ἀγαθοποιὸν, ὃ λέγουσι. τὸ δ' ἕτερον ὄνομα τοῦ θεοῦ²¹¹ τὸν ὄμφιν εὐεργέτην ὃ Ἑρμαῖός²¹² φησιν δηλοῦν ἐρμηνευόμενον.

43. οἶονται δὲ πρὸς τὰ φῶτα τῆς σελήνης ἔχειν τινὰ λόγον τοῦ Νείλου τὰς ἀναβάσεις. ἡ μὲν γὰρ μεγίστη περὶ τὴν Ἐλεφαντίνην, ὀκτῶ γίνεται καὶ εἴκοσι πήχεων, ὅσα φῶτα καὶ μέτρα τῶν ἐμμήνων περιόδων ἐκάστης ἐστίν· ἡ δὲ περὶ Μένδητα καὶ Ξοῖν βραχυτάτην²¹³ πήχεων ἑξ πρὸς τὴν διχότομον· ἡ δὲ μέση περὶ Μέμφιν, ὅταν ᾗ δικαία δεκατεσσάρων πηχῶν πρὸς τὴν πανσέληνον. τὸν δὲ Ἄπιν, εἰκόνα μὲν Ὀσίριδος ἔμφυχον εἶναι, γενέσθαι δὲ, ὅταν φῶς ἐρείσῃ γόνιμον ἀπὸ τῆς σελήνης, καὶ καθάψηται βοδὸς ὀργώσης. διὸ καὶ τοῖς τῆς σελήνης σχήμασιν ἔοικε πολλὰ τοῦ Ἄπιδος, περιμελαινόμενου τὰ λαμπρὰ²¹⁴ τοῖς σκιεροῖς, ὅτι τῇ νουμηνίᾳ τοῦ Φαμενωθ μηνὸς ἑορτὴν ἄγουσιν, ἔμφασιν Ὀσίριδος εἰς τὴν σελήνην ὀνομάζοντες, ἕαρος ἀρχὴν οὖσαν. οὕτω τὴν Ὀσίριδος δύναμιν ἐν τῇ σελήνῃ τίθενται²¹⁵ τὴν Ἰσιν αὐτῷ γενέσθαι οὖσαν συνεῖναι λέγουσι. διὸ καὶ μητέρα τὴν σελήνην τοῦ κόσμου καλοῦσι, καὶ φύσιν ἔχειν ἀρσενόθελον οἶονται, πληρουμένην ὑπὸ Ἡλίου καὶ κυῖσκομένην, αὐτὴν δὲ πάλιν εἰς τὸν ἀέρα προῖεμένην γεννητικὰς ἀρχὰς καὶ κατασπεύρουσαν. οὐ γὰρ αἰεὶ τὴν φθορὰν ἐπικρατεῖν τὴν Τυφώνειον. πολλάκις δὲ κρατούμενην ὑπὸ τῆς γενέσεως καὶ συνδεομένην, αὐτὴς ἀναλύεσθαι καὶ διαμάχεσθαι πρὸς τὸν Ὠρον. ἐστὶ δ' οὗτος ὁ περίγειος κόσμος, οὔτε φθορᾶς ἀπαλλαττόμενος παντάπασιν, οὔτε γενέσεως.

44. ἔνιοι δὲ καὶ τῶν ἐκλειπτικῶν²¹⁶ αἰνίγμα ποιοῦνται τὸν μῦθον. ἐκλείπει μὲν γὰρ ἡ σελήνη πανσέληνος, ἐναντίαν τοῦ ἡλίου στάσιν ἔχοντος πρὸς αὐτὴν, εἰς τὴν σκιὰν ἐμπίπτουσα τῆς γῆς. ὥσπερ φασὶ τὸν Ὅσιριν εἰς τὴν σορόν. αὕτῃ δὲ πάλιν ἀποκρύπτει καὶ ἀφανίζει ταῖς τριακάσιν, οὐ μὴν ἀναιρεῖται παντάπασιν τὸν

²¹⁰ τὸν ἐπόγδοον λόγον esse numerum *septendecim*, vix possum credere, quum ἐπιτέταρτος dicatur esse novem. ergo ἐπόγδοος erit *octodecim*. *Reiske*.

²¹¹ Existimo, verba sic ordinanda — ἀγαθοποιόν. τὸ δ' ἕτερον ὄνομα, ὃ λέγουσι τοῦ θεοῦ. *Reiske*.

²¹² Ἑρμέας. *Reiske*.

²¹³ βραχυτάτη etiam Salmasius correxerat. *Reiske*.

²¹⁴ f. περιμελαινόμενα ἐχούσης τὰ λαμπρὰ. *Reiske*.

²¹⁵ τιθέμενοι. *Reiske*.

²¹⁶ ἐκλειπτικῶν bene habet. τὰ ἐκλειπτικὰ sunt idem atque αἱ ἐκλείψεις, et subauditur συμπτώματα. *Reiske*.

ἥλιον, ὥσπερ οὐδὲ τὸν Τυφῶνα ἢ Ἰσις. γεννώσης τῆς Νέφθυος τὸν Ἄνουβιν, Ἰβις ὑποβάλλεται. Νέφθυς γάρ ἐστι τὸ ὑπὸ γῆν καὶ ἀφανές, Ἰσις δὲ τὸ ὑπὲρ τὴν γῆν καὶ φανερόν. ὁ δὲ τοῦτω ὑποψαύων²¹⁷ καὶ καλούμενος ὀρίζων κύκλος, ἐπίκοινος ὢν ἀμφοῖν, Ἄνουβις κέκληται, καὶ κυνὶ τὸ εἶδος ἐπεικάζεται²¹⁸ · καὶ γὰρ ὁ κύων χρήται τῇ ὄψει νυκτός τε καὶ ἡμέρας ὁμοίως. καὶ ταύτην ἔχειν δοκεῖ παρ' Αἰγυπτίοις τὴν δύναμιν ὁ Ἄνουβις, οἷαν ἡ Ἑκάτη παρ' Ἑλλήσι, χυθόνιος ὢν ὁμοῦ καὶ ὀλύμπιος. ἐνίοις δὲ δοκεῖ Κρόνος ὁ Ἄνουβις εἶναι · διὸ πάντα τίκτων ἐξ ἑαυτοῦ καὶ κύων ἐν ἑαυτῷ, τὴν τοῦ κυνὸς ἐπικλήσιν ἔσχεν. ἔτι δ' οὖν τοῖς σεβομένοις, τὸν Ἄνουβιν, ἀπόρρητόν τι,²¹⁹ καὶ πάλαι μὲν τὰς μεγίστας ἐν Αἰγύπτῳ τιμὰς ὁ κύων ἔσχεν · ἐπεὶ δὲ Καμβύσου τὸν Ἄπιν ἀνελόντος καὶ ῥίψαντος, οὐδὲν προσῆλθεν οὐδὲ ἐγεύσατο τοῦ σώματος, ἀλλ' ἦ μόνος ὁ κύων, ἀπώλεσε τὸ πρῶτος εἶναι καὶ μάλιστα τιμᾶσθαι τῶν ἐτέρων ζώων. εἰσὶ δέ τινες οἱ τὸ σκίασμα τῆς γῆς, εἰς ὃ τὴν σελήνην ὀλισθαίνουσιν ἐκλείπειν νομίζουσι, Τυφῶνα καλοῦντες.

45. ὅθεν οὐκ ἀπέοικεν εἰπεῖν, ὥς ἰδίᾳ μὲν οὐκ ὀρθῶς ἕκαστος, ὁμοῦ δὲ πάντες ὀρθῶς λέγουσιν. οὐ γὰρ αὐχμὸν, οὐδ' ἄνεμον,²²⁰ οὐδὲ θάλατταν, οὐδὲ σκότος, ἀλλὰ πᾶν ὅσον ἢ φύσις βλαβερόν καὶ φθαρτικὸν ἔχει μόριον, τοῦ Τυφῶνός ἐστιν.²²¹ οὔτε γὰρ ἐν ἀψύχοις σώμασι τὰς τοῦ παντός ἀρχὰς θετέον, ὥς Δημόκριτος καὶ Ἐπίκουρος, οὔτ' ἀποιον, οὐ δημιουργὸν ὕλης, ἓνα λόγον καὶ μίαν πρόνοιαν, ὥς οἱ Στωϊκοὶ περιγινόμενῃν ἀπάντων καὶ κρατοῦσαν. ἀδύνατον γὰρ ἢ φλαῦρον ὅτιοῦν ὁμοῦ πάντων, ἢ χρηστὸν, ὅπου μηδενὸς ὁ θεὸς αἷτιος²²² ἐγγενέσθαι · παλίντονος γὰρ ἁρμονίῃ κόσμου ὥσπερ λύρης καὶ τόξου, καθ' Ἡράκλειτον · καὶ κατ' Εὐριπίδην,

Οὐκ ἂν γένοιτο χωρὶς ἐσθλὰ καὶ κακὰ,
Ἄλλ' ἔστι τις σύγκρασις, ὥστ' ἔχειν καλῶς.

διὸ καὶ παμπάλαιος αὕτη κάτεισιν ἐκ θεολόγων καὶ νομοθετῶν εἷς τε ποιητὰς καὶ φιλοσόφους δόξα, τὴν ἀρχὴν ἀδέσποτον ἔχουσα, τὴν δὲ πίστιν ἰσχυρὰν καὶ δυσεξάλειπτον, οὐκ ἐν λόγοις μόνον, οὐδὲ ἐν φήμαις, ἀλλὰ ἐν τε τελεταῖς, ἐν τε θυσίαις, καὶ βαρβάροις καὶ Ἑλλήσι πολλαχοῦ περιφερομένη, ὥς οὔτ' ἄνουν καὶ

²¹⁷ ὁ δὲ τοῦτων ἐπιψαύων · *Reiske*.

²¹⁸ ἀπεικάζεται. *Reiske*.

²¹⁹ f. pro ti leg. est ἐστὶ, aut pro ἔτι versu superiore potest idem verbum subiici, sed nec valde necesse est quidquam mutari; quum ἐστὶ subaudiri queat. forte tamen non improbandum legi ἔτι δὲ νῦν. *Reiske*.

²²⁰ Non memini, in superioribus quidquam de vento praecessisse, quo significatum fuerit, Typhonem quibusdam noxias ventorum significare. *Reiske*.

²²¹ Consentio Squirio εἶναι leg. esse. sed etiam praeterea comma ante μόριον retrahendum. *quicquid natura noxium in se tenet, id pro Typhonis particula est habendum. Reiske.*

²²² f. ἀδύνατον γὰρ ἢ φλαῦρον ὅτιοῦν ὁμοίως τῶν (aut διὰ) πάντων, ἢ καὶ χρηστὸν ὁμοίως, ὢν μηδενὸς ὁ θεὸς αἷτιος, ἐγγενέσθαι. *nequit enim fieri, ut exsistat aliquid aut aequaliter per omnes sui partes pravum, aut aequaliter bonum et praeclarum, deo nullam eius rei causam praebente. Reiske.*

ἄλογον καὶ ἀκυβέρνητον αἰωρεῖται τῷ αὐτομάτῳ τὸ πᾶν, οὔτε εἷς ἐστὶν ὁ κρατῶν καὶ κατευθύνων, ὥσπερ οἶαζιν, ἢ τισὶ πειθηνίοις χαλινοῖς λόγος, ἀλλὰ πολλὰ καὶ μεμιγμένα κακοῖς καὶ ἀγαθοῖς · μᾶλλον δὲ μηδὲν, ὡς ἀπλῶς εἰπεῖν, ἄκρατον ἐνταῦθα τῆς φύσεως φερούσης. οὐ δυεῖν πίθων εἷς ταμίας, ὥσπερ νάματα τὰ πράγματα καπηλικῶς διανέμων ἀνακεράννυσιν ἡμῖν, ἀλλ' ἀπὸ δυεῖν ἐναντίων ἀρχῶν, καὶ δυεῖν ἀντιπάλων δυνάμεων τῆς μὲν ἐπὶ τὰ δεξιὰ, καὶ κατ' εὐθείαν ὑψηγομένης, τῆς δ' ἔμπαλιν ἀναστρεφούσης καὶ ἀνακλώσης. ὃ τε βίος μικτός, ὃ τε κόσμος, εἰ καὶ μὴ πᾶς, ἀλλ' ὁ περίγειος οὗτος καὶ μετὰ σελήνην, ἀνώμαλος καὶ ποικίλος γέγονε. καὶ μεταβολὰς πάσας δεχόμενος. εἰ γὰρ οὐδὲν ἀναιτίως πέφυκε γενέσθαι, αἰτίαν δὲ κακοῦ τάγαθόν οὐκ ἂν παράσχοι, δεῖ γένεσιν ἰδίαν καὶ ἀρχὴν, ὥσπερ ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ, τὴν φύσιν ἔχειν.

46. καὶ δοκεῖ τοῦτο τοῖς πλείστοις καὶ σοφωτάτοις. νομίζουσι γὰρ οἱ μὲν θεοὺς εἶναι δύο, καθάπερ ἀντιτέχνους · τὸν μὲν ἀγαθῶν, τὸν δὲ φαύλων δημιουργόν. οἱ δὲ τὸν μὲν ἀμείνονα, θεὸν, τὸν δὲ ἕτερον δαίμονα καλοῦσιν · ὥσπερ Ζωρόαστρης ὁ μάγος, ὃν πεντακισχιλίοις ἔτεσι τῶν Τρωϊκῶν γεγονέναι πρεσβύτερον ἱστοροῦσιν. οὗτος οὖν ἐκάλει τὸν μὲν Ὀρομάζην, τὸν δ' Ἀρειμάνιον · καὶ προσαπεφάνετο, τὸν μὲν εἰσκέειν φωτὶ μάλιστα τῶν αἰσθητῶν, τὸν δ' ἔμπαλιν σκότῳ καὶ ἀγνοίᾳ, μέσον δ' ἀμφοῖν τὸν Μίθρην εἶναι. διὸ καὶ Μίθρην Πέρσαι τὸν μεσίτην ὀνομάζουσιν. ἐδίδαξε μὲν τῷ²²³ εὐκταῖα θύειν καὶ χαριστήρια, τῷ δ' ἀποτρόπαια καὶ σκυθρωπά. πόαν γὰρ τινα κόπτοντες ὁμῶμι καλουμένην ἐν ὄλμῳ, τὸν ἄδην ἀνακαλοῦνται καὶ τὸν σκότον · εἶτα μίξαντες αἵματι λύκου σφαγέντος, εἰς τόπον ἀνήλιον²²⁴ ἐκφέρουσι καὶ ῥίπτουσι. καὶ γὰρ τῶν φυτῶν νομίζουσι τὰ μὲν, τοῦ ἀγαθοῦ θεοῦ, τὰ δὲ, τοῦ κακοῦ δαίμονος εἶναι. καὶ τῶν ζώων ὥσπερ κύνας καὶ ὄρνιθας καὶ χερσαίους ἐχίνους, τοῦ ἀγαθοῦ · τοῦ δὲ φαύλου, τοὺς ἐνύδρους εἶναι. διὸ καὶ τὸν κτείναντα πλείστους εὐδαιμονίζουσιν.

47. οὐ μὴν κᾶκεῖνοι²²⁵ πολλὰ μυθώδη περὶ τῶν θεῶν λέγουσιν · οἶα καὶ ταῦτά ἐστιν. ὁ μὲν Ὀρομάζης ἐκ τοῦ καθαρωτάτου φάους, ὁ δ' Ἀρειμάνιος ἐκ τοῦ ζόφου γεγονώς, πολεμοῦσιν ἀλλήλοις. καὶ ὁ μὲν ἐξ θεοῦ ἐποίησε, (τὸν μὲν πρῶτον, εὐνοίας, τὸν δὲ δεύτερον, ἀληθείας, τὸν δὲ τρίτον, εὐνομίας · τῶν δὲ λοιπῶν, τὸν μὲν σοφίας, τὸν δὲ πλούτου, τὸν δὲ τῶν ἐπὶ τοῖς καλοῖς ἡδέων δημιουργόν) ὁ δὲ τούτοις ὥσπερ ἀντιτέχνους ἴσους τὸν ἀριθμόν. εἴθ' ὁ μὲν Ὀρομάζης τρίς ἑαυτὸν αὐξήσας ἀπέστησε τοῦ ἡλίου τοσοῦτον, ὅσον ὁ ἥλιος τῆς γῆς ἀφέστηκε, καὶ τὸν οὐρανὸν ἄστροις ἐκόσμησεν. ἓνα δ' ἀστέρα πρὸ πάντων, οἷον φύλακα καὶ προόπτην ἐγκατέστησε, τὸν σείριον. ἄλλους δὲ ποιήσας τέσσαρας καὶ εἴκοσι θεοὺς, εἰς ὧν ἔθνηκεν. οἱ δὲ ὑπὸ τοῦ Ἀρειμανίου γενόμενοι, καὶ αὐτοὶ τοσοῦτοι, διατρήσαντες τὸ ὧν γανωθὲν,²²⁶ ἀναμείμνεται τὰ κακὰ τοῖς

²²³ ἐδίδαξε δὲ τῷ μὲν — ut Marklandus. *Reiske*.

²²⁴ ἀνήλεον] Lege ἀνήλιον. Nam illud nihil significat. est autem ἀνήλιος τόπος, solis inaccessus radiis locus, et rei convenit. Divisio animalium parum convenit sententiae. *Xylander*.

²²⁵ οὐ μὴν ἀλλὰ κᾶκεῖνοι, *porro quoque illi*, Persae puta. *Reiske*.

²²⁶ τὸ ὧν γανωθὲν] Ut maxime εὐρεσηλογῶν aliquis comminisci ad extremum valeat aliquid. quo ὧν γανωθὲν coloret et exponat: tamen aliquid deesse vox ἀναμείμνεται ostendit.

ἀγαθοῖς. ἔπεισι δὲ χρόνος εἰμαρμένος, ἐν ᾧ τὸν Ἀρειμάνιον λοιμὸν ἐπάγοντα καὶ λιμὸν ὑπὸ τούτων ἀνάγκη φθαρῆναι παντάπασι καὶ ἀφανισθῆναι, τῆς δὲ γῆς ἐπιπέδου καὶ ὁμαλῆς γενομένης, ἕνα βίον καὶ μίαν πολιτείαν ἀνθρώπων μακαρίων καὶ ὁμογλώσσων ἀπάντων γενέσθαι. Θεόπομπος δὲ φησι²²⁷ κατὰ τοὺς μάγους ἀνὰ μέρος τρισχίλια ἔτη τὸν μὲν κρατεῖν, τὸν δὲ κρατεῖσθαι τῶν θεῶν, ἄλλα δὲ τρισχίλια μάχεσθαι καὶ πολεμεῖν καὶ ἀναλύειν τὰ τοῦ ἐτέρου τὸν ἕτερον · τέλος δ' ἀπολείπεσθαι²²⁸ τὸν ἄδην, καὶ τοὺς μὲν ἀνθρώπους εὐδαίμονας ἔσεσθαι, μήτε τροφῆς δεομένους, μήτε σκιάν ποιοῦντας · τὸν δὲ ταῦτα μηχανησάμενον θεὸν, ἡρεμεῖν καὶ ἀναπαύεσθαι χρόνῳ, καλῶς μὲν οὐ πολὺν τῷ θεῷ, ὥσπερ ἀνθρώπῳ²²⁹ κοιμωμένῳ μέτριον. ἡ μὲν οὖν μάγων μυθολογία τοιοῦτον ἔχει τρόπον.

48. Χαλδαῖοι δὲ τῶν πλανητῶν τοὺς θεοὺς γενέσθαι, οὓς καλοῦσι, δύο μὲν ἀγαθουργοὺς, δύο δὲ κακοποιοὺς, μέσους δὲ τοὺς τρεῖς ἀποφαίνουσι καὶ κοινούς. τὰ δὲ Ἑλλήνων, πᾶσί που δῆλα, τὴν μὲν ἀγαθὴν, Διὸς Ὀλυμπίου μερίδα, τὴν δ' ἀποτροπαίου,²³⁰ Ἄδου ποιουμένων. ἐκ δ' Ἀφροδίτης καὶ Ἄρεως ἁρμονίαν γεγονέναι μυθολογοῦνται. ὣν ὁ μὲν ἀπηνῆς καὶ φιλόνηκος, ἡ δὲ, μειλίχιος καὶ γενέθλιος. σκόπει δὲ τοὺς φιλοσόφους τούτοις συμφερομένους. Ἡράκλειτος μὲν γὰρ ἀντικρυς πόλεμον ὀνομάζει πατέρα καὶ βασιλέα καὶ κύριον πάντων, καὶ τὸν μὲν Ὀμηρον, εὐχόμενον ἔκ τε θεῶν ἔριν, ἔκ τ' ἀνθρώπων ἀπολέσθαι, λανθάνειν φησὶ τῇ πάντων γενέσει καταρῶμενον, ἐκ μάχης καὶ ἀντιπαθείας τὴν γένεσιν ἐχόντων, ἥλιον²³¹ δὲ μὴ ὑπερβήσεσθαι τοὺς προσήκοντας ὅρους · εἰ δὲ μὴ, γλώττας μινδίκης ἐπικούρους ἐξευρήσειν. Ἐμπεδοκλῆς δὲ τὴν μὲν ἀγαθουργὸν ἀρχὴν, φιλότητα καὶ φιλίαν, πολλάκις δὲ ἁρμονίαν καλεῖσθαι μέρος, τὴν δὲ χείρονα, νεῖκος οὐλόμενον καὶ δῆριν αἱματόεσσαν. οἱ μὲν Πυθαγορικοὶ διὰ πλειόνων ὀνομάτων κατηγοροῦσι, τοῦ μὲν ἀγαθοῦ τὸ ἐν πεπερασμένον, τὸ μένον, τὸ εὐθύ, τὸ περισσόν, τὸ τετράγωνον, τὸ δεξιόν, τὸ λαμπρόν · τοῦ δὲ κακοῦ, τὴν δυάδα, τὸ ἄπειρον, τὸ φερόμενον, τὸ καμπύλον, τὸ ἄρτιον, τὸ ἑτερόμηκες, τὸ ἄνισον, τὸ ἀριστερόν, τὸ σκοτεινόν · ὥστε ταύτας ἀρχὰς γενέσεως ὑποκειμένας. Ἀναξαγόρας δὲ νοῦν, καὶ ἄπειρον · Ἀριστοτέλης δὲ, τὸ μὲν

ego vocem γανωθὲν ab oscitante librario puto conflatam ex alicuius verbi fine, cuius principium periit, (fortasse cum aliquot vocum iactura) et particula ὅθεν. scriberemque τὸ ὦν γαν. ὅθεν ἀναμ. etc. *Xylander*. f. οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ Ἀρειμάνιου [subaudi ὄντες, vel ὑπάρχοντες, vel γεγεννημένοι] γενόμενοι καὶ αὐτοὶ τοσοῦτοι, διατρήσαντες τὸ ὦν διέλεψαν [aut παρεισέδυσαν.] ὅθεν ἀναμείχεται — *Reiske*.

²²⁷E Theopompi Chii λόγοις ἱστορικοῖς hoc petitum, de rebus Graecorum et barbarorum libris 53. in quibus fabulosa, impia et nefanda multa fuisse auctor est Clemens Alexandr. v. Fabric. B. Gr. T. 9. p. 434. *Reiske*.

²²⁸ἀπολείπειν mihi quoque in mentem venit, ut Marklando. *Reiske*.

²²⁹f. χρόνον, ἄλλως μὲν οὐ πολὺν, ὥς θεῷ, ὥσπερ δ' ἀνθρώπῳ — *Reiske*.

²³⁰ἀποτρόπαιον. *Reiske*.

²³¹Nescio, quare Squirius ἥλιον damnet, aut obscuritatem loci queratur. Ait Heraclitus vel ipsum solem habere principium sibi adversarium, quod non sinat eum fines ei praescriptos transgredi. iustitiae, vel recti, linguam eius iniurias statim esse indicaturam, et ad rerum omnium supremum dominum delaturam. *Reiske*.

εἶδος, τὸ δὲ στέρησιν · Πλάτων δὲ πολλαχοῦ μὲν οἶον ἐπιλυγίζόμενος²³² καὶ πα-
ρακαλυπτόμενος τῶν ἐναντίων ἀρχῶν, τὴν μὲν ταυτὸν ὀνομάζει, τὴν δὲ θάτερον.
ἐν δὲ τοῖς νόμοις ἤδη πρεσβύτερος ὢν, οὐ δι' αἰνιγμῶν, οὐδὲ συμβολικῶς, ἀλλὰ
κυρίοις ὀνόμασιν, οὐ μιᾷ ψυχῇ φησὶ κινεῖσθαι τὸν κόσμον, ἀλλὰ πλείοσιν ἴσως,
δυοῖν δὲ πάντως οὐκ ἐλάττωσιν · ὅθεν τὴν μὲν ἀγαθουργὸν εἶναι, τὴν δ' ἐναντίαν
ταύτῃ, καὶ τῶν ἐναντίων δημιουργόν. ἀπολείπει δὲ καὶ τρίτην τινὰ μεταξὺ φύσιν,
οὐκ ἄψυχον, οὐδ' ἄλογον, οὐδ' ἀκίνητον ἐξ αὐτῆς, ὥσπερ ἔνιοι νομίζουσιν, ἀλλ'
ἀνακειμένην ἀμφοῖν ἐκείναις · ἐφειμένην δὲ τῆς ἀμείνονος ἀεὶ, καὶ παθοῦσαν,
καὶ διώκουσαν, ὡς²³³ τὰ ἐπιόντα δηλώσει τοῦ λόγου, τὴν Αἰγυπτίων θεολογίαν
μάλιστα ταύτῃ τῇ φιλοσοφίᾳ συνοικειοῦντος.

49. μεμιγμένη γὰρ ἡ τοῦδε τοῦ κόσμου γένεσις καὶ σύστασις ἐξ ἐναντίων, οὐ
μὴν ἰσοσθενῶν δυνάμεων, ἀλλὰ τῆς βελτίονος τὸ κράτος ἐστίν. ἀπολέσθαι δὲ
τὴν φαύλην παντάπασιν ἀδύνατον, πολλὴν μὲν ἐμπεφυκυῖαν τῷ σώματι, πολλὴν
δὲ τῇ ψυχῇ τοῦ παντὸς ἀεὶ²³⁴ πρὸς τὴν βελτίονα καὶ δυσμαχοῦσαν.²³⁵ ἐν μὲν
οὖν τῇ ψυχῇ νοῦς καὶ λόγος ὁ τῶν ἀρίστων πάντων ἡγεμὼν καὶ κύριος, Ὅσιρίς
ἐστίν · ἐν δὲ γῇ καὶ πνεύματι καὶ ὕδατι καὶ οὐρανῷ καὶ ἄστροις τὸ τεταγ-
μένον καὶ καθεστηκὸς καὶ ὑγιαῖνον, ὥραις καὶ κράσεσι καὶ περιόδοις, Ὅσιριδος
ἀπορρόῃ καὶ εἰκὼν ἐμφανιζομένη · Τυφῶν δὲ, τῆς ψυχῆς τὸ παθητικὸν καὶ τιτανι-
κὸν καὶ ἄλογον καὶ ἔμπληκτον · τοῦ δὲ σωματικοῦ τὸ ἐπικλητὸν καὶ νοσῶδες,²³⁶
καὶ ταρακτικὸν ἀθρίαις²³⁷ καὶ δυσκρασίαις, καὶ κρύψεσιν ἡλίου καὶ ἀφανισμοῖς
σελήνης, οἶον ἐκδρομαὶ καὶ ἀφανισμοὶ καὶ Τυφῶνες.²³⁸ καὶ τοῦνομα κατηγορεῖ
τὸ Σῆθ' αὖ τὸν Τυφῶνα καλοῦσι · φράζει δὲ τὸ²³⁹ πολλάκις ἀναστροφὴν καὶ

²³² οἶον ἐπιλυγίζόμενος] Scribendum ἐπηλυγίζόμενος. Elegantissimam vocem librarii, η in ι converso, interverterunt, quam quia Suidas et alii, atque etiam Eustathius in Iliad. x. 334. verum, fideliter sunt interpretati, satis fuit rudiorum lectorem monuisse. Apud Hesychium etiam est ἐπηλυγίζεσθαι, alias fere ἐπηλυγάζεσθαι scribitur. usque est ita Plutarch. de solertia animalium, ubi de perdicum astu loquitur. Paulo ante in συστοιχίᾳ Pythagoreorum bonorum post τετράγωνον deest ἴσον. quod ex oppositione intelligi potest. Xylander. ἐπηλυγαζόμενος. Reiske.

²³³ ὡς] L. ὦν cohaeret hoc ὦν cum ταύτῃ p. 462. 2. et subauditur φιλοσοφῶν. Reiske.

²³⁴ f. τῇ ψυχῇ τοῦ παντὸς ὑπαντῶσαν ἀεὶ, id est ἐναντιομένην. Reiske.

²³⁵ f. διαμαχοῦσαν. Reiske.

²³⁶ ἐπικλητὸν καὶ νοσῶδες] Prior vox an sit genuina, iudicent docti, nam et ἀθρίαι vox est prava. pro qua forte ἀθρίαις legendum sit. Est tamen ἐπικλητὸν *adsciticiū*, et quae praeter naturam adsciscit sibi corpus, morbis non raro ansum praebent. Quid si, ut et alibi, ἐπικλητὸν legi debeat? Xylander. ἐπικλητὸν rectum est. significat *illud, quod expositum est reprehensionem*. Reiske.

²³⁷ ἐν ἀθρίαις. Salmasius αἰθρίαις scripserat. Reiske.

²³⁸ Potest hic versus sanus esse, si ἀφανισμοὶ pro devastatione, destructione, corruptione rerum accipiatur, τυφῶνες pro procellis omnia sternerentibus et evertentibus, et subaudiatur εἰσὶ, et punctum commate mutetur, et vs. 3. αὐτὸ, ᾧ [vel δ] τὸν Τυφῶνα καλοῦσι legatur, ita ut constructio sit τοῦ σωματικοῦ τὸ ἐπικλητὸν κατηγορεῖ αὐτὸ τὸ ὄνομα, ὃ τὸν Τυφῶνα καλοῦσι, scil. Σῆθ'. Salmasius [uti etiam Xylander] pro αὖ scripserat ᾧ. Reiske.

²³⁹ τὸ] l. τὴν. Reiske.

πάλιν ὑπερπήδησιν. Βεβαιῶνα²⁴⁰ δὲ τινὲς μὲν ἓνα τῶν τοῦ Τυφῶνος ἐταίρων γεγονέναι λέγουσιν, Μάνεθος αὖ τὸν²⁴¹ Τυφῶνα, καὶ Βέβωνα καλεῖσθαι. σημαίνει δὲ τοῦνομα κάθεξιν, ἢ κώλυσιν, ὡς τοῖς πράγμασιν ὁδῶ βαδίζουσι καὶ πρὸς ὃ χρη φερομένοις, ἐνισταμένης τῆς τοῦ Τυφῶνος δυνάμεως.

50. διὸ καὶ τῶν μὲν ἡμέρων ζώων ἀπονέμουςιν αὐτῷ τὸ ἀμαθέστατον, ὄνον · τῶν δ' ἄγρίων τὰ θηριωδέστατα, κροκόδειλον καὶ τὸν ποτάμιον ἵππον. περὶ μὲν²⁴² τοῦ ὄνου προδεδηλώκαπεν. ἐν Ἑρμουπόλει δὲ Τυφῶνος ἄγαλμα δεικνύουσιν ἵππον ποτάμιον · ἐφ' οὗ βέβηκεν ἰέραξ, ὅφει μαχόμενος · τῷ μὲν ἵππῳ τὸν Τυφῶνα δεικνύντες, τῷ δὲ ἰέρακι δύναιμι καὶ ἀρχὴν, ἣν βίᾳ κτώμενος ὁ Τυφῶν πολλάκις οὐκ ἀνιάται²⁴³ ταραττόμενος ὑπὸ τῆς κακίας καὶ ταραττων. διὸ καὶ θύοντες ἐβδόμη τοῦ Τυβί μηνός, ἣν καλοῦσιν ἄφιζιν Ἰσιδος ἐκ Φοινίκης, ἐπιπλάττουσι τοῖς ποπάνοις ἵππον ποτάμιον δεδεμένον. ἐν δ' Ἀπόλλωνος πόλει νενομισμένον ἐστὶ κροκοδείλου φαγεῖν πάντως ἕκαστον · ἡμέρα δὲ μιᾷ θηρεύσαντες, ὅσους ἂν δύνωνται, καὶ κτείναντες ἀπαντικρὺ τοῦ ἱεροῦ προβάλλουσι, καὶ λέγουσιν, ὡς ὁ Τυφῶν τὸν Ὀρον ἀπέδρα κροκόδειλος γενόμενος, πάντα καὶ ζῶα καὶ φυτὰ καὶ πάθη τὰ φαῦλα καὶ βλαβερά, Τυφῶνος ἔργα καὶ μέρη καὶ κινήματα²⁴⁴ ποιούμενοι.

51. τὸν δ' Ὀσιριν αὖ πάλιν ὀφθαλμῷ καὶ σκήπτρῳ γράφουσιν, ὣν τὸ μὲν τὴν πρόνοιαν ἐμφαίνειν, τὸ δὲ τὴν δύναμιν, ὡς Ὅμηρος τὸν ἄρχοντα καὶ βασιλεύοντα πάντων Ζῆν ὕπατον καὶ μήστωρα καλῶν, ἔοικε τῷ μὲν ὑπάτῳ τὸ κράτος αὐτοῦ, τῷ δὲ μήστωρι τὴν εὐβουλίαν καὶ τὴν φρόνησιν σημαίνειν. γράφουσι καὶ²⁴⁵ ἰέρακι τὸν θεὸν τοῦτον πολλάκις. εὐτονία γὰρ ὀψεως ὑπερβάλλει, καὶ πτήσεως ὀξύτητι καὶ διοικεῖν αὐτὸν ἐλάχιστατῇ τροφῇ²⁴⁶ πέφυκε. λέγεται δὲ καὶ νεκρῶν ἀτάφων ὄμμασι γῆν ὑπερπετόμενος ἐπιβάλλειν. ὅταν δὲ πιούμενος ἐπὶ τῶν ποταμῶν καταίρει, τὸ πτερὸν ἴστησιν ὀρθὸν, πίων δὲ κλίνει τοῦτο πάλιν. ὃ δὴλὸς ἐστὶ σεσωσμένος καὶ διαπεφευγὼς τὸν κροκόδειλον. ἂν γὰρ ἀρπασθῇ, μένει τὸ πτερὸν ὥσπερ ἔστη πεπηγός. πανταχοῦ δὲ καὶ ἀνθρωπόμορφον Ὀσίριδος ἄγαλμα δεικνύουσιν, ἐξορθιάζον τῷ αἰδοίῳ, διὰ τὸ γόνιμον καὶ τὸ τρόφιμον. ἀμπεχόνῃ δὲ φλογοειδῆς στέλλουσα αὐτοῦ τὰς εἰκόνας, ἥλιον σῶμα τῆς τάγαθοῦ δυνάμεως ὡς²⁴⁷ ὁρατὸν οὐσίας νοητῆς ἡγούμενοι. διὸ καὶ καταφρονεῖν ἄξιόν ἐστι τῶν τὴν ἡλίου σφαῖραν Τυφῶνι προσνεμόντων, ὃ λαμπρὸν

²⁴⁰Utrum rectius sit Βεβαιῶνα, quod hic, an Βεβῶνα, quod statim post, in medio relinquam. *Reiske.*

²⁴¹Salmasius αὐτὸν uno vocabulo scripsit. *Reiske.*

²⁴²ὦν περὶ μὲν. *Reiske.*

²⁴³Aut οὐκ ἀνίσταται leg. cum Marklando, aut οὐ παύεται. *Reiske.*

²⁴⁴μέρη κινήματα μέρη] videtur abundare, aut καὶ abesse. Locus Homeri est Iliados θ. 22. διοικεῖν ἑαυτὸν τῇ τροφῇ est *cibum digerere*, etiam apud Aphrodiseum et Aëtium, ipsumque Galenum, ut alias observavimus. Pro ὄμμασι quidem σώμασιν esse legendum, ex Aeliano constat, 2. 42. *Xylander.*

²⁴⁵γράφουσι δὲ καὶ — *Reiske.*

²⁴⁶καὶ διώκειν πάντων τάχιστα τὴν τροφὴν πέφυκε. *Reiske.*

²⁴⁷Credo, ὡς ut e fine praemissi vocab. perperam iteratum, delendum esse. *Reiske.*

οὐδὲν, οὐδὲ σωτήριον, οὐδὲ τάξις, οὐδὲ γένεσις, οὐδὲ κίνησις μέτρον ἔχουσα καὶ λόγον, ἀλλὰ τάναντία προσήκει. καὶ αὐχμὸν, οἷς φθείρει πολλά τῶν ζώων καὶ βλαστηνόντων, οὐχ ἡλίου θετέον ἔργον, ἀλλὰ τῶν ἐν γῇ καὶ ἀέρι μὴ καθ' ὥραν κεραυνυμένων πνευμάτων καὶ ὑδάτων, ὅταν ἡ τῆς ἀτάκτου καὶ ἀορίστου δυνάμεως ἀρχὴ πλημμελήσασα κατασβέσῃ τὰς αναθυμιάσεις.

52. ἐν δὲ τοῖς ἱεροῖς ὕμνοις τοῦ Ὀσίριδος ἀνακαλοῦνται τὸν ἐν ταῖς ἀγκάλαις κρυπτόμενον τοῦ ἡλίου, καὶ τῇ τριακάδι τοῦ Ἐπιφῆ μηνός, ἐορτάζουσιν ὀφθαλμῶν Ὁρου γενέθλιον,²⁴⁸ ὅτε σελήνη καὶ ἥλιος ἐπὶ μιᾷς εὐθείας γεγόνασιν, ὥς οὐ μόνον τὴν σελήνην, ἀλλὰ καὶ τὸν ἥλιον ὅμμα τοῦ Ὁρου καὶ φῶς ἡγούμενοι. τῇ δὲ ὀγδόῃ φθίνοντος τοῦ Φαωφὶ βακτηρίας ἡλίου γενέσθαι, ὃν ἄγουσι μετὰ φθινοπωρινὴν ἰσημερίαν, ἐμφαίνοντες οἷον ὑπερείσματος δεῖσθαι καὶ ῥώσεως, τῷ τε θερμῷ γινόμενον ἐνδεᾶ, καὶ τῷ φωτὶ ἐνδεᾶ κλινόμενον, καὶ πλάγιον ἀφ' ἡμῶν φερόμενον. ἔτι δὲ τὴν βοῦν ὑπὸ τροπὰς χειμερινὰς ἐπτάκις περὶ τὸν ναὸν περιφέρουσι · καὶ καλεῖται ζήτησις Ὀσίριδος ἢ περιδρομὴ τοῦ ἡλίου, τὸ ὕδωρ χειμῶνος τῆς θεοῦ ποθοῦσης. Τοσαυτάκις δὲ περίεσιν, ὅτι τὴν ἀπὸ τροπῶν χειμερινῶν ἐπὶ τροπὰς θερινὰς πάροδον ἐβδόμῳ μηνὶ συμπεραίνει. λέγεται δὲ καὶ θῦσαι τῷ ἡλίῳ τετράδι μηνός ἱσταμένου πάντων πρῶτος Ὁρος ὁ Ἰσιδος, ὥς ἐν τοῖς ἐπιγραφομένοις γενεθλίοις Ὁρου γέγραπται. καὶ μὴν ἡμέρας ἐκάστης τριχῶς ἐπιθυμιῶσι τῷ ἡλίῳ, ῥητίνην μὲν ὑπὸ τὰς ἀνατολάς, σμύρναν δὲ μεσουρανοῦντι, τὸ δὲ καλούμενον κῦφι περὶ δυσμὰς · ὣν ἕκαστον ὃν ἔχει λόγον, ὕστερον ἀφηγήσομαι. τὸν δὲ ἥλιον πᾶσι τούτοις προτρέπεσθαι καὶ θεραπεύειν οἴονται. καὶ τί δεῖ πολλὰ τοιαῦτα συνάγειν. εἰσὶ γὰρ οἱ τὸν Ὀσίριν ἄντικρυς ἥλιον εἶναι καὶ ὀνομάζεσθαι σείριον ὑφ' Ἑλλήνων λέγοντες, εἰ καὶ παρ' Αἰγυπτίοις ἢ πρόθεσις τοῦ ἄρθρου τοῦνομα πεποίηκεν ἀμφιγνοεῖσθαι. τὴν δ' Ἰσιν οὐχ ἑτέραν τῆς σελήνης ἀποφαίνοντες, ἐν καὶ τῶν²⁴⁹ ἀγαλμάτων αὐτῆς, τὰ μὲν κερασφόρα τοῦ μηνοειδοῦς γεγονέναι μιμήματα, τοῖς δὲ μελανοστόλοις ἐμφαίνουσι τὰς κρύψεις καὶ τοὺς περισκιασμούς, ἐν οἷς διώκει ποθοῦσα τὸν ἥλιον. διὸ καὶ πρὸς τὰ ἐρωτικά τὴν σελήνην ἐπικαλοῦνται, καὶ τὴν Ἰσιν Εὐδοξός φησι²⁵⁰ βραβεύειν τὰ ἐρωτικά. καὶ τούτοις μὲν ἄλλως γέ πως τοῦ πιθανοῦ μέτεστι, τῶν δὲ Τυφῶνα ποιοῦντων τὸν ἥλιον, οὐδ' ἀκούειν ἄξιον. ἀλλ' ἡμεῖς αὖθις τὸν οἰκεῖον ἀναλάβωμεν λόγον.

53. ἢ γὰρ Ἰσις ἐστὶ μὲν τὸ τῆς φύσεως θῆλυ, καὶ δεκτικὸν ἀπάσης γενέσεως, καθὼ τιθνῆ καὶ πανδεχῆς ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος, ὑπὸ δὲ τῶν πολλῶν μυριώνυμος κέκληται, διὰ τὸ πάσας ὑπὸ τοῦ λόγου τρεπομένη μορφὰς δέχεσθαι καὶ ἰδέας. ἔχει δὲ σύμφυτον ἔρωτα τοῦ πρώτου καὶ κυριωτάτου πάντων, ὃ τὰγαθῷ ταυτὸν ἐστὶ, καὶ κακῷ ποθεῖ καὶ διώκει · τὴν δ' ἐκ τοῦ κακοῦ φεύγει καὶ διωθεῖται μοῖραν, ἀμφοῖν μὲν οὕσα χώρα καὶ ὕλη, ῥέπουσα δ' αἰεὶ πρὸς τὸ βέλτιον ἐξ ἑαυτῆς, καὶ

²⁴⁸γενέθλιον ἄγουσι correxeram, antequam mihi constaret, eandem mentem Bentleio, Marklando et Squirio fuisse. *Reiske*.

²⁴⁹f. ἀποφαίνονται ἐκ τοῦ ἐμφαίνεσθαι. *Reiske*. καὶ τῶν ἀγαλμ. et deinceps.

²⁵⁰Eudoxus videtur id in Γῆς περιόδῳ tradidisse. *Reiske*.

παρέχουσα γεννᾶν ἐκεῖνο καὶ κατασπείρειν εἰς ἑαυτὴν ἀπορρόιας καὶ ὁμοιότητος, αἷς χαίρει καὶ γέγηθε κυῖσκομένη καὶ ὑποπιμπλαμένη τῶν γενέσεων. εἰκὼν γάρ ἐστιν οὐσίας ἐν ὕλῃ γένεσις,²⁵¹ καὶ μίμημα τοῦ ὄντος τὸ γινόμενον.

54. ὅθεν οὐκ ἄπο τρόπου μυθολογοῦσι τὴν Ὀσίριδος ψυχὴν αἰδίων εἶναι καὶ ἄφθαρτον, τὸ δὲ σῶμα πολλάκις διασπᾶν καὶ ἀφανίζειν τὸν Τυφῶνα · τὴν δ' ἴσιν πλανωμένην καὶ ζητεῖν καὶ συναρμόττειν πάλιν. τὸ γὰρ ὄν καὶ νοητὸν καὶ ἀγαθόν, φθορᾶς καὶ μεταβολῆς κρείττον ἐστι · τινὰς δ' ἀπ' αὐτοῦ τὸ αἰσθητὸν καὶ σωματικὸν εἰκόνας ἐκμάττεται, καὶ λόγους, καὶ εἶδη καὶ ὁμοιότητος ἀναλαμβάνει, καθάπερ ἐν κηρῷ σφραγίδες οὐκ ἀεὶ διαμένουσιν. ἀλλὰ καταλαμβάνει τὸ ἄτακτον αὐτὰς καὶ ταραχῶδες, ἐνταῦθα²⁵² τῆς ἄνω χώρας ἀπεληλαμένον καὶ μαχόμενον πρὸς τὸν Ὄρον, ὃν ἡ ἴσις εἰκόνα τοῦ νοητοῦ κόσμον αἰσθητὸν ὄντα γεννᾷ. διὸ καὶ δίκην φεύγειν λέγεται νοθείας ὑπὸ Τυφῶνος, ὡς οὐκ ὦν καθαρὸς, οὐδὲ εἰλικρινής, οἷος ὁ πατὴρ λόγος αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν ἀμειγγής καὶ ἀπαθής, ἀλλὰ νενοθυμένος τῇ ὕλῃ διὰ τὸ σωματικόν. περιγίνονται δὲ καὶ νῦν καὶ τοῦ Ἑρμοῦ, τουτέστι τοῦ λόγου, μαρτυροῦντος καὶ δεικνύοντος, ὅτι πρὸς τὸ νοητὸν ἡ φύσις μετασχηματιζομένη τὸν κόσμον ἀποδίδωσιν. ἡ μὲν γὰρ, ἔτι τῶν θεῶν ἐν γαστρὶ τῆς Ἑρέας ὄντων, ἐξ Ἰσιδος καὶ Ὀσίριδος γενομένη γένεσις Ἀπόλλωνος αἰνίττεται τὸ πρὶν ἐκφανῆ γενέσθαι τόνδε τὸν κόσμον, καὶ συντελεσθῆναι τοῦ λόγου τὴν ὕλην φύσει ἐλεγχομένην ἐπ' αὐτὴν²⁵³ ἀτελεῖ, τὴν πρῶτην γένεσιν ἐξενεγκεῖν.

55. διὸ καὶ φασὶ τὸν θεὸν ἐκεῖνον ἀνάπτηρον ὑπὸ σκότῳ γενέσθαι, καὶ πρεσβύτερον Ὄρον καλοῦσιν. οὐ γὰρ ἦν κόσμος, ἀλλ' εἰδωλὸν τι καὶ κόσμου φάντασμα²⁵⁴ μέλλοντος. ὁ δὲ Ὄρος οὗτος, αὐτὸς ἐστὶν ὠρισμένος καὶ τέλειος, οὐκ ἀνηρηκὼς²⁵⁵ τὸν Τυφῶνα παντάπασιν, ἀλλὰ τὸ δραστήριον καὶ ἰσχυρὸν αὐτοῦ παρηρημένος. ὅθεν ἐν Κοπτῷ τὸ ἄγαλμα τοῦ Ὄρου λέγουσιν ἐν τῇ ἐτέρᾳ χειρὶ Τυφῶνος αἰδοῖα κατέχειν · καὶ τὸν Ἑρμῆν μυθολογοῦσιν, ἐξελόντα τοῦ Τυφῶνος τὰ νεῦρα, χορδαῖς χρῆσασθαι, διδάσκοντες, ὡς τὸ πᾶν ὁ λόγος διαρμολογούμενος, σύμφωνον ἐξ ἀσυμφώνων μερῶν ἐποίησε, καὶ τὴν φθαρτικὴν οὐκ ἀπώλεσεν, ἀλλ' ἀνεπλήρωσε, δύναμιν. ὅθεν ἐκεῖνη μὲν ἀσθενὴς καὶ ἀδρανὴς ἐνταῦθα, φυρομένη καὶ προσπλεκομένη τοῖς παθητικοῖς καὶ μεταβολικοῖς μέλεσι, σεισμῶν μὲν ἐν γῇ καὶ τρόμων αὐχμῶν, καὶ ἐν ἀέρι δέ,²⁵⁶ καὶ πνευμάτων ἀτόπων, αὔθις δὲ πρηστήρων καὶ κεραυνῶν δημιουργός ἐστι. φαρμάττει δὲ καὶ λοιμοῖς ὕδατα καὶ πνεύματα, καὶ μέχρι σελήνης ἀνατρέχει καὶ ἀναχαίττει, συνέχουσα καὶ μελαίνουσα πολλάκις τὸ λαμπρόν, ὡς Αἰγύπτιοι νομίζουσι, καὶ λέγουσιν, ὅτι

²⁵¹ ἐν ὕλῃ ἡ γένεσις. *Reiske.*

²⁵² Ante vel post ἐνταῦθα comma collocetur, haud multum refert. *in hunc humilem terrarum orbem detrusum. Reiske.*

²⁵³ f. συντελεσθῆναι ὑπὸ [vel ἐκ] τοῦ λόγου τὴν ὕλην ἐλεγχομένην ἐπ' αὐτῇ [*seorsim in se*] οὕσαν ἀτελεῖ. *Reiske.*

²⁵⁴ εἰδωλὸν τι καὶ φάντασμα κόσμου μέλλοντος. *Reiske.*

²⁵⁵ f. οὐκ ἀνηρηκὼς δὲ τ. *Reiske.*

²⁵⁶ αὐχμῶν δὲ ἐν ἀέρι. *Reiske.*

τοῦ Ὠρου νῦν μὲν ἐπάταξε, νῦν δ' ἐξελὼν κατέπιεν ὁ Τυφὼν τὸν ὀφθαλμόν · εἴτα τῷ ἡλίῳ πάλιν ἀπέδωκε, πληγὴν μὲν αἰνιττόμενοι, τὴν κατὰ μῆνα μείωσιν τῆς σελήνης, πλήρωσιν δὲ, τὴν ἐκλείψιν, ἣν ὁ ἥλιος ἰᾶται διαφυγούσης τὴν σκιὰν τῆς γῆς, εὐθὺς ἀντιλάμπων.

56. ἡ δὲ κρείττων καὶ θειότερα φύσις ἐκ τριῶν ἐστὶ, τοῦ νοητοῦ καὶ τῆς ὕλης καὶ τοῦ ἐκ τούτων, ὃν κόσμον Ἕλληνες ὀνομάζουσιν. ὁ μὲν οὖν Πλάτων, τὸ μὲν νοητὸν, καὶ²⁵⁷ ἰδέαν καὶ παράδειγμα καὶ πατέρα, τὴν δὲ ὕλην, καὶ μητέρα καὶ τιθηνήν, ἔδραν τε καὶ χώραν γενέσεως, τὸ δὲ ἐξ ἀμφοῖν, ἔγγονον καὶ γένεσιν ὀνομάζειν εἴωθεν. Αἰγυπτίους δ' ἂν τις εἰκάσειε τῶν τριγώνων τὸ κάλλιστον,²⁵⁸ μάλιστα τούτῳ τὴν τοῦ παντὸς φύσιν ὁμοιοῦντας, ὥς καὶ Πλάτων ἐν τῇ πολιτεῖᾳ δοκεῖ τούτῳ προσκεχρῆσθαι, τὸ γαμήλιον διάγραμμα συντάττων. ἔχει δ' ἐκεῖνο τὸ τρίγωνον, τριῶν τὴν πρὸς ὀρθίαν, καὶ τεττάρων τὴν βάσιν, καὶ πέντε τὴν ὑποτείνουσαν ἴσον ταῖς περιεχούσαις δυναμένην. εἰκαστέον οὖν τὴν μὲν πρὸς ὀρθᾶς,²⁵⁹ ἄρρενι, τὴν δὲ βάσιν, θηλείᾳ, τὴν δὲ ὑποτείνουσαν, ἀμφοῖν ἐγγόνῳ · καὶ τὸν μὲν Ὅσιριν ὡς ἀρχὴν, τὴν δὲ Ἰσιν ὡς ὑποδοχὴν, τὸν δὲ Ὠρον ὡς ἀποτέλεσμα. τὰ μὲν γὰρ τρία, πρῶτος περισσός ἐστι καὶ τέλειος · τὰ δὲ τέτταρα, τετράγωνος ἀπὸ πλευρᾶς ἀρτίου τῆς δυάδος · τὰ δὲ πέντε, πῆ μὲν τῷ πατρὶ, πῆ δὲ τῇ μητρὶ προσέοικεν, ἐκ τριάδος συγκείμενα καὶ δυάδος. καὶ τὰ πάντα τῶν πέντε γέγονεν παρώνυμα, καὶ τὸ ἀριθμήσασθαι πεμπάσασθαι λέγουσιν. ποιεῖ δὲ τετράγωνον ἢ πεντὰς ἀφ' ἐαυτῆς, ὅσον τῶν γραμμάτων παρ' Αἰγυπτίοις τὸ πληθός ἐστι, καὶ ὅσον ἐνιαυτῶν ἕξ ἡ χρόνον.²⁶⁰ ὁ ἄπιστος μὲν οὖν, Ὠρον εἰώθασιν Καίμιν προσαγορεύειν, ὅπερ ἐστὶν ὁρώμενον. αἰσθητὸν γὰρ καὶ ὁρατὸν ὁ κόσμος. ἡ δ' Ἰσις ἐστὶν ὅτε καὶ Μοῦθ καὶ πάλιν Ἀθυρι καὶ Μεθύερ προσαγορεύουσι. σημαίνουσι δὲ τῷ μὲν πρώτῳ τῶν ὀνομάτων, μητέρα · τῷ δὲ δευτέρῳ, οἶκον Ὠρου κόσμιον · (ὡς καὶ Πλάτων χώραν γενέσεως καὶ δεξαμενὴν) τὸ δὲ τρίτον σύνθετόν ἐστιν ἐκ τε τοῦ πλήρους καὶ τοῦ αἰτίου.²⁶¹ πλήρης γὰρ ἐστὶν ἡ ὕλη τοῦ κόσμου, καὶ τῷ ἀγαθῷ καὶ καθαρῷ καὶ κεκοσμημένῳ σύνεστιν.

57. δόξειε δ' ἂν ἴσως καὶ Ἡσίодος, τὰ πρῶτα πάντα χάος καὶ γῆν καὶ τάρταρον καὶ ἔρωτα ποιῶν, οὐχ ἑτέρας λαμβάνειν ἀρχάς, ἀλλὰ ταύτας γε δὴ, τῶν ὀνομάτων, τῇ μὲν Ἰσιδι τὸ τῆς γῆς, τῷ δ' Ὀσίριδι τὸ τοῦ ἔρωτος, τῷ δὲ Τυφῶνι τὸ τοῦ ταρτάρου μεταλαμβάνοντές, ὡς²⁶² ἀποδίδομεν. τὸ γὰρ χάος δοκεῖ

²⁵⁷ Hoc καὶ, et id, quod paulo post inter ὕλην et μητέρα legitur, delendum. *Reiske.*

²⁵⁸ Αἰγυπτίους δ' ἂν τις εἰκάσειε μιμούμενον αὐτὸν ὀνομάσαι τὸ ὀρθογώνιον τῶν τριγώνων τὸ κάλλιστον. *existimet aliquis, Platonem rectangulum triangulum omnium appellasse pulcherrimum ex imitatione Aegyptiorum, qui illi praecipue rerum omnium naturam assimilant. Reiske.*

²⁵⁹ τὴν μὲν πρὸς ὀρθίαν. ut paulo ante. subauditur ἴθυσιν, vel ἴξιν. *lineam perpendicularem.* nam in πρὸς ὀρθᾶς subauditur γωνίας. *Reiske.*

²⁶⁰ χρόνον] mallem ἀριθμὸν. *Reiske.*

²⁶¹ f. ἀρτίου. *integro.* Hoc si admittas, posses πλήρες pro περισσῷ accipere. *Reiske.*

²⁶² μεταλαμβάνοντές πως ἀποδίδομεν. *reddimus quodammodo, sic aliis nominibus interpretantes. Reiske.*

χώραν τινὰ καὶ τόπον τοῦ παντός ὑποτίθεσθαι. προσκαλεῖται δὲ καὶ τὸν Πλάτωνος ἀμωσγέπως τὰ πράγματα μῦθον, ὃν Σωκράτης ἐν συμποσίῳ περὶ τῆς τοῦ ἔρωτος γενέσεως διῆλθε, τὴν πενίαν λέγων τέκνων δεομένην τῷ πόρῳ καθεύδοντι παρακληθῆναι, καὶ κυάσασαν ἐξ αὐτοῦ τεκεῖν τὸν ἔρωτα, φύσει μακρὸν²⁶³ ὄντα καὶ παντοδαπὸν, ἅτε δὴ πατὴρ μὲν ἀγαθοῦ καὶ σοφοῦ καὶ πᾶσιν αὐτάρκους, μητὴρ δ' ἀμηχάνου καὶ ἀπόρου, καὶ δι' ἐνδειαν αἰεὶ γλιχομένης ἐτέρου, καὶ περὶ ἕτερον λιπαρούσης γεγεννημένον. ὁ γὰρ πόρος οὐχ ἕτερός ἐστιν τοῦ πρώτου ἐραστοῦ καὶ ἐφετοῦ καὶ τελείου καὶ αὐτάρκους. πενίαν τε τὴν ὕλην προσεῖπεν, ἐνδεᾶ μὲν οὖσαν αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν τοῦ ἀγαθοῦ, πληρουμένην δὲ ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ποθοῦσαν αἰεὶ καὶ μεταλαμβάνουσιν. ὁ δὲ γινόμενος ἐκ τούτων κόσμος καὶ ὦρος,²⁶⁴ οὐκ ἄδιος οὐδ' ἀπαθής, οὐδ' ἄφθαρτος, ἀλλ' αἰγιγενὴς ὢν, μηχανᾶται ταῖς τῶν παθῶν μεταβολαῖς καὶ περιόδοις αἰεὶ νέος καὶ μηδέποτε φθαρησόμενος διαμένειν.

58. χρηστὸν δὲ τοῖς μύθοις, οὐχ ὡς λόγοις πάμπαν οὔσιν,²⁶⁵ ἀλλὰ τὸ πρόσφορον ἐκάστου τὸ κατὰ τὴν ὁμοιότητα λαμβάνοντας. ὅταν οὖν ὕλην λέγωμεν, οὐ δεῖ πρὸς ἐνίων φιλοσόφων δόξας ἀποφερομένους ἄψυχόν τι σῶμα καὶ ἄποιον ἄργον τε καὶ ἄπρακτον ἐξ ἑαυτοῦ διανοεῖσθαι. καὶ γὰρ ἔλαιον ὕλην μύρου καλοῦμεν, καὶ χρυσὸν ἀγάλματος, οὐκ ὄντα πάσης ἔρημα ὁμοιότητος. αὐτὴν τε τὴν ψυχὴν καὶ τὴν διάνοιαν τοῦ ἀνθρώπου, ὡς ὕλην ἐπιστήμης καὶ ἀρετῆς τῷ λόγῳ κοσμεῖν καὶ ῥυθμίζειν παρέχομεν · τὸν τε νοῦν ἔνιοι τόπον εἰδῶν ἀπεφῆναντο, καὶ τῶν νοητῶν οἷον ἐκμαγεῖον. ἔνιοι δὲ καὶ τὸ σπέρμα τῆς γυναικός, οὐ δύναμιν, οὐδ' ἀρχὴν, ὕλην δὲ καὶ τροφὴν γενέσεως εἶναι δοξάζουσιν. ὢν ἐχομένους χρῆ καὶ τὴν θεὸν ταύτην οὕτω διανοεῖσθαι τοῦ πρώτου θεοῦ μεταλαγχάνουσιν αἰεὶ καὶ συνοῦσαν ἔρωτι τῶν περὶ ἐκεῖνον ἀγαθῶν καὶ καλῶν, οὐχ ὑπεναντίαν²⁶⁶ · ἀλλ' ὥσπερ ἄνδρα νόμιμον καὶ δίκαιον ἐρᾶν²⁶⁷ ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ γυναῖκα χρηστὴν ἔχουσιν ἄνδρα καὶ συνοῦσαν, ὅμως ποθεῖν λέγομεν · οὕτως αἰεὶ γλιχομένην ἐκείνου, καὶ περὶ ἐκεῖνον παροῦσαν²⁶⁸ καὶ ἀναπιμπλαμένην τοῖς κυριωτάτοις μέρεσιν καὶ καθαρωτάτοις.

²⁶³ φύσει μακρὸν] μακρὸς quid significet hoc loco? ut et post duas fere cum dimidia paginas διαλεγόμενα καὶ φθειρόμενα. forte διαφλεγόμενα. Paulo ante ἔρημα ὁμοιότητος, sensus dictat scribendum ποιότητος. *Xylander*. μακρὸν] f. ἀβληχρὸν, *debilem*, aut ἀμαυρὸν. v. p. 477. 1. *Reiske*.

²⁶⁴ Nil caussae video, quare ὦρος mutetur. Nam *mundus* et ὦρος idem esse dicebatur in superioribus. et utrumque a *munditie* et *venusta specie* dictum est. *Reiske*.

²⁶⁵ οὔσιν hic positum pro ἀληθῶς οὔσιν, aut ἀληθέσιν. deinde pro secundo τὸ mallem τῷ, et comma sublatum. τῷ idem ibi erit, atque ἐκ τοῦ. *id quod unicuique rei praesenti ob aliquam similitudinem conveniens est*. *Reiske*.

²⁶⁶ f. ὑπεναντιοῦσαν. *Reiske*.

²⁶⁷ Locus hic est sanus, nihil assutum et aliunde invectum. Viri est ἐρᾶν uxorem; uxoris ποθεῖν maritum. *Reiske*.

²⁶⁸ λιπαροῦσαν ipse quoque, antequam Squirium consuluissem, conieceram, motus loco nostri, qui p. 474. 5. exstat. *Reiske*.

59. ὅπου δὲ ὁ Τυφὼν παρεμπίπτει τῶν ἐσχάτων ἀπτόμενος, ἐνταῦθα δοκοῦσαν ἐπισκυθρωπάζειν καὶ πενθεῖν λεγομένην, καὶ λείψανα ἅττα καὶ σπαράγματα τοῦ Ὀσίριδος ἀναζητεῖν καὶ στολίζειν, ὑποδεχομένην τὰ φθειρόμενα καὶ ἀποκρύπτουσαν, ὥσπερ ἀναφαίνει πάλιν τὰ γινόμενα, καὶ ἀνίησιν ἐξ ἑαυτῆς · οἱ μὲν γὰρ ἐν οὐρανῷ καὶ ἄστροις λόγοι καὶ εἶδη καὶ ἀπορροαὶ τοῦ θεοῦ μένουσι, τὰ δὲ τοῖς παθητικοῖς διεσπαρμένα, γῆ καὶ θαλάττῃ καὶ φυτοῖς καὶ ζώοις, διαλεγόμενα²⁶⁹ καὶ φθειρόμενα καὶ θαπτόμενα, καὶ πολλάκις αὐθις ἐκλάμπει καὶ ἀναφαίνεται ταῖς γενέσεσι. διὸ τὸν Τυφῶνα τῇ Νέφθι συνοικεῖν φησὶν ὁ μῦθος, τὸν δὲ Ὀσίριν κρύφα συγγενέσθαι. τὰ γὰρ ἔσχατα μέρη τῆς ὕλης, ἃ νέφθιν καὶ τελευτήν καλοῦσιν, ἡ φθαρτικὴ μάλιστα κατέχει δύναις. ἡ δὲ γόνιμος καὶ σωτήριος ἀσθενὲς σπέρμα καὶ ἀμαυρὸν εἰς ταῦτα διαδίδωσιν, ἀπολλυμένη, ὑπὸ τοῦ Τυφῶνος, πλὴν ὅσον ἡ Ἴσις ὑπολαμβάνουσα, σώζει καὶ τρέφει καὶ συνίστησι.

60. καθόλου δ' ἀμείνων οὗτός ἐστιν,²⁷⁰ ὥσπερ καὶ Πλάτων ὑπονοεῖ καὶ Ἀριστοτέλης. κινεῖται δὲ τῆς φύσεως τὸ μὲν γόνιμον καὶ σωτήριον ἐπ' αὐτὸν, καὶ πρὸς τὸ εἶναι, τὸ δ' ἀναιρετικὸν καὶ φθαρτικὸν, ὑπ' αὐτοῦ, καὶ πρὸς τὸ μὴ εἶναι. διὸ τὸ μὲν Ἴσιν καλοῦσι, παρὰ τὸ ἴεσθαι μετ' ἐπιστήμης καὶ φέρεσθαι, κίνησιν οὔσαν ἔμφυχον καὶ φρόνιμον. οὐ γὰρ ἐστὶ τοῦνομα βαρβαρικόν, ἀλλ' ὥσπερ τοῖς θεοῖς πᾶσιν ἀπὸ δυεῖν γραμμάτων²⁷¹ τοῦ θεατοῦ καὶ τοῦ θέοντος ἐστὶν ὄνομα κοινόν, οὕτω τὴν θεὸν ταύτην ἀπὸ τῆς ἐπιστήμης ἅμα καὶ τῆς κινήσεως, Ἴσιν μὲν ἡμεῖς, Ἴσιν²⁷² δ' Αἰγύπτιοι καλοῦσιν. οὕτω δὲ καὶ Πλάτων²⁷³ φησὶ τὴν ὁσίαν δηλοῦν τοὺς παλαιούς, Ἰσίαν καλοῦντας · οὕτω καὶ τὴν νόησιν καὶ τὴν φρόνησιν, ὡς νοῦ φορὰν καὶ κίνησιν οὔσαν, ἱεμένου καὶ φερομένου, καὶ τοῦ συνιέναι καὶ τὰγαθὸν ὅλως, καὶ ἀρετὴν ἐπὶ τοῖς εὐροῦσι²⁷⁴ καὶ θεοῦσι θέσθαι. καθάπερ αὖ πάλιν τοῖς ἀντιφωνοῦσιν ὀνόμασι λοιδορεῖσθαι τῶν κατὰ²⁷⁵ τὸ τὴν φύσιν ἐμποδίζον καὶ συνδέον καὶ ἰσχον καὶ κωλύον ἴεσθαι καὶ ἰέναι κακίαν, ἀπορίαν, δειλίαν, ἀνίαν προσαγορευόντων.²⁷⁶

²⁶⁹Si mutanda esset vulgata, probarem Baxteri διαλυόμενα. sed διαλεγόμενα potest non solum defendi, sed etiam pro elegantia haberi. quae decerpuntur, deleguntur, seorsim quaeque diversis in locis deponuntur. Posset quoque de διαφερόμενα cogitari. καὶ ante πολλάκις deleri oportere videram ipse quoque, ut et ἀπολλύμενον p. 477. 2. Reiske.

²⁷⁰Coniecera aliquando ἄμεινον οὕτως ἐστίν, scil. διανοεῖσθαι. nunc tamen magis placet καθόλου δ' ὁ γεννῶν οὗτός ἐστι. scil. Osiris. Reiske.

²⁷¹γραμμαμάτων rectum est. nam e vocabulis θεατῆς et θεών duae tantum primae literae servantur ad vocab. θεός formandum. Reiske.

²⁷²In vocab. Ἴσις exarando aliam Graecos, aliam Aegyptios, rationem fuisse secutos, hoc e loco colligitur. non tamen patet, quae illa fuerit diversitas. Reiske.

²⁷³Platonica haec vitiosa sunt. nam ἰσίαν καλοῦντας non cohaeret. ut cohaereat, δηλοῦν lege pro δηλοῦντος. Certe in Cratyllo οὐσία dicitur olim ἐσία et ὠσία dicta, et ἴσις esse κίνησις, ac κακία τὸ κακῶς ἰόν. Vide ibi. Xylander.

²⁷⁴Coniecera olim εὐροοῦσι. concedam tamen haud invitus Squirii, Bentleii, et, quod praecipuum, Platonis auctoritati. Reiske.

²⁷⁵Aut delend. τῶν κατὰ, aut cum τοὺς πάλαι, vel τοὺς παλαιούς permutandum, aut cum νενομικέναι, statuisse. Reiske.

²⁷⁶προσαγορευόντας. pendet enim a superiori φησὶ δηλοῦ τοὺς παλαιούς. Reiske.

61. ὁ Ὅσιρις ἐκ τοῦ ὀσίου καὶ ἱεροῦ τοῦνομα μεμιγμένον ἔσχηκε · κοινὸς γάρ ἐστι τῶν ἐν οὐρανῷ καὶ τῶν ἐν ἄδου λόγους · ὥς τὰ μὲν ἱερὰ, τὰ δὲ ὅσια τοῖς παλαιοῖς²⁷⁷ ἦν προσαγορεύειν. ὁ δ' ἀναφαίνων τὰ οὐράνια καὶ τῶν ἄνω φερομένων Ἄνουβις λόγος,²⁷⁸ ἔστι δὲ, ὅτε καὶ Ἑρμάνουβις ὀνομάζεται, τὸ μὲν, ὥς τοῖς ἄνω, τὸ δὲ, ὥς τοῖς κάτω προσῆκον. διὸ καὶ θύουσιν αὐτῷ τὸν μὲν λευκὸν ἀλεκτρυόνα, τὸν δὲ²⁷⁹ χροκίαν, τὰ μὲν εἰλικρινῇ καὶ φανὰ, τὰ δὲ μικτὰ καὶ ποικίλα νομίζοντες.²⁸⁰ οὐ δεῖ δὲ θαυμάζειν τῶν ὀνομάτων τὴν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἀνάπλασιν. καὶ γὰρ ἄλλα μυρία τοῖς μεθισταμένοις ἐκ τῆς Ἑλλάδος συνεκπεσόντα, μέχρι νῦν παραμένει καὶ ξενιτεύει παρ' ἐτέροις, ὧν ἓνια τὴν ποιητικὴν ἀνακαλουμένην διαβάλλουσιν ὡς βαρβαρίζουσιν οἱ γλώττας τὰς τοιαύτας²⁸¹ προσαγορεύοντες. ἐν δὲ ταῖς Ἑρμοῦ λεγομέναις βίβλοις ἱστοροῦσι γεγράφθαι περὶ τῶν ἱερῶν ὀνομάτων, ὅτι τὴν μὲν ἐπὶ τῆς τοῦ ἡλίου περιφορᾶς τεταγμένην δύναμιν, Ὄρον, Ἑλληνας δ' Ἀπόλλωνα καλοῦσι · τὴν δ' ἐπὶ τοῦ πνεύματος, οἱ μὲν Ὅσριν, οἱ δὲ Σάραπιν, οἱ δὲ, Σωθὶ Αἰγυπτιστί. σημαίνει δὲ κύησιν, ἣ τὸ κύειν. διὸ καὶ παρατροπῆς γενομένης τοῦ ὀνόματος, Ἑλληνιστὶ κύων κέκληται τὸ ἄστρον, ὅπερ ἴδιον τῆς Ἰσίδος νομίζουσιν. ἥκιστα μὲν οὖν²⁸² δεῖ φιλοτιμεῖσθαι περὶ τῶν ὀνομάτων, οὐ μὴν ἀλλὰ μᾶλλον ὑφιεμένην τοῦ Σαράπιδος Αἰγυπτίοις, ἣ τοῦ Ὀσίριδος. ἐκεῖνο μὲν οὖν ξενικόν, τοῦτο δὲ Ἑλληνικόν, ἄμφω δὲ ἑνὸς θεοῦ καὶ μιᾶς δυνάμεως ἡγούμενος.

62. ἔοικε δὲ τούτοις καὶ τὰ Αἰγύπτια. τὴν μὲν γὰρ Ἰσιν πολλάκις τῷ τῆς Ἀθηνᾶς ὀνόματι καλοῦσι, φράζοντι τοιοῦτον λόγον, ἦλθον ἀπ' ἐμαυτῆς · ὅπερ ἐστὶν αὐτοκινήτου φορᾶς δηλωτικόν · ὁ δὲ Τυφὼν (ὥσπερ εἴρηται) Σήθ, καὶ Βέβων, καὶ Σμὺ ὀνομάζεται, βίαιόν τινα καὶ κωλυτικὴν ἐπίσχεσιν, ὑπεναντίωσιν, ἢ ἀναστροφὴν, ἐμφαίνειν βουλομένων τῶν ὀνομάτων. ἔτι τὴν σιδηρεῖτιν λίθον, ὁστέον Ὄρου, Τυφῶνος δὲ τὸν σίδηρον, ὡς ἱστορεῖ Μάνειθος, καλοῦσιν. ὥσπερ γὰρ ὁ σίδηρος πολλάκις μὲν ἐλκομένῳ καὶ ἐπομένῳ πρὸς τὸν λίθον ὁμοίως ἐστὶ, πολλάκις δ' ἀποστρέφεται καὶ ἀποκρούεται πρὸς τοῦναντίον, οὕτως ἡ σωτήριος καὶ ἀγαθὴ καὶ λόγον ἔχουσα τοῦ κόσμου κίνησις ἐπιστρέφεται τε καὶ προσάγεται καὶ μαλακώτερον²⁸³ ποιεῖ, πείθουσα τὴν σκληρίαν ἐκείνην καὶ τυφώνιον,²⁸⁴ εἴτ' αὐθις ἀναχθεῖσα²⁸⁵ εἰς ἑαυτὸν ἀνέστρεψε καὶ κατέδυσεν εἰς

²⁷⁷Post τοῖς παλαιοῖς excidit aut ἐν ἔθει, aut νόμιμον. *Reiske.*

²⁷⁸λόγος Ἄνουβις vocabulis transpositis. *Reiske.*

²⁷⁹Aut τὸ μὲν et τὸ δὲ, *modo album, modo croceum gallum*, aut νῦν μὲν et νῦν δὲ, *eodem sensu. Reiske.*

²⁸⁰f. τῷ μὲν τὰ εἰλικρινῇ καὶ φανὰ, τῷ δὲ τὰ μικτὰ καὶ ποικίλα δηλοῦσθαι νομίζοντες. *Reiske.*

²⁸¹γλώττας τὰς τοιαύτας.] *Lego γλώττας τὰ τοιαῦτα. Xylander. Salmasius τὰ τοιαῦτα scribit. Reiske.*

²⁸²In hoc paragrapho nulla cohaesio est verborum. quid si legas pro ὑφιεμένην, ὑφιέμην, ut sit optatius ab ὑφίεμαι. mihi sane videtur sic locus fore integer. Sed quae de Minerva sequuntur, restituere nequeo. *Xylander.*

²⁸³μαλακωτέραν. *Reiske.*

²⁸⁴f. τὴν σκληρίαν ἐκείνην καὶ τυφώνιον ἀπήνειαν, nisi malis τυφωνίαν legere, idque τρόπον τυφώνιον interpretari. *Reiske.*

²⁸⁵Aut ἀνασχεθεῖσα, aut ἀναχθεῖσα, aut ἀνεθεῖσα, aut ἀναχθεῖσα. *Reiske.*

τὴν ἀπορίαν.²⁸⁶ ἔτι φησὶ περὶ τοῦ Διὸς ὁ Εὐδοξος μυθολογεῖν Αἰγυπτίους, ὡς τῶν σκελῶν συμπεφυκότων αὐτῷ μὴ δυνάμενος βαδίζειν, ὑπ' αἰσχύνης ἐρημίᾳ διέτριβεν · ἢ δ' Ἰσὶς διατεμοῦσα καὶ διαστήσασα τὰ μέρη ταῦτα τοῦ σώματος, ἀρτίποδα τὴν πορείαν παρέσχεν · αἰνίττεται δὲ καὶ διὰ τούτων ὁ μῦθος, ὅτι καθ' ἑαυτὸν ὁ τοῦ θεοῦ νοῦς καὶ λόγος, ἐν τῷ ἀοράτῳ καὶ ἀφανεῖ βεβηκώς, εἰς γένεσιν ὑπὸ κινήσεως προῆλθεν.

63. ἐμφαίνει καὶ τὸ²⁸⁷ σείστρον, ὅτι σείεσθαι δεῖ τὰ ὄντα καὶ μηδέποτε παύεσθαι φορᾶς, ἀλλὰ οἷον ἐξεγείρεσθαι καὶ κλονεῖσθαι καταδαρθάνοντα καὶ μαραινόμενα. τὸν γὰρ Τυφῶνα φασὶ τοῖς σείστροις ἀποτρέπειν καὶ ἀποκρούεσθαι, δηλοῦντες, ὅτι τῆς φθορᾶς συνδεούσης καὶ ἰστάσης, αὐτῆς ἀναλύει τὴν φύσιν καὶ ἀνίστησι διὰ τῆς κινήσεως ἢ γένεσις. τοῦ δὲ σείστρου περιφεροῦς ἄνωθεν ὄντος, ἡ ὄψις περιέχει τὰ σειόμενα τέτταρα. καὶ γὰρ ἡ γενομένη καὶ φθειρομένη μοῖρα τοῦ κόσμου περιέχεται μὲν ὑπὸ τῆς σεληνιακῆς σφαίρας, κινεῖται δ' ἐν αὐτῇ πάντα καὶ μεταβάλλεται διὰ τῶν τεττάρων στοιχείων, πυρὸς, καὶ γῆς, καὶ ὕδατος, καὶ ἀέρος. τῇ δ' ἀψίδι τοῦ σείστρου κατὰ κορυφὴν ἐντορεύουσιν αἰλουρον ἀνθρώπου πρόσωπον ἔχοντα · κάτω δὲ ὑπὸ τὰ σειόμενα, πῇ μὲν Ἰσιδος, πῇ δὲ Νέφθυος πρόσωπον, αἰνιττόμενοι τοῖς μὲν προσώποις γένεσιν καὶ τελευτῇ, (αὗται γὰρ εἰσι τῶν στοιχείων μεταβολαὶ καὶ κινήσεις) τῷ δ' αἰλούρω τὴν σελήνην, διὰ τὸ ποικίλον καὶ νυκτουργὸν καὶ γόνιμον τοῦ θηρίου. λέγεται γὰρ ἐν τίκτειν, εἴτα δύο καὶ τρία καὶ τέσσαρα καὶ πέντε · καὶ καθ' ἐν οὕτως ἄχρι τῶν ἑπτὰ προστίθησιν, ὥστ' ὀκτὼ καὶ εἴκοσι τὰ πάντα τίκτειν, ὅσα καὶ τῆς σελήνης φῶτᾶ ἔστιν. τοῦτο μὲν οὖν ἴσως μυθωδέστερον · αἱ δ' ἐν τοῖς ὅμμασιν αὐτοῦ κόραι πληροῦσθαι μὲν καὶ πλατύνεσθαι δοκοῦσιν ἐν πανσελήνῳ, λεπτύνεσθαι δὲ καὶ μαραυγεῖν ἐν ταῖς μειώσεσι τοῦ ἄστρου. τῷ δ' ἀνθρωπομόρφῳ τοῦ αἰλούρου τὸ νοερὸν καὶ λογικὸν ἐμφαίνεται τῶν περὶ τὴν σελήνην μεταβολῶν.

64. συνελόντι δ' εἰπεῖν, οὔτε ὕδωρ, οὔτε ἥλιον, οὔτε γῆν, οὔτε οὐρανὸν, Ὅσιριν, ἢ Ἰσιν, ὀρθῶς ἔχει νομίζειν, οὔτε πῦρ Τυφῶνα πάλιν, οὔτ' αὐχμὸν, οὔδὲ θάλατταν, ἀλλ' ἀπλῶς ὅσον ἐστὶν ἐν τούτοις ἄμετρον καὶ ἄτακτον ὑπερβολαῖς, ἢ ἐνδείαις, Τυφῶνι προσνέμοντες. τὸ δὲ κεκοσμημένον καὶ ἀγαθὸν καὶ ὠφέλιμον, ὡς Ἰσιδος μὲν ἔργον, εἰκόνα δὲ καὶ μίμημα καὶ λόγον Ὅσιριδος, σεβόμενοι καὶ τιμῶντες, οὐκ ἂν ἀμαρτάνοιμεν. ἀλλὰ καὶ τὸν Εὐδοξον ἀπιστοῦντα παύσομεν, καὶ διαποροῦντα, πῶς οὔτε Δήμητρι τῆς τῶν ἐρωτικῶν ἐπιμελείας μέτεστιν, ἀλλὰ Ἰσιδι · τὸν τε Διόνυσον οὐ τὸν Νεῖλον αὖξιν, οὔτε τῶν τεθνηκότων ἀρchein δυνάμενον.²⁸⁸ ἐνὶ γὰρ λόγῳ κοινῷ τοὺς θεοὺς τούτους περὶ πᾶσαν ἀγαθοῦ μοῖραν ἡγούμεθα²⁸⁹ τετάχθαι. καὶ πᾶν, ὅσον ἔνεστι τῇ φύσει, καλὸν καὶ ἀγαθὸν, διὰ τούτους ὑπάρχειν, τὸν μὲν, διδόντα τὰς ἀρχάς, τὴν δὲ, ὑποδεχομένην

²⁸⁶ ἀπορίαν] f. ἀκοσμίαν, aut ἀπειθίαν, aut ἀκολασίαν, aut ἀκρασίαν. *Reiske.*

²⁸⁷ ἐμφαίνει δὲ καὶ τὸ σ. *Reiske.*

²⁸⁸ δυνάμενον] f. οἰόμενον. *Reiske.*

²⁸⁹ Aut ἐπὶ πάσῃ ἀγαθοῦ μοῖρᾳ ἡγούμεθα τετάχθαι, aut περὶ πᾶσαν ἀγαθοῦ μοῖραν πονεῖν [vel στρέφεσθαι] ἡγούμεθα τετάχθαι, aut minimo motu pro περὶ leg. ἐπὶ, ut p. 486. 9. *Reiske.*

καὶ διαμένουσιν.²⁹⁰

65. οὕτω δὲ καὶ τοῖς πολλοῖς καὶ φορτικοῖς ἐπιχειρήσομεν, εἴτε ταῖς καθ' ὥραν μεταβολαῖς τοῦ περιέχοντος, εἴτε ταῖς καρπῶν γενέσεσι καὶ σποραῖς καὶ ἀρότροις χαίρουσι, τὰ περὶ τοὺς θεοὺς τούτους συνοικειοῦντες, καὶ λέγοντες, θάπτεσθαι μὲν τὸν Ὅσιριν, ὅτε κρύπτεται τῆς γῆς σπειρόμενος ὁ καρπός, αὐθις δ' ἀναβιοῦσθαι καὶ ἀναφαίνεσθαι, ὅτε βλαστήσεως ἀρχή.²⁹¹ διὸ καὶ λέγεσθαι, τὴν Ἰσιν αἰσθομένην, ὅτι κύει, περιάψασθαι φυλακτήριον, ἕκτη μηνὸς ἱσταμένου Φαωφί. τίκτεσθαι δὲ τὸν Ἀρποκράτην περὶ τροπὰς χειμερινὰς, ἀτελῆ καὶ νεαρὸν ἐν τοῖς προανθοῦσι καὶ προβλαστώνουσι. διὸ καὶ φακῶν αὐτῷ φυομένων ἀπαρχὰς ἐπιφέρουσι,²⁹² τὰς δὲ λοχείους ἡμέρας ἐορτάζειν μετὰ τὴν ἐαρινὴν ἰσημερίαν. ταῦτα γὰρ ἀκούοντες ἀγαπῶσι, καὶ πιστεύουσιν, αὐτόθεν ἐκ τῶν προχείρων καὶ συνήθων τὸ πιθανὸν ἔλκοντες.

66. καὶ δεινὸν οὐδὲν, ἂν πρῶτον μὲν ἡμῖν τοὺς θεοὺς φυλάττωσι κοινούς, καὶ μὴ ποιῶσιν Αἰγυπτίων ἰδίους, μηδὲ Νεῖλον, ἣν τε Νεῖλος ἄρδει μόνην χώραν τοῖς ὀνόμασι τούτοις καταλαμβάνοντες, μηδὲ ἔλη, μηδὲ λωτούς, μὴ θεοποιῖαν²⁹³ λέγοντες, ἀποστερῶσι μεγάλων θεῶν τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, οἳ Νεῖλος μὲν οὐκ ἔστιν, οὐδὲ Βοῦτος, οὐδὲ Μέμφις · Ἰσιν δὲ καὶ τοὺς περὶ αὐτὴν θεοὺς ἔχουσι καὶ γινώσκουσιν ἅπαντες, ἐνίοις μὲν οὐ πάλα τοῖς παρ' Αἰγυπτίων ὀνόμασι καλεῖν μεμαθηκότες, ἐκάστου δὲ τὴν δύναμιν ἐξαρχῆς ἐπιστάμενοι καὶ τιμῶντες. δεύτερον, ὃ μείζον ἐστίν, ὅπως σφόδρα προσέξουσιν καὶ φοβήσονται, μὴ λάθωσιν εἰς πνεύματα, καὶ ρεύματα, καὶ σπόρους, καὶ ἀρότους, καὶ πάθη γῆς καὶ μεταβολὰς ὥρων διαγνῶφοντες τὰ θεῖα καὶ διαλύοντες. ὥσπερ οἱ Διόνυσον τὸν οἶνον, Ἥφαιστον δὲ τὴν φλόγα. Φερσεφόνην δὲ φησί που Κλεάνθης τὸ διὰ τῶν καρπῶν φερόμενον καὶ φονευόμενον πνεῦμα. ποιητῆς δὲ τις ἐπὶ τῶν θεριζόντων · Τῆμος ὅτ' αἰζηοὶ Δημήτερα κωλοτομεῦσιν²⁹⁴ · οὐδὲν γὰρ τούτου διαφέρουσι τῶν ἱστία καὶ κάλους καὶ ἄγκυραν ἡγουμένων κυβερνήτην, καὶ νήματα καὶ κρόκας, ὑφάντην, καὶ σπονδεῖον,²⁹⁵ ἢ μελίκρατον, ἢ πτισάνην, ἱατρὸν · ἀλλὰ δεινὰς²⁹⁶ καὶ ἀθέους ἐμποιοῦσι δόξας, ἀναισθήτοις καὶ ἀψύχοις καὶ φθειρομέναις ἀναγκαίως ὑπ' ἀνθρώπων δεομένων καὶ χρωμένων φύσεσι καὶ πράγμασιν ὀνόματα θεῶν ἐπιφέροντες. ταῦτα μὲν γὰρ αὐτὰ νοῆσαι θεοὺς οὐκ ἔστιν.

²⁹⁰διανέμουσαν ipse quoque conieci. *Reiske.*

²⁹¹ἀρχει. *incipit. Reiske.*

²⁹²Aut προσφέρουσι, aut ἀποφέρουσι. v. p. 485. ult. et 488. 2. *Reiske.*

²⁹³ἔλη, ἢ λωτούς, μηδὲ Αἰθιοπίαν λέγοντες. *Reiske.*

²⁹⁴κωλοτομεῦσι.] In libello de Homero citatur ex ipso, et ibi est βωλοτομεῦσι. et pro ὅτ' legitur ἄρ'. et profecto nimis affectatum est κωλοτομεῖν. quanquam ad institutum quadret optime. Pro διαγνῶφοντες scribe διαγράφοντες, pro ἀρότροις, ἀρότους, et κάλους pro κάλους, et φθειρομένοις, pro αἰς. *Xylander.*

²⁹⁵σπογγίον. Spongia de medicorum, h. e. chirurgorum, est supellectile. *Reiske.*

²⁹⁶ἄμα δὲ δεινὰς. *Reiske.*

67. οὐ γὰρ οὖν²⁹⁷ οὐδ' ἄψυχον ἀνθρώποις ὁ θεὸς ὑποχείριον, ἀπὸ τούτων δὲ τοὺς χρωμένους αὐτοῖς²⁹⁸ καὶ δωρουμένους ἡμῖν, καὶ παρέχοντας ἀένναα καὶ διαρκῆ, θεοὺς ἐνομίσαμεν, οὐχ ἑτέροισι παρ' ἑτέροις, οὐδὲ βαρβάρους καὶ Ἑλλήνας, οὐδὲ νοτίους καὶ βορείους· ἀλλ' ὥσπερ ἥλιος καὶ σελήνη καὶ οὐρανὸς καὶ γῆ καὶ θάλασσα κοινὰ πᾶσιν, ὀνομάζεται δ' ἄλλως ὑπ' ἄλλων, οὕτως ἐνὸς λόγου τοῦ ταῦτα κοσμοῦντος καὶ μιᾶς προνοίας ἐπιτροπευούσης, καὶ δυνάμεων ὑπουργῶν ἐπὶ πάντας τεταγμένων, ἕτεραι παρ' ἑτέροις κατὰ νόμους γεγόνασιν τιμαὶ καὶ προσηγορίαι καὶ συμβόλοις χρῶνται, καθιερώμενοι μὲν, ἀμυδροῖς,²⁹⁹ οἱ δὲ τρανωτέροις, ἐπὶ τὰ θεῖα τὴν νόησιν ὁδηγοῦντες οὐκ ἀκινδύνως. ἔνιοι γὰρ ἀποσφαλέντες παντάπασιν εἰς δεισιδαιμονίαν ὥλισθον· οἱ δὲ φεύγοντες ὥσπερ ἔλος³⁰⁰ τὴν δεισιδαιμονίαν, ἔλαθον αὐθις ὥσπερ εἰς κρημνὸν ἐμπεσόντες τὴν ἀθεότητα.

68. διὸ δεῖ μάλιστα πρὸς ταῦτα λόγον ἐκ φιλοσοφίας μυσταγωγὸν ἀναλαβόντας, ὁσίως διανοεῖσθαι τῶν³⁰¹ λεγομένων καὶ δρωμένων ἕκαστον· ἵνα μή, καθάπερ Θεόδωρος εἶπε, τοὺς λόγους αὐτοῦ τῇ δεξιᾷ προτείνοντος, ἐνίους τῇ ἀριστερᾷ δέχεσθαι τῶν ἀκρωμένων, οὕτως ἡμεῖς, ἃ καλῶς οἱ νόμοι περὶ τὰς θυσίας καὶ τὰς ἐορτὰς ἔταξαν, ἑτέροισι ὑπολαμβάνοντες, ἐξαμάρτωμεν. ὅτι γὰρ περὶ³⁰² τὸν λόγον ἀνυστέον ἅπαντα, καὶ παρ' αὐτῶν ἐκείνων ἐστὶ λαβεῖν. τῇ μὲν γὰρ ἐνάτῃ ἐπὶ δέκα τοῦ πρώτου μηνὸς ἐορτάζοντες τῷ Ἑρμῇ, μέλι καὶ σῦκον ἐσθίουσιν, ἐπιλέγοντες, γλυκὺ ἢ ἀλήθεια. τὸ δὲ τῆς Ἰσιδος φυλακτήριον, ὃ περιάπτεσθαι μυθολογοῦσιν αὐτὴν, ἐξερμηνεύεται φωνῇ ἀληθείας. τὸν δὲ Ἄρποκράτην οὐτε θεῶν ἀτελῆ καὶ νήπιον, οὐτε χεδροπῶν τινα νομιστέον, ἀλλὰ τοῦ περὶ θεῶν ἐν ἀνθρώποις λόγου νεαροῦ καὶ ἀτελοῦς καὶ ἀδιαρθρώτου προστάτην καὶ σωφρονιστήν. διὸ τῷ στόματι τὸν δάκτυλον ἔχει προσκείμενον ἐχεμυθίας καὶ σιωπῆς σύμβολον. ἐν δὲ τῷ Μεσορῇ μηνὶ τῶν χεδροπῶν ἐπιφέροντες³⁰³ λέγουσιν, γλῶσσα τύχη, γλῶσσα δαίμων. τῶν δ' ἐν Αἰγύπτῳ φυτῶν μάλιστα τῇ θεῷ καθιερωθῆναι λέγουσι τὴν περσέαν, ὅτι καρδίᾳ μὲν ὁ καρπὸς αὐτῆς, γλώττῃ δὲ τὸ φύλλον ἔοικεν. οὐδὲν γὰρ, ὢν ἄνθρωπος ἔχειν πέφυκε,θειότερον λόγου καὶ μάλιστα τοῦ περὶ θεῶν, οὐδὲ μείζονα ῥοπὴν ἔχει πρὸς εὐδαιμονίαν. διὸ τῷ μὲν εἰς τὸ χρηστήριον ἐνταῦθα κατιόντι παρεγγυῶμαι,³⁰⁴ ὅσια φρονεῖν, εὖσχημα λέγειν.

²⁹⁷ οὐ γὰρ ἄνουν, οὐδὲ ἄψυχον. *Reiske.*

²⁹⁸ τοὺς χρωμένους αὐτοῖς *probum existimo, et accipio pro illis, quibus cum eiusmodi rebus quaecunque consortium est.* χρῆται οἶνω Bacchus, qui vinum invenit et hominibus largitur. Ceres frugibus, et sic porro. *Reiske.*

²⁹⁹ f. καθ. ερωμένοις, οἱ μὲν ἀμυδροῖς. et sic quoque Salmasius correxerat. *Reiske.*

³⁰⁰ φεύγοντες ὥσπερ ἔδος] Fortassis ἔθος: ut sit: ὥσπερ ἔθος, *sicuti fieri solet.* nisi quod loci ἀντίθετον videri potest aliud requirere. forte ἔδει legendum, *ut par erat.* Quid si legas ἔλος, ut superstitione paludi, impietas et deorum inficiatio praecipitio conferatur? Sed durius est hoc, et sine libro affirmare aliquid, temeritatis magnae. *Xylander.*

³⁰¹ f. διανοεῖσθαι πρὸς τῶν — *Reiske.*

³⁰² περὶ] f. κατὰ, ut Marklandus, aut πρὸς leg. *Reiske.*

³⁰³ ἀποφέροντες. v. p. 484. 5. *Reiske.*

³⁰⁴ παρεγγυῶμαι.] Lego παρεγγυῶν. *Xylander.* Ego in παρεγγυῶνται incidi. *Reiske.*

69. οἱ δὲ πολλοὶ γελοῖα δρῶσιν ἐν ταῖς πομπαῖς καὶ ταῖς ἐορταῖς, εὐφημίαν προκηρύττοντες, εἴτα περὶ τῶν θεῶν αὐτῶν τὰ δυσφημώτατα καὶ λέγοντες καὶ διανοοῦμενοι. πῶς οὖν χρηστέον ἐστὶ ταῖς σκυθρωπαῖς καὶ ἀγελάστοις, καὶ πενθίμοις θυσίαις, εἰ μήτε παραλιπεῖν τὰ νενομισμένα καλῶς ἔχει, μήτε φύρειν τὰς περὶ θεῶν δόξας, καὶ συνταράττειν ὑποψίας ἀτόποις; καὶ παρ' Ἑλλήσιν ὅμοια πολλὰ γίνεται περὶ τὸν αὐτὸν ὁμοῦ τι χρόνον, οἷς Αἰγύπτιοι δρῶσιν ἐν τοῖς ὁσίοις.³⁰⁵ καὶ γὰρ Ἀθήνησι νηστεύουσιν αἱ γυναῖκες ἐν θεσμοφορίοις χαμαὶ καθήμεναι. καὶ Βοιωτοὶ τὰ τῆς Ἀχαιᾶς μέγαρον κινοῦσιν, ἐπαχθῇ τὴν ἐορτὴν ἐκείνην ὀνομάζοντες, ὡς διὰ τὴν τῆς κόρης κάθοδον³⁰⁶ ἐν ἄχει τῆς Δήμητρος οὔσης. ἐστὶ δὲ ὁ μὴν οὗτος περὶ πλειάδα σπόριμος, ὃν Ἀθῦρ Αἰγύπτιοι, Πυανεσιῶνα δ' Ἀθηναῖοι, Βοιωτοὶ δὲ Δαμάτριον καλοῦσι. τοὺς δὲ πρὸς ἐσπέραν οἰκοῦντας ἱστορεῖ Θεόπομπος ἡγεῖσθαι καὶ καλεῖν, τὸν μὲν χειμῶνα Κρόνον, τὸ δὲ θέρος, Ἀφροδίτην, τὸ δ' ἔαρ, Περσεφόνην · ἐκ δὲ Κρόνου καὶ Ἀφροδίτης γεννᾶσθαι πάντα. Φρύγες δὲ τὸν θεὸν οἰόμενοι χειμῶνος καθεύδειν, θέρους δ' ἐγρηγορέναι, τοτὲ μὲν κατευνασμούς, τοτὲ δ' ἀνεγέρσεις βακχεύοντες αὐτῷ τελοῦσι. Παφλαγόνες δὲ καταδεῖσθαι καὶ καθείργνυσθαι χειμῶνος, ἥρος δὲ κινεῖσθαι καὶ ἀναλύεσθαι φάσκουσι ·

70. καὶ δίδωσιν ὁ καιρὸς ὑπόνοιαν ἐπὶ τῶν καρπῶν τῇ ἀποκρύψει γεννᾶσθαι τὸν σκυθρωπασμὸν, οὗς οἱ παλαιοὶ θεοὺς μὲν οὐκ ἐνόμιζον, ἀλλὰ δῶρα θεῶν ἀναγκαῖα καὶ μεγάλα³⁰⁷ πρὸς τὸ μὴ ζῆν ἀγρίως καὶ θηριωδῶς. καθ' ἣν δὲ ὥραν τοὺς μὲν ἀπὸ δένδρων³⁰⁸ ἐώρων ἀφανιζομένους παντάπασιν καὶ ἀπολείποντας, οὗς δὲ καὶ αὐτοὶ κατασπείραντες ἔτι γλίσχρους καὶ ἀπόρως, διαμώμενοι ταῖς χερσὶ τὴν γῆν καὶ περιστέλλοντες αὐτῇ ἐπ' ἀδήλῳ τῷ πάλιν ἐκτελεῖσθαι καὶ συντέλειαν ἔξειν ἀποθέμενοι, πολλὰ θάπτουσιν ὅμοια καὶ πενθοῦσιν ἔπραττον. εἴτα ὥσπερ ἡμεῖς τὸν ὠνούμενον βιβλία Πλάτωνος, ὠνεῖσθαι φαμὲν Πλάτωνα, καὶ Μένανδρον τὸν ὑποκρίνεσθαι τὰ Μενάνδρου³⁰⁹ ποιήματα ὑποτιθέμενον, οὕτως ἐκείνοι τοῖς τῶν θεῶν ὀνόμασι τὰ τῶν θεῶν δῶρα καὶ ποιήματα καλεῖν οὐκ ἐφείδοντο, τιμῶντες ὑπὸ χρείας καὶ σεμνύνοντες. οἱ δὲ ὕστερον, ἀπαιδεύτως δεχόμενοι καὶ ἀμαθῶς ἀναστρέφοντες ἐπὶ τοὺς θεοὺς τὰ πάθη τῶν καρπῶν καὶ τὰς παρουσίας τῶν ἀναγκαίων καὶ ἀποκρύψεις, θεῶν γενέσεις καὶ φθορὰς οὐ προσαγορεύοντες μόνον, ἀλλὰ καὶ νομίζοντες, ἀτόπων καὶ παρανόμων καὶ τεταραγμένων δοξῶν αὐτοὺς ἐνέπλησαν, καίτοι τοῦ παραλόγου τὴν ἀτοπίαν ἐν ὀφθαλμοῖς ἔχοντες, οὐ μόνον Ξενοφάνης ὁ Κολοφώνιος, ἢ ἐξῆς οἱ τοὺς Αἰγυπτίους, εἰ θεοὺς νομίζουσι, μὴ θρηγεῖν,³¹⁰ εἰ δὲ θρηγοῦσι, θεοὺς μὴ νομίζειν, ἀλλ' ὅτι γελοῖον ἅμα θρηγοῦντα εὔχεσθαι, τοὺς καρποὺς πάλιν ἀναφαίνειν καὶ τελειοῦν ἑαυτοῖς, ὅπως πάλιν ἀναλίσκωνται καὶ θρηγῶνται. τὸ δ' οὐκ ἔστι τοιοῦτον, ἀλλὰ θρηγοῦσι μὲν τοὺς καρποὺς, εὔχονται δὲ τοῖς αἰτίοις καὶ δοτῆρσι θεοῖς,

³⁰⁵ f. ἐν τοῖς Ὀσιρείοις. *Reiske*.

³⁰⁶ κάθοδον, *reditum*, non placet. *sententia flagitat ἀρπαγὴν. Reiske*.

³⁰⁷ f. δῶρα θεῶν μεγάλα καὶ ἀναγκαῖα πρὸς — *Reiske*.

³⁰⁸ ἀπὸ τῶν δένδρων. *Reiske*.

³⁰⁹ Μένανδρον ὑποκρίνεσθαι τὸν τὰ Μενάνδρου — ut recte Basileensis edit. *Reiske*.

³¹⁰ Post θρηγεῖν videtur ἐκέλευον deesse. pro ἢ ἐξῆς correxit Salmasius ὃς ἀξιοῖ. *Reiske*.

ἐτέρους πάλιν νέους ποιεῖν καὶ ἀναφύειν ἀντὶ τῶν ἀπολλυμένων.

71. ὅθεν ἄριστα λέγεται παρὰ τοῖς φιλοσόφοις, τὸ τοὺς μὴ μανθάνοντας ὀρθῶς ἀκούειν ὀνομάτων, κακῶς χρῆσθαι καὶ τοῖς πράγμασιν, ὥσπερ Ἑλλήνων, οἱ τὰ χαλκᾶ καὶ τὰ γραπτὰ καὶ λίθινα μὴ μαθόντες, μηδ' ἐθισθέντες ἀγάλματα καὶ τιμᾶς θεῶν, ἀλλὰ θεοὺς καλεῖν, εἴτα τολμῶντες λέγειν, ὅτι τὴν Ἀθηναῖν Λαχάρης³¹¹ ἐξέδυσσε, τὸν δ' Ἀπόλλωνα χρυσοῦς βοστρύχους ἔχοντα Διονύσιος ἀπέκτεινε, ὁ δὲ Ζεὺς ὁ Καπετώλιος περὶ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον ἐνεπρήσθη καὶ διεφθάρη. μανθάνουσιν οὖν³¹² ἐφελκόμενοι καὶ παραδεχόμενοι δόξας πονηρὰς ἐπομένους τοῖς ὀνόμασιν. τοῦτο δ' οὐχ ἥμισυ πεπόνθασιν Αἰγύπτιοι περὶ τὰ τιμώμενα τῶν ζώων. Ἕλληνες μὲν γὰρ ἐν γε τούτοις λέγουσιν ὀρθῶς καὶ νομίζουσιν, ἱερὸν Ἀφροδίτης ζῶον εἶναι τὴν περιστερὰν, καὶ τὸν δράκοντα τῆς Ἀθηνᾶς · καὶ τὸν κόρακα τοῦ Ἀπόλλωνος · καὶ τὸν κύνα τῆς Ἀρτέμιδος · (ὡς Εὐριπίδης · Ἐκάτης ἀγάλμα φωσφόρου κύων ἔσθ³¹³) Αἰγυπτίων δὲ οἱ πολλοὶ θεραπεύοντες αὐτὰ τὰ ζῶα, καὶ περιέποντες ὡς θεοὺς, οὐ γέλωτος μόνον, οὐδὲ χλευασμοῦ, καταπεπλήκασι τὰς ἱεουργίας · ἀλλὰ τοῦτο³¹⁴ τῆς ἀβελτηρίας ἐλάχιστόν ἐστι κακόν · δόξα δ' ἐμφύεται δεινὴ, τοὺς μὲν ἀσθενεῖς καὶ ἀνάγκους εἰς ἄκρατον ὑπερείδουσα³¹⁵ τὴν δεισιδαιμονίαν, τοῖς δὲ δριμυτέροις καὶ θρασυτέροις εἰς ἀθέους ἐμπίπτουσα³¹⁶ καὶ θηριώδεις λογισμούς. ἥ καὶ περὶ τούτων³¹⁷ τὰ εἰκότα διελθεῖν οὐκ ἀνάρμοστόν ἐστι.

72. τὸ μὲν γὰρ εἰς ταῦτα τὰ ζῶα τοὺς θεοὺς τὸν Τυφῶνα δέισαντας μεταβαλεῖν, οἷον ἀποκρύπτοντας ἑαυτοὺς σώμασιν ἵβειν καὶ κυνῶν καὶ ἱεράκων,

³¹¹De Lachare tyranno Athenarum vid. Simson ad A. M. 3709. et quae ad libell. de tarda numinis ira p. 558, 24. [edit. Francf.] dixi. De Dionysii sacrilegiis v. Interpp. Aeliani 1, 20. 29. Conflagravit quidem Capitolium A. C. 70. per turbas Vitellianarum et Vespasianarum partium, de quibus Tacit. Hist. 3, 71. existimo tamen illud incendium potius hic significari, quod A. V. C. 671. Capitolium igni iniecto absumsit, auctore facinoris dubio, suspitione nunc in Carbonem, nunc in Coss. vertente, nunc in aliquem a Sulla immissum. v. Simson ad A. M. 3922. forsitan igitur hic loci desideratur numerus belli civilis, et scribendum est περὶ τὸν πρῶτον ἐμφύλιον πόλεμον. Tria enim praecipua fuere civilia bella: Marii et Sullae; tum Pompeii et Caesaris; denique Augusti et Antonii, caeterorumque aequalium. *Reiske.*

³¹²Deleto οὖν, et puncto cum commate permutato, leg. διεφθάρη, λανθάνουσιν ἑαυτοὺς ἐφελκόμενοι. *Reiske.*

³¹³κύων ἔσθ] Legebatur contra metri legem, ἐσσίν. Ego autem sic emendavi. etiam hoc motus, quod Hecubae aliquem ita vaticinari putem. nam et apud Euripidem Hecuba, et apud Lycophronem eadem aliis erbis denunciation huius μεταμορφώσεως exstat. Caeterum ἀγάλμα non est proprie simulacrum sed quod habetur in deliciis, iocale barbaris, quo quis se oblectat. itaque pro *simulacrum* repono *delicium*. Sic Homerus quoque ἀγάλμα posuit Iliad. δ. 144. et alibi, itemque alii. *Xylander.* Ut Squirius edidit ἔσθ, ita quoque Salmasius correxerat. *Reiske.*

³¹⁴τοῦτο μὲν τῆς — *Reiske.*

³¹⁵ὑπερείδουσα, *deiciens, subruens. Reiske.*

³¹⁶ἐκπίπτουσα. Salmasius correxerat τοὺς δὲ δριμυτέρους καὶ θρασυτέρους εἰς ἀθέους ἐρέπτουσα. *Reiske.*

³¹⁷ἥ καὶ περὶ τούτων] Interrogative haec legenda, aut potius ἥ legendum particula, ut vocant, illativa. neque multo post Ἑλληνικῶς pro καὶ, et συννεμηθέντων. *Xylander.*

πᾶσαν ὑπερπέπαικε τερατείαν καὶ μυθολογίαν · καὶ τὸ ταῖς ψυχαῖς τῶν θανόντων ὅσαι διαμένουσιν, εἰς ταῦτα μόνα γίνεσθαι τὴν παλιγγενεσίαν, ὁμοίως ἄπιστον. τῶν δὲ βουλομένων πολιτικὴν τινα λέγειν αἰτίαν, οἱ μὲν Ὅσιριν ἐν τῇ μεγάλῃ στρατιᾷ φασὶν εἰς μέρη πολλὰ διανείμαντα τὴν δύναμιν, λόχους³¹⁸ καὶ τάξεις Ἑλληνικὰς καλοῦσιν ἐπίσημα δοῦναι καὶ³¹⁹ ζωόμορφα πᾶσιν, ὧν ἐκάστῳ γένει τῶν συννεμηθέντων,³²⁰ ἱερὸν γενέσθαι καὶ τίμιον. οἱ δὲ τοὺς ὕστερον βασιλεῖς, ἐκπλήξεως ἕνεκα τῶν πολέμων, ἐν ταῖς μάχαις ἐπιφαίνεσθαι θηρίων χρυσᾶς προτομάς καὶ ἀργυρᾶς περιτιθεμένους. ἄλλοι δὲ τῶνδε³²¹ τῶν δεινῶν τινα καὶ πανούργων βασιλέων ἱστοροῦσι, τοὺς Αἰγυπτίους καταμαθόντα τῇ μὲν φύσει κούφους καὶ πρὸς μεταβολὴν καὶ νεωτερισμὸν ὀξύρρόπους ὄντας, ἄμαχον δὲ καὶ δυσκἀθεκτον ὑπὸ πλήθους δύναμιν ἐν τῷ σωφρονεῖν καὶ κοινοπραγεῖν ἔχοντας, αἰδῖον αὐτοῖς ἐν κατασπορᾷ δεῖξαντα δεισιδαιμονίαν διαφορᾶς³²² ἀπαύστου πρόφασιν. τῶν γὰρ θηρίων ἃ προσέταξεν ἄλλοις ἄλλα τιμᾶν καὶ σέβεσθαι δυσμενῶς καὶ πολεμικῶς ἀλλήλοις προσφερομένων, καὶ τροφὴν ἑτέραν ἑτέρους προσίεσθαι πεφυκότας,³²³ ἀμύνοντας ἀεὶ τοῖς οἰκείοις ἕκαστοι καὶ χαλεπῶς ἀδικούμενοι φέροντες, ἐλάνθανον ταῖς τῶν θηρίων ἔχθραις συνελκόμενοι καὶ συνεκπολεμούμενοι πρὸς ἀλλήλους. μόνον γὰρ ἔτι νῦν Αἰγυπτίων Λυκοπολίται πρόβατον ἐσθίουσιν, ἐπεὶ καὶ λύκος, ὃν θεὸν νομίζουσιν · οἱ δὲ Ὁξυρυγχῖται καθ' ἡμᾶς τῶν Κυνοπολιτῶν τὸν ὀξύρυγχον ἰχθὺν ἐσθιόντων, κύνας³²⁴ συλλαβόντες καὶ θύσαντες, ὡς ἱερεῖον κατέφαγον. ἐκ δὲ τούτου καταστάντες εἰς πόλεμον, ἀλλήλους τε διέθηκαν κακῶς, καὶ ὕστερον ὑπὸ Ῥωμαίων κολαζόμενοι διετέθησαν.³²⁵

73. πολλῶν δὲ λεγόντων εἰς ταῦτα τὰ ζῶα τοῦ Τυφῶνος αὐτοῦ διάρασθαι ψυχὴν, αἰνίττεσθαι δόξειεν ἂν ὁ μῦθος, ὅτι πᾶσα φύσις ἄλογος καὶ θηριώδης τῆς τοῦ κακοῦ δαίμονος γέγονε μοίρας. κακῆϊνον ἐκμειλισσόμενοι καὶ παρηγοροῦντες περιέπουσι ταῦτα καὶ θεραπεύουσιν. ἂν δὲ πολὺς ἐμπίπτῃ καὶ χαλεπὸς αὐχμὸς, ἐπάγων ὑπερβαλλόντως ἢ νόσους ὀλεθρίους, ἢ συμφορὰς ἄλλας παρὰ λόγους καὶ ἀλλοκότους, ἐν τῶν τιμωμένων οἱ ἱερεῖς ἐπάγοντες ὑπὸ σκότους μετὰ σιωπῆς καὶ ἡσυχίας, ἀπειλοῦσι καὶ δεδίττονται τοπρῶτον, ἂν δ' ἐπιμείνῃ, καθιεροῦσι³²⁶ καὶ σφάττουσιν, ὡς δὴ τινα κολασμὸν ὄντα τοῦ δαίμονος τοῦτον, ἢ καθαρμὸν ἄλλως μέγαν ἐπὶ μεγίστοις · καὶ γὰρ ἐν Ἰδιθύας³²⁷ πόλει ζῶντας ἀνθρώπους κατεπίμπρασαν, ὡς Μανέθων ἱστόρηκε, Τυφωνίους καλοῦντες, καὶ

³¹⁸f. ἂ λόχους. Salmasius Ἑλληνικῶς, aut Ἑλλήνες, coniecerat. Reiske.

³¹⁹καὶ delend. Reiske.

³²⁰γένει τὸ συννεμηθὲν. Salmasius ὧν ἕκαστον τῷ γένει τῶν συννεμηθέντων. Reiske.

³²¹τῶνδε delend. ut e sequentibus iteratum. Reiske.

³²²Distinguo et lego: ἐγκατασπεῖραι, δεῖξαντα δεισιδαιμονίαν, διαφορᾶς. *sparsisse inter ipsos aeternae discordiae argumentum docenda superstitione.* Reiske.

³²³ἐτέρου προσίεσθαι πεφυκότος. Salmasius: ἐτέρων προσίεσθαι πεφυκότων. Reiske.

³²⁴κύνα. Reiske.

³²⁵διελύθησαν, hoc est συνηλλάγησαν, *reconciliati fuerunt.* Reiske.

³²⁶καθιερεύουσι. v. p. 496. 7. Reiske.

³²⁷ἐν Εἰληθύας πόλει emendavit Wesseling ad Diod. Sic. T. 1. pag. 99, 86. vidit quoque Semlerus ad h. l. Reiske.

τὴν τέφραν αὐτῶν λιχμῶντες ἠφάνιζον καὶ διέσπειρον. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐδράττο φανερώς καὶ καθ' ἓνα καιρὸν ἐν ταῖς κυνάσιν ἡμέραις · αἱ δὲ τῶν τιμωμένων ζώων καθιερεύσεις ἀπόρρητοι καὶ χρόνοις ἀτάκτοις πρὸς τὰ συμπίπτοντα γινόμεναι, τοὺς πολλοὺς λανθάνουσι, πλὴν ὅταν ταφὰς ἔχωσι, καὶ τῶν ἄλλων ἀναδεικνύντες ἔνια πάντων παρόντων συνεμβάλωσιν, οἰόμενοι τοῦ Τυφῶνος ἀντιλυπεῖν καὶ κολοῦειν τὸ ἡδόμενον. ὁ γὰρ Ἄπις δοκεῖ μετ' ὀλίγων ἄλλων ἱερὸς εἶναι τοῦ Ὀσίριδος · ἐκείνῳ δὲ τὰ πλεῖστα προσνέμουσι. καὶ ἀληθὴς ὁ λόγος οὗτος, σημαίνει ἡγοῦμαι τὸ ζητούμενον ἐπὶ τῶν ὁμολογουμένων καὶ κοινὰς ἐχόντων τὰς τιμὰς. οἷόν ἐστιν ἴβις καὶ ἰέραξ καὶ κυνοκέφαλος, αὐτὸς ὁ Ἄπις. οὕτω δὴ γὰρ τὸν ἐν Μένδητι τράγον καλοῦσι.

74. λείπεται δὲ δὴ τὸ χρειῶδες καὶ τὸ συμβολικόν, ὧν ἔνια θατέρου, πολλὰ δ' ἀμφοῖν μετέσχηκε. βοῦν μὲν οὖν καὶ πρόβατον καὶ ἰχνεύμονα δῆλον ὅτι χρειὰς ἔνεκα καὶ ὠφελείας ἐτίμησαν · ὡς Λήμνιοι κορύδους, τὰ τῶν ἀτελεύτων εὐρίσκοντας³²⁸ ὡὰ καὶ κόπτοντας · Θεσσαλοὶ δὲ πελαργοὺς, ὅτι πολλοὺς ὄφεις τῆς γῆς ἀναδιδούσης ἐπιφανέντες ἐξώλεσαν ἅπαντας · διὸ καὶ νόμον ἔθεντο φεύγειν, ὅστις ἂν ἀποκτείνῃ πελαργόν. ἀσπίδα δὲ καὶ γαλῆν καὶ κἀνθαρον,³²⁹ εἰκόνας τινὰς ἑαυτοῖς ἀμαυρὰς ὥσπερ ἐν σταγόσιν ἡλίου τῆς τῶν θεῶν δυνάμεως κατιδόντες · τὴν μὲν γὰρ γαλῆν ἔτι πολλοὶ νομίζουσι καὶ λέγουσι κατὰ τὸ οὖς ὀχευομένην, τῷ δὲ στόματι τίκτουσαν, εἴκασμα τῆς τοῦ λόγου γενέσεως εἶναι · τὸ δὲ κἀνθάρων γένος οὐκ ἔχειν θήλειαν, ἄρρενας δὲ πάντας ἀφιέναι τὸν γόνον εἰς τὴν σφαιροποιουμένην ὕλην, ἣν κυλινδοῦσιν ἀντιβάδην ὠθοῦντες, ὥσπερ δοκεῖ τὸν οὐρανὸν ὁ ἥλιος ἐς τοῦναντίον περιστρέφειν, αὐτὸς ἀπὸ δυσμῶν ἐπὶ τὰς ἀνατολὰς φερόμενος. ἀσπίδα δὲ, ὡς ἀγήρω καὶ χρωμένην κινήσειεν ἀνοργάνοις μετ' εὐπετείας καὶ ὑγρότητος ἄστρῳ,³³⁰ ἣ προσείκασαν.

75. οὐ μὴν οὐδὲ ὁ κροκόδειλος αἰτίας πιθανῆς ἀμοιροῦσαν ἔσχηκε τιμὴν, ἀλλὰ οὐ³³¹ μίμημα θεοῦ λέγεται γεγονέναι · μόνος μὲν ἄγλωσσος ὢν. φωνῆς γὰρ ὁ θεὸς λόγος ἀπροσδεής ἐστι, καὶ δι' ἀφόφου βαίνων κελεύθου κατὰ δίκης³³² τὰ θνητὰ ἄγει κατὰ δίκην.³³³ μόνου δὲ φασιν ἐν ὑγρῷ δαιτυμένου τὰς ὄφεις ὑμένα λείον καὶ διαφανῆ παρακαλύπτειν³³⁴ ἐκ τοῦ μετώπου κατερχόμενον, ὥστε βλέπειν μὴ βλεπόμενον, ὧ³³⁵ τῷ πρώτῳ θεῷ συμβέβηκεν. ὅπου δ' ἂν ἡ θήλεια τῆς χώρας ἀποτέκη, τοῦτο Νείλου πέρας ἐπίσταται³³⁶ τῆς αὐξήσεως γενόμενον. ἐν ὑγρῷ γὰρ οὐ δυνάμενοι, πόρρῳ δὲ φοβούμενοι τίκτειν, οὕτως ἀκριβῶς

³²⁸ ἀνευρίσκοντας. *Reiske.*

³²⁹ κἀνθαρον] subaudi ἐτίμησαν, quod tacite a communi repeti debet. *Reiske.*

³³⁰ ἄστρῳ] soli puta. Solem astrum appellat uterque sermo per excellentiam. *Reiske.*

³³¹ Salmasius quoque negantem particulam deleverat. *Reiske.*

³³² καὶ δίκης bene habet. subaudi δι' ἀφόφου δίκης a communi. *Deus per semitam tacitam tacitumque ius procedens agit coram se res humanas.* Salmasius pro καὶ δίκης emendabat κατὰ δίκην, et rursus κατὰ δίκην, quod statim post sequitur, debebat. *Reiske.*

³³³ κατ' Εὐριπίδην. *Reiske.*

³³⁴ f. περικαλύπτειν. *Reiske.*

³³⁵ ὁ restituit Salmasius. *Reiske.*

³³⁶ ἐπίστανται. scil. Aegyptii. *Reiske.*

προαισθάνονται τὸ μέλλον, ὥστε τῷ ποταμῷ προσελθόντι χρῆσθαι λοχεύμεναι, καὶ θάλπουσαι³³⁷ · τὰ δ' ὡς ξηρὰ καὶ ἄβρεκτα φυλάσσειν. ἐξήκοντα δὲ τίκτουσιν. καὶ τοσαύταις ἡμέραις ἐκλέπουσι,³³⁸ καὶ τοσούτους ζῶσιν ἐνιαυτοὺς οἱ μακρότατον ζῶντες, ὃ τῶν μέτρων πρῶτόν ἐστι τοῖς περὶ τὰ οὐράνια πραγματευομένοις. ἀλλὰ μὴν τῶν δι' ἀμφοτέρω τιμωμένων, περὶ μὲν τοῦ κυνὸς εἴρηται πρόσθεν · ἢ δ' ἴβις ἀποκτείνουσα μὲν τὰ θανατηφόρα τῶν ἐρπετῶν, ἐδίδαξε πρώτη κενώματος ἱατρικοῦ χρεῖαν κατιδόντας, οὕτω κλυζομένην³³⁹ καὶ καθαιρομένην ὑφ' ἑαυτῆς, οἱ δὲ νομιμώτατοι τῶν ἱερέων καθάρσιον ὕδωρ ἀγνιζόμενοι λαμβάνουσιν, ὅθεν ἴβις πέπωκεν. οὐ πίνει γὰρ ἢ³⁴⁰ νοσῶδες, ἢ πεφαρμαγμένον, οὐδὲ πρόσσεισι, τῇ δὲ τῶν ποδῶν διαβάσει πρὸς ἀλλήλους καὶ τὸ ῥύγχος³⁴¹ ἰσόπλευρον ποιεῖ τρίγωνον. ἔτι δὲ ἡ τῶν μελάνων πτερῶν περὶ³⁴² τὰ λευκὰ ποικιλία καὶ μίξις ἐμφαίνει σελήνην ἀμφίκυρτον. οὐδεὶς δὲ θαυμάζειν, εἰ γλίσχρας ὁμοιότητος οὕτως ἡγάπησαν Αἰγύπτιοι, καὶ Ἕλληνας³⁴³ ἐν τε γραπτοῖς ἐν τε πλαστοῖς, εἰκάσασιν θεῶν ἐχρήσαντο πολλοῖς τοιοῦτοις. οἷον ἐν Κρήτῃ Διὸς ἦν ἄγαλμα μὴ ἔχον ὦτα · τῷ γὰρ ἄρχοντι καὶ κυρίῳ πάντων, οὐδενὸς ἀκούειν προσήκει. τῷ δὲ τῆς Ἀθηνᾶς, τὸν δράκοντα Φειδίας παρέθηκε · τῷ δὲ τῆς Ἀφροδίτης ἐν Ἥλιδι, τὴν χελώνην, ὡς τὰς μὲν παρθένους φυλακῆς δεομένας, ταῖς δὲ γαμεταῖς οἰκουρίαν καὶ σιωπὴν πρέπουσαν. ἡ δὲ τοῦ Ποσειδῶνος τρίαινα σύμβολόν ἐστι τῆς τρίτης χώρας, ἣν θάλαττα κατέχει μετὰ τὸν οὐρανὸν καὶ τὸν ἀέρα τεταγμένην. διὸ καὶ τὴν ἀμφιτρίτην καὶ τοὺς τρίτωνας οὕτως ὠνόμασαν. οἱ δὲ Πυθαγόρειοι καὶ ἀριθμοὺς καὶ σχήματα θεῶν ἐκόσμησαν προσηγορίαις. τὸ μὲν γὰρ ἰσόπλευρον τρίγωνον, ἐχάλουν Ἀθηνᾶν κορυφαγενῇ καὶ τριτογένειαν, ὅτι τρισὶ καθέτοις ἀπὸ τῶν τριῶν γωνιῶν ἀγομέναις διαιρεῖται · τὸ δὲ ἐν, Ἀπόλλωνα, πείθουσα προφάσει³⁴⁴ καὶ διπλοτάτοις μονάδος³⁴⁵ · ἔριν δὲ, τὴν δυάδα καὶ τόλμαν³⁴⁶ · δίκην δὲ, τὴν τριάδα. τοῦ γὰρ ἀδικεῖν καὶ ἀδικεῖσθαι κατ' ἔλλειψιν καὶ ὑπερ-

³³⁷ θάλπουσαι] subaudi ἑαυτάς. *Reiske*.

³³⁸ ἐκλέπουσι scribendum, non ἐκλείπουσι. Vocabulum significat excludere de ovo pullum. exstat versus Musaei in Mario Plutarchi de aquila:

Ὅς δὴ μὲν τίκτει, δὴ δ'

ἐκλέπει, ἐν δ' ἀλιβάζει.

Notum est, quid sit λεπὶς, λεπάς. Sed haec vox cum alibi, tum etiam apud Aristotelem usurpatur. *Xylander*.

³³⁹ οὕτω κλυζομένην] f. ὑποκλυζομένην uno verbo. *sibi partes infimas eluentem. Reiske*.

³⁴⁰ ἢ videri potest e sequente N iteratum, aut cum τι mutandum. *Reiske*.

³⁴¹ τὸ ῥύγχος bene habet. nam πρὸς a communi hic quoque repetitur. alias sanum esse nequiret διαβάσει τῶν ποδῶν πρὸς ἀλλήλους, nisi adderetur καὶ [πρὸς] τὸ ῥύγχος, sed deberet ἀπ' ἀλλήλων esse. *Reiske*.

³⁴² περὶ] l. πρὸς. *Reiske*.

³⁴³ Αἰγύπτιοι καὶ Ἕλληνας] Sententia indicat legendum Αἰγύπτιοι, ὅπου καὶ Ἕλληνας, καὶ γὰρ καὶ Ἕλλ. aut tale aliquid. *Xylander*. Αἰγύπτιοι, εἰ καὶ Ἕλληνας. facile potuit ei ob praecedens iota excidis. *Reiske*.

³⁴⁴ πείθουσα προφάσει] Locus hic videtur a librario Arithmetices imperito corruptus. supra res est relata. Τετράκτυος mentio est in carmine Pythagorae, quod usurpatur aureum. et unitas inter numeros locum habet in ea constituenda. 2. 4. 6. 8. 1. 3. 5. 7. Conficitur etiam ex hac progressionē. 3. 7. 11. 15. Sed haec alio pertinent. *Xylander*.

³⁴⁵ f. πειθοῦς γὰρ φασὶ καὶ ἀπλότητος σημεῖον εἶναι τὴν μονάδα. *Reiske*.

³⁴⁶ τόλμαν] num πόλεμον. *Reiske*.

βολήν ὄντος, ισότητι δίκαιον³⁴⁷ ἐν μέσῳ γέγονεν · ἡ δὲ καλουμένη τετρακτὺς τὰ ἕξ καὶ τριάκοντα, μέγιστος ἦν ὄρκος, ὡς τεθρύλληται · καὶ κόσμος ὠνόμασται, τεσσάρων μὲν ἀρτίων τῶν πρώτων, τεσσάρων δὲ τῶν περισσῶν εἰς τὸ αὐτὸ συντιθεμένων, ἀποτελούμενος.

76. εἴπερ οὖν οἱ δοκιμώτατοι τῶν φιλοσόφων, οὐδ' ἐν ἀψύχοις καὶ ἀσωμάτοις πράγμασιν αἰνίγμα τοῦ θεοῦ κατιδόντες ἠξίου ἀμελεῖν οὐδὲν, οὐδ' ἀτιμάζειν, ἔτι μᾶλλον οἶμαι τὰς ἐν αἰσθανομέναις καὶ ψυχὴν ἐχούσαις καὶ πάθος καὶ ἦθος φύσεσιν ιδιότητος κατὰ τὸ ἦθος. ἀγαπητέον οὖν οὐ ταῦτα³⁴⁸ τιμῶντας, ἀλλὰ διὰ τούτων τὸ θεῖον, ὡς ἐναργεστέρων³⁴⁹ ἐσόπτρων καὶ φύσει γεγονότων, ὡς ὄργανον ἢ τέχνην αἰ τοῦ πάντα κοσμοῦντος θεοῦ νομίζειν καλῶς.³⁵⁰ ἄξιόν τε³⁵¹ μηδὲν ἔμψυχον ἀψύχου, μηδ' ἀναίσθητον αἰσθανομένου κρεῖττον εἶναι · μηδ' ἂν τὸν σύμπαντα τις χρυσὸν ὁμοῦ καὶ σμάραγδον εἰς ταυτὸ συμφορήσῃ. οὐκ ἐν χροιαῖς γὰρ, οὐδ' ἐν σχήμασιν, οὐδ' ἐν λειότησιν ἐγγίνεται τὸ θεῖον, ἀλλ' ἀτιμωτέραν ἔχει νεκρῶν μοῖραν, ὅσα μὴ μετέσχε, μηδὲ μετέχειν τοῦ ζῆν πέφυκεν. ἡ δὲ ζῶσα καὶ βλέπουσα καὶ κινήσεως ἀρχὴν ἐξ αὐτῆς ἔχουσα, καὶ γνῶσιν οἰκείων καὶ ἀλλοτρίων φύσις, ἄλλως τε ἔσπακεν ἀπορρόησιν καὶ μοῖραν ἐκ τοῦ φρονοῦντος, ὅπως κυβερνᾶται τὸ τε σύμπαν καθ' Ἡράκλειτον, ὅθεν οὐ χεῖρον ἐν τούτοις εἰκάζεται τὸ θεῖον, ἢ χαλκείοις³⁵² καὶ λιθίνους δημιουργήμασιν, ἃ φθοράς μὲν ὁμοίως δέχεται καὶ ἐπιχρώσεις, αἰσθήσεως δὲ πάσης φύσει καὶ συνέσεως ἐστέρηται. περὶ μὲν οὖν τῶν τιμωμένων ζώων ταῦτα δοκιμάζω μάλιστα τῶν λεγομένων.

77. στολαὶ δὲ αἱ μὲν Ἰσιδος, ποικίλαι ταῖς βαφαῖς · (περὶ γὰρ ὕλην ἢ δύναμιν αὐτῆς, πάντα γινομένην καὶ δεχομένην, φῶς, σκότος · ἡμέραν, νύκτα · πῦρ, ὕδωρ · ζωὴν, θάνατον · ἀρχὴν, τελευτήν) ἡ δ' Ὀσίριδος οὐκ ἔχει σκιάν, οὐδὲ ποικιλμόν, ἀλλὰ ἐν ἀπλοῦν τὸ φωτοειδές · ἄκρατον γὰρ ἡ ἀρχὴ καὶ ἀμιγές τὸ πρῶτον καὶ νοητὸν, ὅθεν ἅπαξ ταῦτα³⁵³ ἀναλαβόντες, ἀποτίθενται καὶ φυλάττουσιν. τὸ γὰρ νοητὸν ἀόρατον καὶ ἄψαντον · ταῖς δ' Ἰσιακοῖς χρῶνται πολλάκις. ἐν χρήσει γὰρ τὰ αἰσθητὰ καὶ πρόχειρα ὄντα πολλὰς ἀναπτύξεις καὶ θέας αὐτῶν ἄλλοτ' ἄλλως ἀμειβομένων δίδωσιν. ἡ δὲ τοῦ νοητοῦ καὶ εἰλικρινοῦς καὶ ἀγίου νόησις, ὥσπερ ἀστραπὴ διαλάμψασα τῆς ψυχῆς ἅπαξ ποτὲ θιγεῖν καὶ προσιδεῖν προσέσχε. διὸ καὶ Πλάτων καὶ Ἀριστοτέλης ἐποπτικὸν τοῦτο τὸ μέρος τῆς φιλοσοφίας καλοῦσιν, ὡς οἱ³⁵⁴ τὰ δοξαστὰ καὶ μικτὰ καὶ παντοδαπὰ ταῦτα παραμειψάμε-

³⁴⁷ f. τὸ ισότητι δίκαιον. *Reiske*.

³⁴⁸ Constituo et continuo locum sic: ιδιότητος ἀγαπητέον, οὐ ταῦτα τιμῶντας. caeteris omissis. Consentit etiam quodammodo Salmasius ita locum constituens: ἐχούσαις κατὰ πάθος καὶ ἦθος φύσεσιν ιδιότητος, ἀγαπητέον, οὐ ταῦτα τιμῶντας. *Reiske*.

³⁴⁹ ἐναργεστάτων. *Reiske*.

³⁵⁰ καὶ ὡς ὄργανον ἢ τέχνην δεῖ τοῦ πάντα καλῶς κοσμοῦντος θεοῦ νομίζειν. in his verbis vocab. τέχνη significat *opus arte perfectum*. *Reiske*.

³⁵¹ τε] l. γε. *Reiske*.

³⁵² Aut χαλκείοις ποëtice, aut χαλκοῖς. Salmasius εἰκάζεσθαι et χαλκοῖς restituebat. *Reiske*.

³⁵³ ταῦτα] l. τοῦτο. *Reiske*.

³⁵⁴ ὡς οἱ] l. ὅσοι. *Reiske*.

νοι τῷ λόγῳ, πρὸς τὸ πρῶτον ἐκεῖνο καὶ ἀπλοῦν καὶ ἄϋλον ἐξάλλονται, καὶ θίγοντες ἄλλως³⁵⁵ τῆς περὶ αὐτὸ καθαρᾶς ἀληθείας, οἷον ἐντελῇ, τέλος ἔχειν φιλοσοφίαν³⁵⁶ νομίζουσι.

78. καὶ τοῦτο ὅπερ οἱ νῦν ἱερεῖς ἀφοσιούμενοι καὶ παρακαλυπτόμενοι³⁵⁷ μετ' εὐλαβείας ὑποδηλοῦσιν, ὡς ὁ θεὸς οὗτος ἄρχει καὶ βασιλεύει τῶν τεθνηκότων, οὐχ ἕτερος ὢν τοῦ καλουμένου παρ' Ἑλλήσιν ἄδου καὶ Πλούτωνος, ἀγνοούμενον, ὅπως ἀληθές ἐστι, διαταράττειν³⁵⁸ τοὺς πολλοὺς ὑπονοοῦντας ἐν γῇ καὶ ὑπὸ γῆν τὸν ἱερὸν καὶ ὅσιον ὡς ἀληθῶς Ὅσιριν οἰκεῖν, ὅπου τὰ σώματα κρύπτεται τῶν τέλος ἔχειν δοκούντων. ὁ δ' ἐστι μὲν αὐτὸς ἀπωτάτω τῆς γῆς ἄχραντος καὶ ἀμίαντος καὶ καθαρὸς, οὐσίας ἀπάσης φθορὰν δεχομένης καὶ θάνατον. ἀνθρώπων δὲ ψυχᾷς ἐνταυθοῖ μὲν ὑπὸ σωμάτων καὶ παθῶν περιεχομέναις οὐκ ἔστι μετουσία τοῦ θεοῦ, πλὴν ὅσον ὀνείρατος ἀμαυροῦ θιγεῖν νοήσῃ διὰ φιλοσοφίας. ὅταν δ' ἀπολυθεῖσαι μεταστῶσιν εἰς τὸ αἰδὲς καὶ ἀόρατον καὶ ἀπαθὲς καὶ ἀγνόν, οὗτος αὐταῖς ἡγεμὼν ἐστι καὶ βασιλεὺς ὁ θεὸς, ἐξηρημέναις ὡς ἂν ἀπ' αὐτοῦ καὶ θεωμέναις ἀπλήστως καὶ ποθούσαις τὸ μὴ φατὸν, μὴδὲ ῥητὸν ἀνθρώποις κάλλος· οὗ τὴν Ἰσιν ὁ παλαιὸς ἀποφαίνει λόγος ἐρῶσαν αἰεὶ καὶ διώκουσαν καὶ συνοῦσαν, ἀναπιπλάναι τὰ ἐνταῦθα πάντων καλῶν καὶ ἀγαθῶν, ὅσα γενέσεως μετέσχηκε. ταῦτα μὲν οὖν οὕτως ἔχει τὸν μάλιστα θεοῖς πρέποντα λόγον.

79. εἰ δὲ δεῖ καὶ περὶ τῶν θυμιωμένων ἡμέρας ἐκάστης εἰπεῖν, ὥσπερ ὑπεσχόμεν, ἐκεῖνο διανοηθεῖ τις πρότερον, ὡς αἰεὶ μὲν οἱ ἄνδρες ἐν σπουδῇ μεγίστῃ τίθενται τὰ πρὸς ὑγίαν ἐπιτηδεύματα, μάλιστα δὲ ταῖς ἱερουργίαις καὶ ταῖς ἀγνεύαις καὶ διαίταις οὐχ ἥττόν ἐστι τουτὶ τοῦ ὁσίου τὸ ὑγιεινόν. οὐ γὰρ ὥντο καλῶς ἔχειν οὔτε σώμασιν, οὔτε ψυχᾷς ὑπούλοις καὶ νοσώδεσι θεραπεύειν τὸ καθαρὸν καὶ ἀβλαβὲς πάντῃ καὶ ἀμίαντον. ἐπεὶ τοίνυν ὁ ἄῃρ, ὥς πλεῖστα χρώμεθα καὶ σύνεσμεν, οὐκ αἰεὶ τὴν αὐτὴν ἔχει διάθεσιν καὶ κρᾶσιν, ἀλλὰ νύκτωρ πυκνοῦται καὶ πιέζει τὸ σῶμα καὶ συνάγει τὴν ψυχὴν εἰς τὸ δύσθυμον καὶ πεφροντικὸς, οἷον ἀχλυώδη γινομένην καὶ βαρεῖαν, ἀναστάντες εὐθύς ἐπιθυμιῶσι ῥητίνην, θεραπεύοντες καὶ καθαίροντες τὸν ἀέρα τῇ διακρίσει, καὶ τὸ σύμφυτον τῷ σώματι πνεῦμα μεμαρασμένον ἀναρρίπιζοντες, ἐχούσης τι τῆς ὁσμῆς σφοδρὸν καὶ καταπληκτικόν. αὐθις δὲ μεσημβρίας αἰσθανόμενοι σφόδρα πολλὴν καὶ βαρεῖαν ἀναθυμίασιν ἀπὸ γῆς ἔλκοντα βίβῃ τὸν ἥλιον, καὶ καταμιγνύοντες³⁵⁹ τῷ ἀέρι τὴν σμύρναν ἐπιθυμιῶσι. διαλύει γὰρ ἡ θερμότης καὶ σκίδνησι τὸ συνιστάμενον ἐν τῷ περιέχοντι θολερὸν καὶ ἰλυῶδες. καὶ γὰρ οἱ ἱατροὶ πρὸς τὰ λοιμικὰ πάθη βοηθεῖν δοκοῦσι φλόγα πολλὴν ποιοῦντες ὡς λεπτύνουσιν τὸν ἀέρα. λεπτύνει δὲ βέλτιον, ἐὰν εὐώδη ξύλα καίωσιν, οἷα κυπαρίττου καὶ ἀρχεῦθου καὶ πεύκης. Ἀκρων³⁶⁰ γοῦν τὸν ἱατρὸν ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τὸν μέγαν λοιμὸν

³⁵⁵ ἄλλως] f. ἀδόλως, aut ὅλως, aut ἀπλῶς. *Reiske.*

³⁵⁶ f. οἷον ἐν τελετῇ τέλος ἔχειν φιλοσοφίας. *Salmasius* τέλος ἔχειν *delebat.* *Reiske.*

³⁵⁷ περικαλυπτ. *Reiske.*

³⁵⁸ διαταράττει *Salmasius* restituit. *Reiske.*

³⁵⁹ ἐγκαταμιγνύοντα. *Reiske.*

³⁶⁰ De Acrone Agrigentino v. *Fabric. B. Gr. T. 13. p. 32. Reiske.*

εὐδοκιμῆσαι λέγουσι, πῦρ κελεύοντα παρακαίειν τοῖς νοσοῦσιν · ὤνησε γὰρ οὐκ ὀλίγους. Ἀριστοτέλης δέ φησι καὶ μύρων ἀνθέων καὶ λειμώνων εὐώδεις ἀποπνοίας οὐκ ἔλαττον ἔχειν τοῦ πρὸς ἡδονὴν τὸ πρὸς ὑγείαν, ψυχρὸν ὄντα φύσει καὶ παγετώδη τὸν ἐγκέφαλον ἡρέμα τῇ θερμότητι³⁶¹ καὶ λειότητι διαχεοῦσας. εἰ δὲ καὶ τὴν σμύρναν παρ' Αἰγυπτίοις βάλ' καλοῦσιν, ἐξερμηνευθὲν δὲ τοῦτο μάλιστα φράζει τῆς ληρήσεως ἐκσκορπισμὸν, ἔστιν ἦν καὶ τοῦτο μαρτυρίαν τῷ λόγῳ τῆς αἰτίας δίδωσιν.

80. τὸ δὲ κύφι, μίγμα μὲν ἐκααίδεκα μνῶν συντιθεμένων³⁶² ἐστὶ, μέλιτος καὶ οἴνου καὶ σταφίδος καὶ κυπέρου, ῥητίνης τε καὶ σμύρνης καὶ ἀσπαλάθου καὶ σεσέλεως, ἔτι δὲ σχοίνου³⁶³ τε καὶ ἀσφάλτου καὶ θρύου καὶ λαπάθου, πρὸς δὲ τούτοις, ἀρκευθίδων ἀμφοῖν (ὧν τὴν μὲν, μεῖζονα, τὴν δὲ, ἐλάττονα καλοῦσι) καὶ καρδαμώμου καὶ καλάμου. συντίθενται δ' οὐχ ὅπως ἔτυχεν, ἀλλὰ γραμμάτων ἱερῶν τοῖς μυρεψοῖς, ὅταν ταῦτα μιγνύωσιν, ἀναγινωσκομένων. τὸν δ' ἀριθμὸν, εἰ καὶ πάνυ δοκεῖ τετράγωνος ἀπὸ τετραγώνου, καὶ μόνος ἔχων τὸν ἴσον ἰσάκεις ἀριθμὸν τῷ χωρίῳ τὴν περίμετρον ἴσην ἀγαγέσθαι προσηκόντως,³⁶⁴ ἐλάχιστα ῥητέον εἶς γε τοῦτο συνεργεῖν ἄλλα πλεῖστα³⁶⁵ τῶν συλλαμβανομένων, ἀρωματικὰς ἔχοντα δυνάμεις, γλυκὺ πνεῦμα καὶ χρηστὴν μεθίησιν ἀναθυμίασιν, ὅφ' ἥς ὅτε ἄηρ τρεπόμενος καὶ τὸ σῶμα διὰ τῆς πνοῆς κινούμενον ὡς δεῖ,³⁶⁶ καὶ πρὸς ἡμᾶς ὑπνοῦται³⁶⁷ καὶ κράσιν ἐπαγωγὸν ἴσχει, καὶ τὰ λυπηρὰ καὶ σύντονα τῶν μεθημερινῶν φροντίδων ἄνευ μέθης, οἷον ἄμματα χαλᾷ καὶ διαλύει · καὶ τὸ φανταστικὸν καὶ δεκτικὸν ὀνειρών, ὥσπερ κάτοπτρον ἀπολεαίνει, καὶ ποιεῖ καθαρώτερον, οὐδὲν ἥττον, ἢ τὰ κρούματα τῆς λύρας, οἷς ἐχρῶντο πρὸ τῶν ὕπνων οἱ Πυθαγόρειοι, τὸ ἐμπανθὲς καὶ ἄλογον τῆς ψυχῆς ἐξεπάδοντες οὕτω καὶ θεραπεύοντες. τὰ γὰρ ὁσφραντὰ πολλάκις μὲν τὴν αἴσθησιν ἀπολείπουσαν ἀνακαλεῖται, πολλάκις δὲ πάλιν ἀμβλύνει καὶ κατηρεμίζει διαχεομένων ἐν τῷ σώματι τῶν ἀναλωμάτων³⁶⁸ ὑπὸ λειότητος · ὥσπερ ἐνιοὶ τῶν ἱατρῶν τὸν ὕπνον ἐγγίνεσθαι λέγουσιν, ὅταν ἡ τῆς τροφῆς ἀναθυμίασις οἷον ἔρπουσα λείως περὶ τὰ σπλάγχνα, καὶ ψηλαφῶσα ποιεῖ τινα γαργαλισμὸν. τῷ δὲ κύφι χρῶνται καὶ πόματι καὶ κράματι³⁶⁹ · πινόμενον γὰρ δοκεῖ τὰ ἐντὸς καθαίρειν, κοιλίας μα-

³⁶¹θερμότητι] Atqui frigidae sunt exhalationes florum. sed in illis caussarum enarrationibus frigida et frivola multa vetusti sibi indulserunt. *Reiske.*

³⁶²Salmasius emendat μίγμα μὲν ἐξ ἑκκ. μ. συντιθέμενον. *Reiske.*

³⁶³σχοίνου. *iunci odorati, vel lentisci. Reiske.*

³⁶⁴Comma ante προσηκόντως retrahendum. *Reiske.*

³⁶⁵ἀλλὰ τὰ πλεῖστα. *Reiske.*

³⁶⁶Pro ὡς δεῖ dat Basil. δεῖ ὡς, unde effici debuerat κινούμενον λείως καὶ προσηνῶ ὑπνοῦται. postrema Squirius quoque emendavit. *Reiske.*

³⁶⁷δεῖ ὡς καὶ πρὸς ἡμᾶς ὑπνοῦται] mendosa sunt haec, ut et prope finem χρῆ μαλακτικὸν. Caeterum nescio, an fine careat suo hic liber. Paulo ante in enumeratione eorum, ex quibus Kyphi conficitur, θρύον memoratur. forte θρίον, cum iunci ante sit facta mentio. et pro μνῶν legi debere puto γενῶν. Species enim (ut appellatur) sunt 16. pondere inaequali mixtae. *Xylander.*

³⁶⁸f. ἀναθυμιάτων. *Reiske.*

³⁶⁹κράματι videtur idem hic loci, atque φαρμάκῳ, vel κυκεῶνι, significare. *Reiske.*

λαατικόν.³⁷⁰ ἄνευ δὲ τούτων ῥητίνη μὲν ἐστὶν ἔργον ἡλίου καὶ σμύρναν πρὸς τὴν σελήνην³⁷¹ τῶν φυτῶν ἐκδακρυόντων, τῶν δὲ τὸ κῦφι συντιθέντων ἐστὶν ἃ νυκτὶ χαίρει μᾶλλον, ὥσπερ ὅσα πνεύμασι ψυχροῖς καὶ σκιαῖς καὶ δρόσοις καὶ ὑγρότησι τρέφεσθαι πέφυκεν. ἐπεὶ τὸ τῆς ἡμέρας φῶς ἐν μὲν ἐστὶ καὶ ἀπλοῦν (καὶ τὸν ἥλιον ὁ Πίνδαρος ὁρᾶσθαι φησὶν ἐρήμης δι' αἰθέρος) ὁ καὶ νυκτερινὸς ἀπὸ κρᾶμα σύμμιγμα πολλῶν γέγονε φώτων καὶ δυνάμεων, οἷον σπερμάτων εἰς ἐν ἀπὸ παντὸς ἄστρου καταρρέοντων. εἰκότως οὖν ἐκεῖνα μὲν, ὡς ἀπλᾶ καὶ ἀφ' ἡλίου τὴν γένεσιν ἔχοντα, δι' ἡμέρας, ταῦτα δὲ ὡς μικτὰ καὶ παντοδαπὰ ταῖς ποιότησιν, ἀρχομένης νυκτὸς ἐπιθυμιῶσιν.

³⁷⁰κοιλίας μαλαατικὸν] ita Stephanus edidit. in Basil. est χρῆ μαλαατικὸν, unde efficiebam χρῆμα μαλαατικὸν ὄν. *Reiske.*

³⁷¹ἡλίου καὶ σμύρμα, πρὸς τὴν εἰλην τῶν φυτῶν, *resina et myrrha est opus solis, germinibus ad solis teporem lacrymantibus, seu succum suum oleosum exsudentibus. Reiske.*